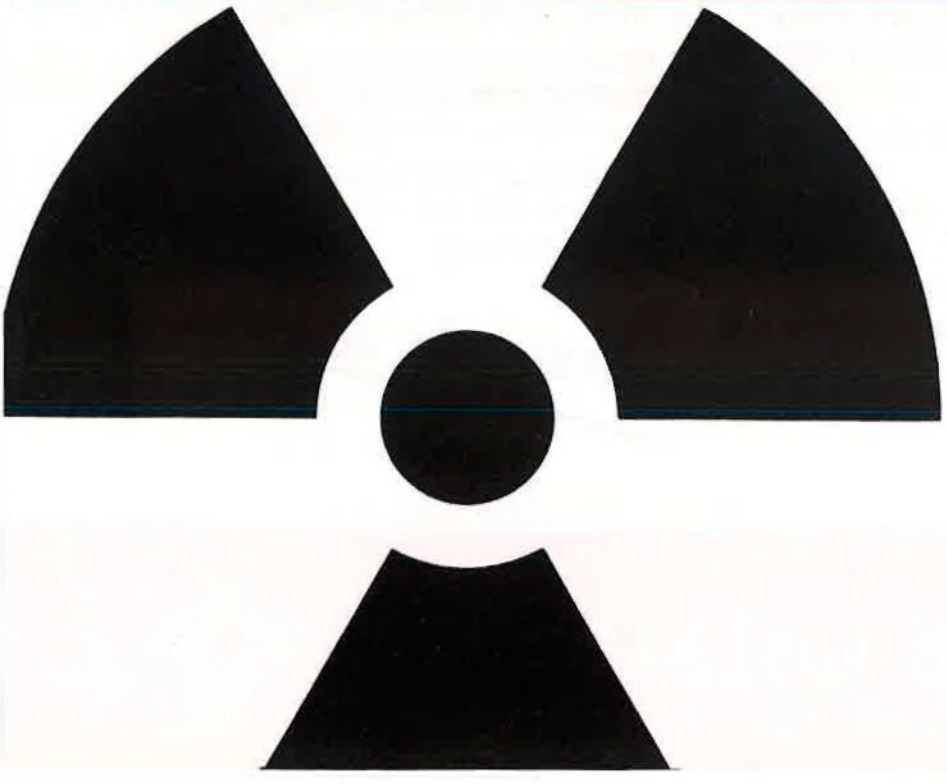
EL TEMPS

1/7 octubre 1990

Any VII - No. 328 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

Cooperació amb el Tercer Món

¿Ajudes o caritat?

Entrevista

Ciscar, un any després

Jordi Culé, totes les imatges

Un ninot amb efectes secundaris

DOCUMENT

Max Aub torna a València

PRODUCTES PER A LA JUBILACI

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

Vade retro, Roma

L'èxit inesperat de les *lligues* regionals a les darreres eleccions locals italianes (sobretot de les lligues del nord, i en primer lloc la llombarda), va posar mig país, inclosos els grans partits i les institucions de l'estat, a la vora d'una crisi de nervis. Han passat alguns mesos i el tema, ben lluny d'esvair-se com desitjaven molts, està més viu i més d'actualitat que mai. El senador Umberto Bossi, líder de la *Lega Lombarda* i cap visible de tot el moviment anti-Roma –que és també anti-estat central, anti-grans partits tradicionals, antiineficàcia i anticorrupció– acaba de llançar una bomba que està provocant tremolors i escàndol en tot el país: la proposta, ni més ni menys, de dividir Itàlia entre repúbliques confederades. Repúbliques del Nord, del Centre i del Sud, amb règims fiscals i administracions públiques diferents. Per damunt, només un estat residual.

Els italians –partits, premsa i públic– ja saben que aquestes tres Itàlies són reals: la del nord, industrial, rica, avançada i productiva (44% de la població, prop del 60% dels llocs de treball, dels dipòsits bancaris i dels ordinadors); la del centre, romana, administrativa, política i vaticana; i la del Sud, mantinguda per l'assistència pública i víctima o còmplice de la màfia i la camorra. Les tres, més Sardenya i Sicília, unides només per una llengua escolar i formal, i per un sentit recent i poc arrelat de l'estat comú. El president del Senat italià, Giovanni Spadolini, ho confirma sense ambigüitats: la unitat d'Itàlia és la llengua, la cultura (l'italià literari, no els "dialectes" i "llengües regionals)... i l'estat. A hores d'ara, però, ni la llengua literària ni la mitologia del *Risorgimento* no són prou per mantenir la fidelitat a l'estat. Perquè l'estat tradicional, de poder concentrat, al voltant d'uns grans partits "nacionals" i d'una capital omnipotent, comença a ser un entrebanc més que un avantatge, un obstacle al progrés més que un estímul. És un estat definit pel burocratisme, la "lentocràcia", la confusió entre el públic i el privat, la usurpació de les institucions per part dels partits. I és un estat, també, que va perdent la capacitat de fer-se respectar com a sagrat, intocable i inamovible.

La hipòtesi de les "tres Itàlies" s'inscriu, en realitat, en un moviment molt més ampli, de dimensió europea. Una Europa federal sobre bases sub-estatals (és a dir amb components que no siguen necessàriament els estats actuals) és una perspectiva seriosa, no únicament una fantasia que posa nerviosos als alts funcionaris de Brussel.les, París, Roma o Madrid. A Itàlia, i en altres llocs, d'aquesta Europa en diuen "Europa de les Regions". Entenent per *regió* la unió de pobles, que ara poden estar dividits fins i tot per fronteres interiors o d'estat, però assimilables per tradicions, llengua i cutura". I per interessos comuns, també, siga de base geogràfica –comunicacions–, econòmica o política. És cosa ja acceptada que en poques dècades el mapa polític europeu –fronteres incloses– pot haver canviat considerablement. No seria la primera vegada en la història, ni tan sols en la història contemporània. Però aquesta vegada, sense guerres. Només cal mirar al Bàltic, al Danubi, al Caucas. Si mitja Europa està a punt per adaptar-se al present –i per escapar del domini de les velles capitals d'estats o d'imperis–, l'altra mitja no es podrà quedar immòbil en el passat. Haurà de seguir tard o d'hora, d'una manera o d'una altra.

Serà una *Europa de les Regions*, i també una *Europa de les Ciutats* (fa pocs dies s'han reunit a Barcelona els alcaldes de València, Palma, Barcelona, Motpeller, Tolosa i Saragossa, i han arribat a importants acords; com es reuneixen ja sovint presidents de territoris més o menys autònoms). No serà una Europa feta només d'estats clàssics. I menys encara una Europa dominada per les capitals tradicionals, Londres, París o Madrid. Ni tan sols quan aquesta capital és tan antiga i venerable com Roma. La revolta està servida.

EL TEMPS. SETMANARI D'INFORMACIO GENERAL. **Director:** Oriol Castanys. **Subdirector**: Josep M. Pasqual. **Redacció:** Miquel Alberola, Eduard Company, Xavier Duran, Ismael López Belda, Sílvia Montfort, Nel.lo Pellicer, Albert Punsola, Jordi Sebastià, Xulio Ricardo Trigo, Albert Vicent, Miquel Payeras (Palma de Mallorca), M. Carme Grau Ribot (Andorra), Pau Echauz (Lleida), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Bernat Joan Marí (Eivissa), Univers Bertrana (Perpinyà). **Fotògrafs:** Joan Celià, Rafa Gil. **Rúbriques:** Àngels Barceló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Josep M. Fonalleras, Joan F. Mira, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Josep Sandoval, Josep M. Sanmartí. **Col.laboradors:** Adolf Beltran, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Antoni Castel, Jaume Comelles, Llibert Ferri, Carles Gàmez, Daniel Giralt Miracle, José Luis Guarner, Juan M. Játiva, Ronan Killeen, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Assumpció Maresma, Josep V Marqués, Josep Morell, Manel Ollé, Vera Orlova, Vicent Partal, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, André Ricard, Enric Satué, Josep Lluís Sirera, Andreu Sotorra, Ferran Torrent, Manuel Vazquez Montalbán, Vicenç Villatoro. EDITA: Edicions del País Valencià, SA. Consell d'administració: Rafael Mansanet (president) **Editor:** Eliseu Climent **Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions**: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83. **Redacció de Barcelona:** Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41. **Redacció de Mallorca:** Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63. **Fotolits:** Gràfiques Papallona. **Fotomecànica color:** Anón. **Impressió:** Gràfiques Morvedre. Depòsit Legal: V.853-1984

EL 328 TEMPS

1/7 octubre 1990

PAÍS

10 Miquel ALBEROLA

Ciscar, un any després.
Entrevista a Cebrià Ciscar, vice-secretari general del PSPV-PSOE.

14 S. MONFORT A. PUNSOLA

¿Ajudes o caritat?
Les precarietats de la cooperació amb el Tercer Món.

18 P. MARTÍ

La descomposició del centre.
L'última crisi del CDS.

22 Eduard COMPANY

Un ninot amb efectes secundaris.
Jordi Culé, les millors imatges.

INTERNACIONAL

30 Alfred BOSCH

Els primers dòlars del Vietnam.
L'economia de mercat irromp a Hanoi.

34 *Der Spiegel*

"Hem comès errors".
Entrevista a Petre Roman, primer ministre romanès.

TEMPS OBERT

38 Lluc SOLER

"Sóc un escriptor sense imaginació"
Entrevista al novel.lista Douglas Sanderson.

42 Carles CAPDEVILA

Olímpic Circus
—Atlanta'96.
—Entrevista a Oriol Serra, director de finances del COOB'92.

CULTURA

44 Josep Lluís SIRERA

Els bons salvatges de casa nostra

45 Jaume Comellas

BALLET
'La Ventafocs', encara.

46 José Luis GUARNER

CINE
L'home de la gavardina groga.

53 Màrius Serra

Tirant de Beta.
El vídeo domèstic assalta les programacions televisives.

CRÍTICA

58 Ismael L. BELDA

"Si Iraq deixa Kuwait, Israel ja no té cap excusa".
Entrevista a l'arabista Mikel de Epalza.

SUMARI

Any VII - No. 328- Setmanari d'informació general - 300 Ptes

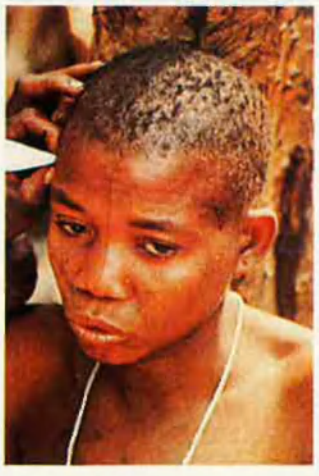

62 Jordi JOVE

L'informalisme a Catalunya.
Antologia al Centre d'Art Santa Mònica.

LLIBRES

66 Manel OLLÉ

Tom Sharpe a Sud-àfrica.
Exhibició impúdica. Tom Sharpe.

CIÈNCIA

71 Pere MARTÍ

Fums i costums.
La guerra contra el tabac.

ECONOMIA

77 Albert VICENT

A velocitat de creuer.
Entrevista a Alberto Campos, conseller delegat d'Avidesa S.A.

ECONOMIA

81 Miquel PAYERAS

El nord del sud, o el sud del nord.
Les ciutats es preparen per a Europa.

DOCUMENT

89 Manel GARCÍA

DOCUMENT
Max Aub torna a València.
La biblioteca de l'escriptor, a Sogorb.

OPINIÓ

6 R. BARNILS P. CALDERS

Opinió

28 Josep Maria SANMARTÍ

Des d'El Retiro

33 Llibert FERRI

Un plebiscit per guanyar temps.

65 Joan de SAGARRA

L'ou com balla

87 Fabià ESTAPÉ

El pronòstic

97 BARCELÓ/ FONALLERAS

Mobiliari

98 Joan F. MIRA

Contrapunt

OPINIÓ

Ramon Barnils

'The Absurder'

Hi havia una vegada un diari espanyol, de Madrid, que va actualitzar la tàctica innata d'aquestes publicacions respecte de Catalunya en general, i de Barcelona i València en particular. Va tenir èxit, sobretot entre els nostres conciutadans esquizofrènics, mig perquè van incorporar innovacions tècniques i estilístiques, mig perquè com sempre en aquesta classe de publicacions, disposa de les fonts d'informació de l'estat espanyol pur, dur i immutable (Governació i Hisenda).

Va ser el promotor del cas Banca Catalana. Aquest afer va fer reaccionar la ciutadania impositora d'aquesta entitat, i de les entitats similars del país, però va fer trontollar el govern d'aquesta mateixa ciutadania i el partit que el componia i encara el compon.

La ciutadania impositora va frenar el seu embadaliment per les innovacions tècnico-estilístiques del rotatiu, que d'*exitós* és va quedar en èxit fàcilment descriptible. El govern de la Generalitat es va mantenir (i encara es manté).

I dins el partit que componia, i encara compon, aquest govern es va inciar el contraatac. L'estratègia consistia a tractar amb un diari semblant a l'al.ludit (igualment espanyol, igualment de Madrid i igualment connectat amb l'estat pur, dur i immutable) però que en comptes d'anar contra el govern i el partit imperants en aquell moment a Catalnuya, hi anés a favor. Es va arribar a parlar que nosaltres (és a dir, l'administració catalana) pagués una avioneta que traslladés el periòdic segonament al.ludit (fem-ho curt: l'*ABC*) diàriament a Barcelona, a fi que arribés als quioscos abans que l'altre (fem-ho curt: el BOE, Boletín Orteguiano del Estado). No va funcionar, perquè les diferencies entre l'*ABC* i el BOE són, per a qui no s'encegui amb la política diària, circumstancials: per a *ABC*, com en el seu cas per al BOE, fotre el rival ja els va bé, però mai al preu d'afavorir Catalunya. Són unitaris: "Espana, l'uniko importante".

El seguent intent va ser de fer la mateixa operació amb el Grupo 16. Intermediari utilitzat: Xavier Domingo. No us explico com va acabar perquè no us vull matar de riure.

Hi ha qui presenta la imminent aparició d'*El observador* com un tercer intent de la mateixa estratègia. Ara el President Pujol diu, i no menteix, que ell no hi té res a veure, que és cosa de l'altre; Prenafeta no diu res, però es dedica comprovadament a la ràdio: '*El observador* no s'instal.la a Madrid, i per tant no pot tenir cap comunió amb l'estat pur, dur i immutable; promotors i factors de la imminent parida confessen que pretenen contrarestar no un diari de Madrid i per tant naturalment anticatalà, sinó *La Vanguardia* de Barcelona, naturalment barcelonina. No és, doncs, la mateixa estratègia.

¿A quina estratègia respon, doncs, '*El observador*? Del setmanari anglès *The Observer*, els seus lectors esporàdics en diuen *The Absurder*. El mateix tipus de lector d'*El observador* ben segur que li trobarà un nom del mateix to. Ei, si hi som a temps.

Pere Calders

Prometre no fa pobre

Saddam Hussein, a més de la seva vocació de terrorista internacional, és un còmic dolent que es refia dels colps d'efecte i de les escenes tremendistes de gran espectacle. La seva actuació acaronant un nen *ostatge-invitat* (el qual semblava a punt de mossegar-li la mà) va permetre de contemplar arreu del món les virtuts histriòniques del president de l'Iraq.

Però, a més, Saddam Hussein no para d'inventar-se'n de noves. Va proclamar a so de platerets que allotjaria els seus convidats occidentals als llocs que poden ser considerats objectius bèl.lics de les potències que l'assetgen, una mesura francament antipatica. Després, el seu portaveu als canals de televisió, un senyor impecablement vestit d'executiu occidental, no ha cessat de sorprendre'ns amb noves iniciatives cada vegada més impressionants, com ara fer les paus amb l'Iran, després de vuit anys d'una guerra que ha costat un milió de morts i que no se sap ben bé amb quin resultat se la pot homologar.

Tot seguit, el gran truc escènic: ofereix als països del Tercer Món petroli de franc, a condició d'anar-lo a buscar saltant-se el bloqueig decretat per l'ONU. És un gest propagandístic que no costarà ni un cèntim al valedor de l'Islam, perquè els països del Tercer Món no solen tenir flotes petrolieres ni refineries adequades. Ni cap possibilitat –suposo– de fer front als vaixells de guerra que patrullen pel golf Pèrsic.

D'altra banda, crec que és un pas poc meditat, perquè si les coses anessin d'una manera distinta a com les veig jo i les zones pobres poguessin aprofitar-se de la ganga, el preu del petroli s'esfondraria, perquè quan un productor ofereix la seva mercaderia gratuïtament, la cotització del producte cau en picat, una cosa que Saddam Hussein no deu voler de cap manera. Sense comptar amb una possibilitat engrescadora: les potències occidentals i orientals avançades podrien cedir (en préstec) naus petrolieres a les nacions desvalgudes, emparant-les amb banderes d'aquestes que es lloguen i tot garantint un feliç viatge d'anada i un retorn sense obstacles, amb l'únic requisit de portar –a la tornada– els tancs plens i deixar una part de la càrrega (potser la meitat o més, seria qüestió d'estudiar-ho) en concepte de pagament per l'ús dels vaixells cisterna. Saddam Hussein perdria immediatament les seves ànsies de solidaritat amb els indigents del planeta.

Novetats

Setembre **90**

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

La circulació de la premsa Catalunya-Espanya. Difusió interterritorial
per Jaume Guillamet
PVP 1.000 ptes. 22×15 cm. Pàg.: 108.

Informe estadístic basat en una investigació feta per l'autor sobre la circulació de productes informatius escrits a Catalunya i la seva participació a la resta d'Espanya.

Procediment d'actuació dels tribunals de selecció
PVP 1.000 ptes. 30×23 cm. Pàg.: 112.

Manual adreçat als qui hagin d'actuar com a membres de tribunals en els sistemes de selecció de personal per a l'Administració.

El repte (sòcio)lingüístic de l'Acta Única: les llengües comunitàries a Catalunya (1)
per Josep-Lluís Córdoba, Ernest Martín i altres
PVP 1.000 ptes. 23×16 cm. Pàg.: 150.

Aplec de treballs sobre la necessitat urgent de posar el nostre país al dia en allò referent al coneixement de les llengües de la Comunitat Europea.

Made in Florida
PVP 1.000 ptes. 23×16 cm. Pàg.: 150.

Catàleg de l'exposició presentada al Centre d'Art Santa Mònica que permet fer un cop d'ull a la producció dels vint-i-dos creadors que s'hi apleguen, relacionats amb l'Estat de Florida.

La commemoració del Mil·lenari de Catalunya
PVP 2.500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 176.

Document, profusament il·lustrat, que conté l'activitat duta a terme durant més d'un any i mig per la Comissió del Mil·lenari del naixement polític de Catalunya.

Inventari cartogràfic de Catalunya. Volums Solsonès, Val d'Aran, Alt Urgell i Pallars Sobirà
PVP 1.000 ptes. volum. 21×15 cm.

Inventari de la documentació cartogràfica a les comarques de Catalunya; la sèrie, en conjunt, és formada per 42 volums.

Introducció general a la història de la cartografia. 1r curs
PVP 1.600 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 144.

Recull de tres conferències pronunciades al primer curs d'un cicle sobre història de la cartografia, que ofereix una visió de les escoles cartogràfiques més importants del món.

Catàleg de vols, II. 1990
PVP 675 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 80.

Catàleg de vols l'objectiu del qual és donar a conèixer d'una manera sistemàtica el material disponible, pel que fa a fotografia aèria, de tots els municipis de Catalunya.

Guia de centres d'atenció a la infància en risc social
PVP 1.000 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 118.

Informació actualitzada sobre les diferents modalitats de centres que es dediquen a l'atenció a la infància en situació de risc social.

Espina bífida. Què ens cal saber?
per Joan Boix i Auladell
PVP 300 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 118.

Opuscle sobre la naturalesa i les característiques de la malformació congènita coneguda amb el nom d'espina bífida.

La lepra. Què ens cal saber?
per Claudi Satorre Bonhomme
PVP 300 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 26.

Obra breu de divulgació sobre la malatia de Hansen que ens descriu la seva naturalesa i ens explica l'etiologia, l'evolució i el diagnòstic del seu tractament i rehabilitació.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries.
Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleneu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població Telèfon

Data

Signatura

Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) 302 64 62*

Les cartes al director han de ser el més breu possible, màxim trenta ratlles mecanografiades i han d'anar signades. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

Comarques oblidades

L'any 1977 es crea a les nostres muntanyes una mancomunitat de pobles de les muntanyes de Prades i Montsant, amb la finalitat de solucionar els problemes que un sol dels nostres municipis no podia solucionar, per la poca població i l'aïllament respecte als pobles del camp. Amb la creació dels consells comarcals, la mancomunitat es dissolgué, i la nostra comarca quedà dividida entre quatre comarques: Alt Camp, Baix Camp, Conca de Barberà i Priorat.

Ara els nostres pobles han quedat més aïllats que fa deu anys, molts d'ells sense metges, ni mestres, sense transports entre els pobles de la rodalia, molts pobles amb males carreteres i aïllats als mesos d'hivern amb les gelades i nevades, indústria nul.la, serveis escassos i per si fos poc, l'agricultura està en un estat precari. Amb això de l'avellana van mal dades.

Com pot ser l'Alt Camp i el Baix Camp, un terreny on les cotes mitjanes són de 850 metres d'altura, i Conca de Barberà quan tot són muntanyes. I Priorat, quan a la nostra comarca no es cull ni un raïm.

Per això seria hora de reivindicar una comarca per als nostres pobles: l'Albiol, Albarca, l'Arboli, Capafonts, Cornudella, la Febro, Farena, l'Aixàbiga,la Barta, Gallicant, els Cogullons, Montral, Siurana de Prades, la Mussara, Rojals de Prades, Rojalons, Prades, Vilanova de Prades, Vallclara i el Pinetell.

Si l'any 1931 la voluntat del nostre poble ja va ser formar part d'una sola comarca, crec que ara també ho podem aconseguir.

Ja estem farts de l'oblit en què ens té la Generalitat, Diputació Provincial i Consells Comarcals, per això crec que hem de solucionar nosaltres els nostres problemes.

Jaume Borrell Domènech
Prades
(Muntanyes de Prades)

Sobre l'any del 'Tirant'

He rebut de la Generalitat valenciana la Declaració del Consell sobre l'*Any del Tirant lo Blanc, 1490-1990,* junt amb una targeta amb "l'expressió de la consideració més distingida del president Sr. Joan Lerma".

Aquesta "Declaració" explica la importància de la novel.la escrita per Joanot Martorell. El que m'indigna de la declaració és el difícil equilibri en què està escrita per no citar mai el mot català. ¡Cosa dificultosa tractant-se d'una obra mestra de la literatura catalana!

Però no és aquest el motiu de la carta, el que vull assenyalar ara i ací, és aclarir, per a coneixement dels ciutadans, que en la "Declaració", i en la targeta adjunta, hi va imprès a més de l'escut quadribarrat amb l'elm amb el dragó alat de la Generalitat, la figura d'un cavaller muntat amb l'arnès i l'espasa; aquesta figura és justament un dibuix que va fer l'any 1969 el pintor valencià Ricard Zamorano per encàrrec nostre; i dic nostre referint-me a la *Colla del Tirant lo Blanc,* que vam constituir a Madrid aquell any un grup de catalanoparlants, catalans, mallorquins i valencians, components dels Països Catalans residents a la capital de l'estat espanyol.

Aquell dibuix va servir per fer una taulellet que encomanà Vicent Ventura a un ceramista d'Onda i els taulellets es van repartir entre tots els membres de la Colla. El dibuix és propietat de la Colla i servia de logotip en totes les nostres convocatòries, així ho demostre amb la targeta que adjunte.

Ara la Generalitat valenciana utilitza un dibuix, propietat d'uns catalanoparlants, cosa que no tindria la menor importància si no negués el nom de la llengua i la literatura en què va ser escrit el Tirant.

Gonçal Castelló
Barcelona (el Barcelonès)

¡Cornut i pagar el beure!

Abans d'ahir vaig anar a les oficines d'Hisenda a reclamar la targeta del NIF. Com vaig poder comprovar, jo era una de les moltíssimes persones que no l'havíem rebuda. Disposat a passar per l'adreçador –la targeta NIF és una nova retallada a la llibertat personal perquè és un sistema més de control–, vaig tenir una desagradable sorpesa en comprovar que els impresos de la sol.licitud i la targeta estaven en espanyol (¡no caldria sinó!). Va ser completament inútil demanar-ne en català. I quan ja me n'anava, em vaig adonar que m'havien traduït el nom (¿i volen que això m'identifiqui?): torna a fer cua i a reclamar-ne una altra. ¿Fins quan haurem d'aguantar aquesta submissió lingüística? Una vegada més: ¡cornut i pagant el beure!

C. Vallès
Sabadell (Vallès Occ.)

Democràcia, llengua i dignitat

Pedro Agramunt (PP) diu que (El País, 8-IX-90) hauria calgut que els socialistes consensuaren la llengua de Canal 9 . ¿Es pot consensuar una llengua?¿No és patrimoni d'un poble?¿Tan baix hem caigut els valencians que la nostra llengua pot ser malbaratada en la plaça Redona dels interessos dels partits? La Conselleria de Cultura només ha trobat 33 paraules inacceptables (Levante-EMV, 5-IX-90) en la llista negra de Fabregat. Això vol dir que considera acceptables: caldo, apegar, mansana, orso, verdadera, desperear-se, gasto, vacacions, palmito, ximenera i serrutx, per exemple. O que gosa dir que són bestieses. Ni encara ningú del Consell, ni el Molt Honorable Lerma, ha dit clar i català que és de feixistes prohibir paraules. Ni ha fet fora en Fabregat.

Sé massa bé que l'estructura política de l'Estado de las Autonomias suposa un poder autònom a Madrid, al qual queden subjectes uns subpoders delegats a cada Comunitat Autònoma. També sé que l'exercici del poder institucional rau ara mateix en el PSOE, tant a Madrid com al País Valencià, amb la doble submissió que això representa per als que ací manen. Estic assabentat que el PSOE no té la majoria absoluta a les Corts valencianes ni a l'Ajuntament del cap i casal. I que s'anuncien eleccions per l'octubre (¡ai las!). I que hi ha pactes,martingales i mercadeig pertot arreu del país.

Però he vist com els que ara manen hi arribaren recolzant-se en quadribarrades i moixerangues i amb una ànsia de país que han anat venent contra l'exercici del poder subaltern sense sotragades incòmodes.

Comprenc que aquest exercici del poder, en una democràcia com aquesta, està sotmès a flexibilitats, consensos i reduccions. No esperava que estiguera també sotmès a tantes indignitats.

Carles Ruiz i López
Sagunt (Camp de Morvedre)

Tardor

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

LES AVENTURES DEL CAVALLER KOSMAS
Joan Perucho
El Cangur, 126. 144 pàgines.

Les aventures meravelloses de Kosmas, el cavaller bizantí, i els seus viatges en defensa de l'ortodòxia religiosa, en un llibre deliciós.

EDITORIAL TRES I QUATRE

LA VEGETACIÓ AL NOSTRE MEDI
Josep Asensi i Covadonga Tirado
Papers Bàsics, 21

Un llibre que molts estaven esperant. Tota una anàlisi de la flora del País Valencià.

EDITORIAL TRES I QUATRE

ELS TREBALLS PERDUTS
Joan F. Mira
La Unitat, 135

La millor novel.la catalana des de l'aparició del *Tirant lo Blanc*

Editorial Empúries

LA GUERRA DELS BOMBONS
Robert Cormier
Col.lecció l'odissea, 48.

Un estil nou, dur i sense concessions en la literatura juvenil.

La Galera

EL PENELL I LA CAMISA DE DORMIR
M. ÀNGELS GARDELLA
Il.lustracions de Joan Antoni Poch
Col.lecció La Xalupa, 33

Per a nens i nenes a partir de 7 anys.

curial

CALAIX DE SASTRE IV (1798-1799)
Rafel d'Amat i de Cortada, Baró de Maldà
Biblioteca Torres Amat. 8
Selecció i edició a cura de Ramon Boixareu. Els mil i un aspectes de la vida social de Barcelona dins un divertidíssim dietari que és a la vegada una font històrica de gran importància.

Edicions Proa

LA PLUJA SOBRE ELS PALAUS
Olga Xirinacs

Col.lecció els llibres de l'Óssa menor, 158
A través d'aquestes pàgines ens sentim esbalaïts en descobrir allò que desitjàvem ser i allò que —afalagador o terrible— mai no haviem imaginat que arribaríem a ésser. (F. Parcerisas).

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

GRAMÀTICA HISTÒRICA. PROBLEMES I MÈTODES.
Joan Martí Castell
Col.lecció Biblioteca Lingüística Catalana

Una interessant síntesi dels problemes i mètodes que planteja actualment una ciència vella que aspira a rejovenir-se

international house

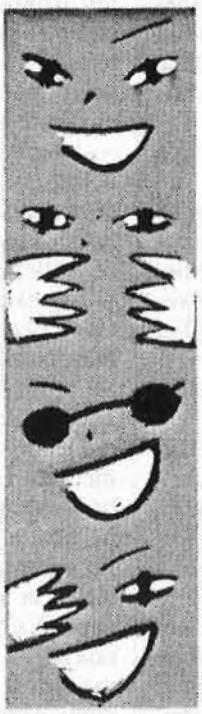
International house, S.A.
(Escola d'idiones)

ih

Cursos a tots els nivells.
Professors natius, titulats.
Preparació per als exàmens de Cambridge University.
Bar, biblioteca, vídeo, disponible per a tots.
Matrícula oberta.
Els cursos comencen el dia 8 d'octubre.

•••

Pascual i Genís, 16 - 46002 València
Telèfon: 352 06 42

TRAU LA LLENGUA

matricula't en els grups de VALENCIÀ

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Servei de Normalització Lingüística

PAÍS

Ciscar, un any després.

"El clientelisme nega el socialisme"

Cebrià Ciscar i Casaban (Picanya, 1946), vice-secretari general del PSPV-PSOE i diputat al Congrés dels Diputats. Va ser el primer alcalde que va donar el nom del País Valencià a una plaça i el conseller més important del govern valencià.

Si no he errat en els càlculs, senyor Ciscar, ara fa justament un any que va deixar la conselleria de Cultura, Educació i Ciència.

—¿Avui és 15 de setembre? Doncs avui és quan es prengué l'acord, i el dia 19 quan deixí la conselleria.

—¿La troba a faltar?

—La veritat és que quan es porten vuit anys, que són els que jo hi vaig estar, hi ha molts lligams, de tota classe, al voltant de projectes i de persones que configuren un equip. I, per tant, l'he tinguda present en moltes ocasions. El dia 19 de setembre de 1989, quan vaig eixir de la conselleria, tenia clar que s'havia acabat una etapa, que havia d'assumir la responsabilitat d'encapçalar la llista del PSPV-PSOE per la circumscripció de València, i que a partir d'aquell moment el meu quefer anava a ser un altre.

També és cert que el compromís amb el treball durant tot aquest temps m'ha quedat com molt permanent, i a conseqüència d'això de vegades recorde tot el que s'hi feia i el que hi quedava per fer.

—¿Segueix amb atenció la marxa del seu antic departament?

—Ho procure, com també la de les distintes institucions valencianes.

—El seu successor, Antoni Escarré, ¿va ser el resultat d'una tercera via entre el candidat de Lerma i el seu?

—No és així. No és així perquè jo mai he discutit ni discutiré el que correspon a l'exercici competencial de cadascú. Jo vaig estar de conseller el temps que em correspongué i a continuació era lògic que el president triara la persona de la seua confiança per a assumir la responsabilitat de la conselleria. I, tot s'ha de dir, em va causar satisfacció que el càrrec recaiguera sobre una persona que havia estat treballant amb mi, en l'equip de la conselleria, com a director general.

—¿Com s'explica que queden molt pocs antics col.laboradors seus en els càrrecs directius?

—Aproximadament, continua en la conselleria la meitat de l'equip directiu que va treballar amb mi. Jo, de totes les persones que van treballar amb mi, en guarde molt grat record: vam fer l'impossible, conjuntament, per la realització del projecte per a la cultura i l'educació del nostre país.

Quan una persona es fa càrrec d'un departament, té les competències i les atribucions per a triar-se el seu equip —jo tenia l'equip que vaig voler—, i és cert que el fet que deixen de formar-ne part algunes persones em produeix un cert sentiment.

—¿A què atribueix l'espantada d'Andreu Alfaro i Joan Fuster, entre altres, del Consell Valencià de Cultura, després d'haver deixat vostè la conselleria?

—Aquestes persones, com a valencians i com a gent de la cultura, em mereixen la màxima consideració. Sé que han actuat, durant tots aquests anys, amb una voluntat de col.laboració i aportació al desplegament de la cultura al nostre país. Sé que ho han fet amb il.lusió mentre jo he estat al cap de la conselleria i estic segur que ara mateix també prestarien la seua aportació a tot el que supose un benefici per a la nostra cultura. I també entenc que la permanència en determinades institucions d'àmbit cultural és sempre una decisió temporal; per tant, deuen haver estimat oportú no estar presents en la institució.

—¿Després de ser conseller ha mantingut contactes amb ells?

—El compromís amb la cultura, fruit d'unes circumstàncies i un moment en què es despleguen determinades tasques, no és temporal en el meu cas. El meu és un compromís permanent i per això mantinc, d'una manera molt satisfactòria, una relació amb la gent que fa la cultura en aquest país, amb la gent que té coses a expressar, amb els creadors. I avui, sense la responsabilitat de la tasca institucional, ho sent amb un increment de la relació d'amistat.

—Concretament, ¿com consagra el seu temps a Madrid?

—A Madrid, i en el Congrés dels Diputats, el meu treball està centrat en dues comissions: la d'Educació i Cultura i la d'Afers Exteriors, de la qual en sóc vice-president primer. Pel que fa a la primera de les comissions, hi ha vinculacions amb el meu treball anterior en la major part dels assumptes; i quant a la segona, és cert que constitueix per a mi una novetat, però també una novetat interessant.

—Arriben escasses notícies sobre la seua activitat actual, ¿sap per què és així?

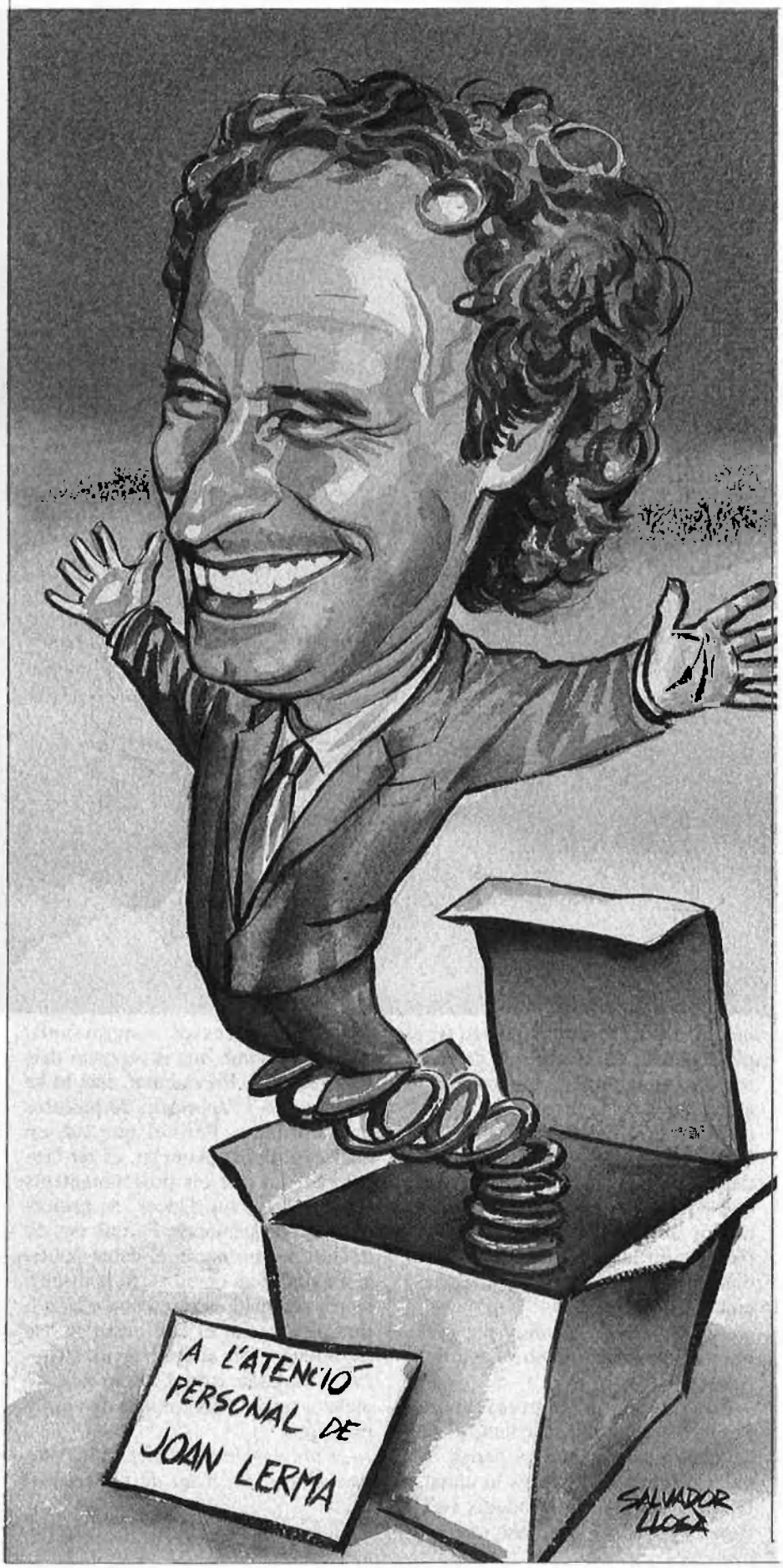
—Potser és que abans n'hi havia massa, de notícies sobre mi.

—En canvi, sí que se sap d'altres valencians destacats a Madrid, que defensen la LOGSE, o el que siga.

—També s'ha de comprendre que som un equip, el formem tot el grup socialista, amb la corresponent distribució de tasques.

—S'ha dit que el seu partit li havia imposat silenci.

—No és cert. No me n'ha imposat ningú, de silenci, ni sol ser aquesta la norma d'actuació del partit. És cert que jo he estat més silenciós en aquesta etapa, sobretot després de la

campanya electoral. Crec que era convenient, en la mesura que quan s'ha estat un llarg temps en una responsabilitat és necessari realitzar una reflexió i procurar un cert distanciament del que ha estat el treball diari. Ho he fet en aquest sentit i crec que, a partir d'ara, es pot parlar amb absoluta normalitat de tot.

—¿Viu més tranquil ara?

—Es una situació distinta.

—Enguany ha fet vacances, ¿no?.

—És cert. És la primera volta, en vuit anys, que faig un mes de vacances. I, des del punt de vista personal, té un aspecte gratificant.

—El president Lerma ha confessat no saber què és el ciscarisme —de fet, tampoc sap què és el lermisme—, ¿vostè té alguna noció d'aquests conceptes? ¿O no existeixen?

—Més que existir o no existir, el que puc dir és que les denominacions dins del partit que responen al nom o al cognom d'una persona no han estat mai el meu desig. Crec que és suficient que tots ens diguem socialistes, i que dins d'aquesta conjunció siguem capaços d'aportar, en el que pot ser i ha de ser el debat de les idees, les nostres posicions. Jo sempre he estat per aquest plantejament: ho estic d'una manera resolta.

—Si no es tracta de personalismes i sí d'idees, ¿quines són? Perquè vostè, com a coordinador del Programa 2000 al País Valencià, està més vinculat al la ponència política del partit que no Lerma.

—L'existència o no, entre companys del partit, de diferències al voltant de posicions o d'idees es produeix en el debat. És cert que al llarg d'aquests dos anys jo he treballat en la coordinació del Programa 2000, en contacte amb els militants socialistes, en les agrupacions locals, i amb la col.laboració de ciutadans que s'han volgut acostar al debat i la discussió amb els seus criteris. Estic convençut que, quant al programa 2000, hi ha una coincidència molt majoritària per part dels socialistes valencians, independentment que el procés congressual presente unes propostes per a incorporar-hi suggerències i millores.

—I les posicions que diferencien els diversos sectors, ¿quines són?

—Jo crec que hem d'esperar a la realització dels congressos per tal de sa-

ber si, efectivament, defensem o no les mateixes idees.

—El pacte subscrit a la ciutat de València entre els diversos sectors, ¿està propicitat per la delicada situació electoral de l'ajuntament?

—Els acords en el partit són una mesura positiva, i s'adopten, en el cas congressual o d'elaboració de llistes, sempre que les llistes siguen plurals. Si recullen la realitat d'un determinat àmbit, en aquest cas la ciutat de València, és lògic que hi haja un acord. Si això no és així, és normal que hi haja posicions diferents. Els acords, al meu entendre, han de ser coincidències fonamentals en idees, desig de treball conjunt i incorporació de persones que donen sentit de pluralitat.

—Diuen que vostè sempre acaba pactant i Antoni Asunción, el director general d'Institucions Penitenciàries, enfadant-se.

—Antoni Asunción i jo portem molts anys treballant junts pel socialisme valencià des de la mateixa comarca. Puc dir que fins ara hem tingut les mateixes actuacions i que continuarem compartint-les. Per tant, no s'enfada.

—¿Per què ha fet servir estratègies distintes (presentar batalla i pactar) en segons quines comarques?

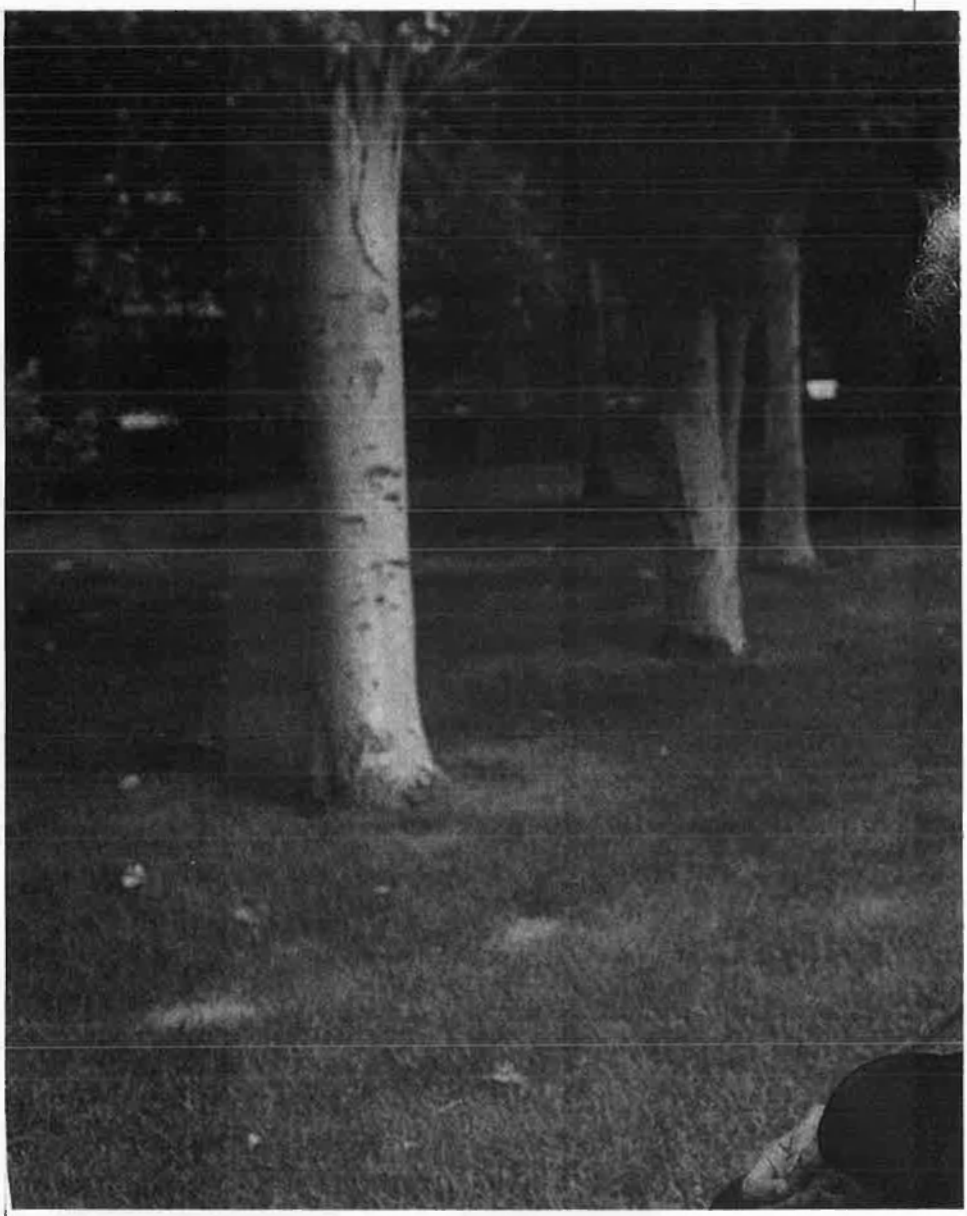
—L'error de plantejament és pensar que aquesta ha estat una decisió meua.

—Vostè n'és el cap visible.

—Jo estic convençut que els companys i companyes de les distintes comarques han actuat com han cregut més convenient, d'acord amb una sèrie de circumstàncies. Si pensem que hi ha acord quan només hi ha una llista i que hi ha desacord quan n'hi ha dos, la capacitat d'integració està en funció de qui té la majoria en una comarca i qui n'és minoritari.

—Una cosa: si Izquierda Socialista (IS) propugna la unitat indestriable entre el parit i el sindicat, les aliances del partit amb altres forces d'esquerra i la presència dels corrents en els òrgans de direcció del partit, ¿com és possible que haja pactat amb Lerma?

—Dins del que és el projecte socialista, estime que cadascú pot defensar les posicions que crega més adequades. Els estatuts del partit admeten l'existència dels corrents d'opinió, i la possibilitat que puguen fer el plantejament alternatiu que consideren oportú al projecte majoritari. Jo entenc, des de la meua posició, que en el congrés present el partit socialista ha d'apostar per la configuració d'un projecte autònom de partit. I que aquest projecte es pot realitzar millor des de l'aplicació d'instruments com la concertació social, el diàleg parlamentari i la participació ciutadana.

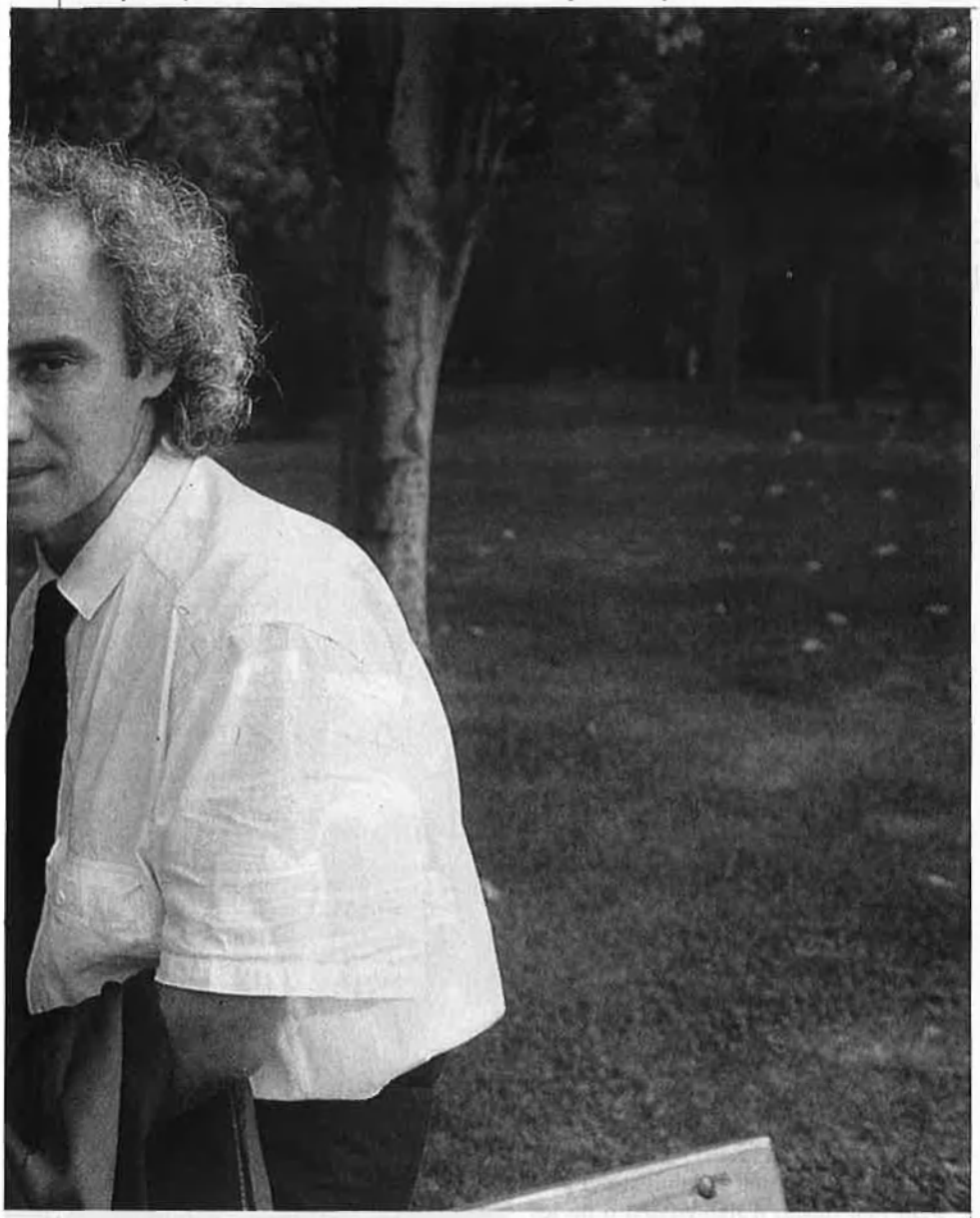

—¿Com valora l'incident pre-congressual de Madrid, entre Leguina i Acosta?

—Els processos congressuals del PSOE són oberts, i, per tant, s'hi ha de manifestar el que es pensa. Un valor clar per al PSOE és la unitat, i la unitat del partit es produeix i s'assumeix per tots, i realment, quan s'acaben els processos congressuals, ens trobem amb una acceptació dels seus resultats. Prèviament, clar, hi ha la discussió i l'aportació de postures dels militants. Però el que cal, en qualsevol debat plantejat, és fer l'esforç per tal que els posicionaments siguen al voltant d'idees, de projectes, i no de persones. Perquè des de la cultura d'esquerra, el debat polític té un significat complet. Si la discussió és personal, això escapa a la cultura d'esquerra. El que passa és que es produeix una simplificació, a l'hora de traslladar una discusió a la societat a través dels mitjans de comunicació.

—¿Fins a quin punt el famós congrés d'Alacant li ha deixat seqüeles?

—Els socialistes valencians hem tin-

gut diversos congressos. N'hem realitzat cinc, i ara anem cap al sisè. En els congressos sempre hi ha posicionaments, i pot haver-hi enfrontaments, però el que és ben cert és que del congrés d'Alacant va eixir una executiva que actuà d'una manera sòlida i conjunta durant els tres anys següents. O siga que els problemes plantejats en aquell congrés es resolgueren al si de l'executiva.

—Es diu que sense la parcel.la de poder que era la conselleria, el seu missatge s'ha convertit en messiànic.

—Jo no crec que les idees i l'actuació en el partit hagen d'estar d'acord amb la presència en determinades institucions. El partit ha de ser el garant del projecte a llarg termini, i per tant, des de les institucions, el que es fa i s'ha de fer és l'aplicació d'aquest projecte. Si pensem que la presència institucional és una forma de control de l'organització, estem realitzant un model que no és l'adequat per al funcionament del partit socialista. Entendre que la presència institucional suposa una pressió o afavorir l'existència de clientelisme polític, és una perversió de l'actuació política. Jo em negue a aquest plantejament. I crec que el partit ha de tenir el ressort perquè aquestes coses no es produesquen.

Per altra part, la direcció política ha de garantir la necessària sintonia —sintonia en l'aplicació d'un projecte— entre l'executiva, el govern autonòmic i les altres institucions. Però no prevalència ni creació de qualsevol clientelisme que afavoresca o determine posicions en un partit, perquè això es relacionaria en la compra de voluntats i l'anul.lació de la llibertat de les persones. I això és una negació del socialisme.

—Vostè, que va ser l'autor de l'avant-projecte de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, ¿com conceptua la intromissió lingüística d'Amadeu Fabregat en la TVV?

—La postura que s'ha adoptat recentment, que jo he pogut detectar a través dels mitjans de comunicació, per l'ens públic RTVV no la conec en profunditat. Sé que hi ha hagut una espècie d'indicació numèrica de paraules, però no conec la finalitat d'aquesta realització. Entenc que la TVV és una eina important per a l'ús del valencià i per a establir una major connexió i comunicació entre les comarques i per a buscar una presència del fet valencià. Aquesta és la qüestió més definitòria del que és una eina de treball en un mitjà informatiu de caràcter públic, però no dispose de massa temps per a veure la televisió i no sé quin és el seu quefer.

—Jo li l'explique: més del 60 per cent de la programació, en castellà.

—Doncs en aquest cas, si això és així, la llista de paraules vindrà determinada pel castellà.

—Parlem de casos ètics: ¿per què amb Fernández Valenzuela hi ha la presumpció d'innocència i amb Rafael Blasco no?

—La presumpció d'innocència és un valor ètic que la societat en democràcia ha de traslladar a l'ordenament jurídic. I no només d'una manera nominal, sinó d'una manera efectiva. La pressumpció d'innocència està establerta en la nostra Constitució i això significa la conquista d'una valor ètic i és un dret que s'ha d'aplicar a tothom. Entenc que tots els ciutadans han de gaudir-ne. Modificar la presumpció d'innocència per la presumpció de culpabilitat implica l'abandó d'un valor ètic i l'incompliment d'allò que hem traslladat a l'ordenament: això pren base en la convicció que la natura humana és perversa. Jo estic segur que la majoria dels ciutadans i la majoria dels socialistes apliquen la presumpció d'innocència a totes les persones.

Miquel Alberola

La majoria dels països ignoren les recomanacions de l'ONU pel que fa a les ajudes al món pobre

Nord-Sud: escassa solidaritat

Una quarantena d'Organitzacions No Governamentals dels Països Catalans s'encarreguen de canalitzar diferents tipus d'ajudes al Tercer Món, davant l'encara precària acció de les institucions públiques.

La fi de la guerra freda no solament ha acabat amb l'artificiositat de la divisió Est-Oest sinó que ha fet més patent la fragmentació del planeta en un Nord cada vegada més opulent i un Sud abocat a la pobresa. Aquesta situació no sembla tenir perspectives de millora ja que diversos factors com el creixement demogràfic, l'estancament econòmic, el deute extern i la falta de consens polític del països pobres empenyen el Tercer Món cap a un atzucac de conseqüències imprevisibles.

Algunes accions des del món desenvolupat volen evitar que aquesta divisió arribi al paroxisme. Són les ajudes al desenvolupament, que es canalitzen, bé a través de governs, bé amb la tasca de les Organitzacions No Governamentals (ONG).

Actualment, les ajudes públiques –que són les menys– es divideixen en ajudes bilaterals i multilaterals. En les primeres, un govern segons els seus criteris, concedeix una ajuda tecnològica, econòmica o alimentària a un altre govern. És una relació bilateral subjecta a pressions i interessos polítics: qui concedeix l'ajuda pot demanar contrapartides.

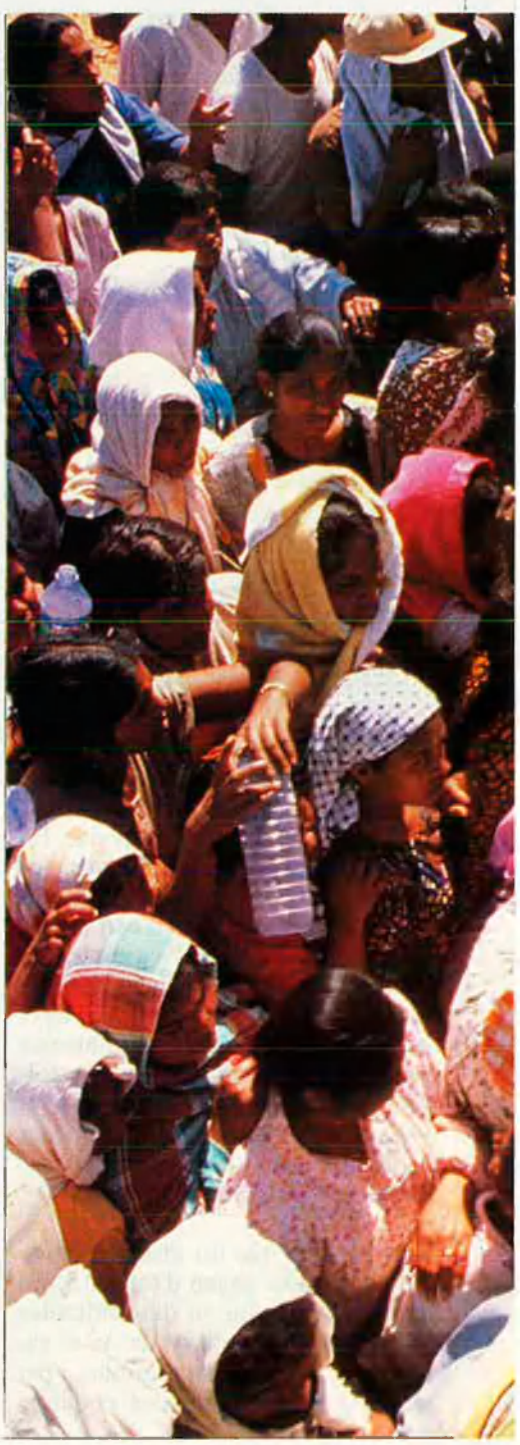
AJUDES NO GOVERNAMENTALS

En el cas de les ajudes multilaterals, diversos estats que formen una comunitat internacional concedeixen ajudes a diferents països i ètnies. És en aquest sentit que les Nacions Unides van recomanar el 1960 que els països desenvolupats dediquessin un 1% del seu Producte Nacional Brut (PNB) a la cooperació amb el Tercer Món, percentatge que fou reduït al 0'7% el 1972 davant l'incompliment de la primera recomanació. A aquest percentatge s'havia d'arribar el 1980. Avui, deu anys més tard, només quatre països europeus (Noruega, Països Baixos, Suècia i Dinamarca) i dos de l'OPEP (Kuwait i Aràbia Saudita) segueixen aquesta recomanació.

En contrast amb la tímida acció dels governs, la societat civil emprèn més iniciatives solidàries amb el Tercer Món a través de les ONG. Aquestes són grups i/o associacions privades, independents i sense finalitats lucratives. N'hi ha tant als països del Tercer Món com als desenvolupats entre elles s'estableix un flux de comunicació que permet canalitzar les demandes de forma més àgil i eficaç. Als PPCC hi ha una quarantena d'ONG que actuen en diferents àmbits i territoris, si bé la majoria concentren els seus esforços a Amèrica Llatina i Àfrica. A banda, hi ha una cinquantena de Comitès de Solidaritat amb diversos països que condicionen la seva acció a les afinitats polítiques amb la nació que ajuden.

Els àmbits de les ONG varien en funció del tipus d'ajuda que ofereixen, que bàsicament són dos: ajuda material i ajuda humana. Majoritàriament són les ONG del Sud les que presenten diversos projectes d'actuació a les del Nord. Aquestes avaluen la necessitat i viabilitat del projecte i en funció d'això envien o no les ajudes. No es tracta tant de donar el peix com d'ensenyar a pescar. El que passa és que, mentre n'aprenen, les ajudes poden anar des del finançament d'un canal de reg fins a l'enviament de personal mèdic. El que no fan en cap cas és enviar diners que no estiguin compromesos en algun projecte concret, donades les condicions polítiques corruptes de la majoria dels països del Tercer Món. Per aquest motiu cada projecte finançat és objecte d'un seguiment per part de les mateixes ONG o bé per persones de confiança d'aquestes a cada país.

La societat civil creu bastant en la missió de les ONG. Gairebé el 80% dels recursos d'aquestes prové de quotes de socis, donacions de particulars i aportacions de fundacions privades. La resta del finançament prové de les subvencions atorgades per les institucions.

ACCIONS DIVERSES

Una de les principals mancances del Tercer Món és l'assistència mèdica. En aquest sentit destaquen dues ONG que tenen diferents mètodes d'actuació. D'una banda, **Metges sense Fronteres** i de l'altra **Medicus Mundi.**

La primera va nàixer a França el 1971 i actua en més de 55 països. Aquesta organització du a terme programes mèdics que cobreixen diverses necessitats (vacunació, atenció als refugiats, prevenció i educació sanitària). Alhora destaca especialment la seva capacitat de mobilitzar recursos en situacions d'emergència com en el cas de l'ajuda en el terratrèmol d'Armènia el 1988 i, més recentment, amb l'enviament d'un equip mèdic al camp de refugiats de la frontera jordano-iraquiana.

Medicus Mundi, en canvi, endega projectes de cooperació tècnico-sanitària, principalment dels països més pobres de l'Àfrica Negra pel que fa a l'atenció primària de salut. Aquesta ONG, fundada el 1962, està fortament arrelada al País Basc i té delegacions als PPCC, estat espanyol, Itàlia, França, Bèlgica, Holanda, Suïssa i Irlanda. Compta amb uns 500 socis a Catalunya i el seu pressupost d'enguany és de 80 milions. Aquesta ONG és l'excepció pel que fa al finançament ja que el 90 % del seu pressupost prové de l'ajuda oficial, que va dels ajuntaments a la CEE.

Altres organitzacions com **Mans Unides** no es dediquen a l'ajuda mèdico-sanitària, sinó que les seves actuacions arriben a tots els camps: educació, agricultura, indústria i infrastructures en general. Amb 344 milions de pressupost perm a aquest any, el 95% dels quals provenen d'aportacions privades, 286 milions els aporta Catalunya i els 60 restants les Illes. El pressupost a nivell estatal supera els 2.500 milions de pessetes. Mans Unides està finançant més de 800 projectes simultàniament en més de 50 països, especialemnt l'Índia i Amèrica LLatina.

Justícia i Pau, creada el 1968, tot i que no és una organització que ajuda el Tercer Món sistemàticament –no finança projectes– sí que promou i defensa els drets humans. Els seus nivells de treball són l'estudi i la sensibilització. Darrerament està estudiant la possibilitat de fomentar algun programa de desenvolupament. Aquesta entitat va promoure la campanya "Objectiu 0'7%" iniciada el 1981 i ha fet un paper decisiu en la promoció de diverses iniciatives col.lectives com la de "Catalunya Solidària" o el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.

La Fundació **Intermón** rep diàriament un milió de pessetes dels seus 55.000 col.laboradors per finançar projectes de desenvolupament al Tercer Món. Un 85% de les ajudes es destinen a Amèrica Llatina i l'altre 15% a Àfrica tot i que, de cara al 92, els percentatges d'intervenció a l'Àfrica es doblaran. Aquesta ONG finança com a màxim la meitat de cada projecte que li proposen les ONG del Sud. El director, **Lluís Magrinà** és delegat de les ONG de la CEE a l'estat i vicepresident del comitè d'enllaç entre les ONG europees i la CEE.

Bombai Misión, fundada fa 30 anys a València amb l'objectiu de donar suport a les missions a l'Índia, ha estès les seves activitats a Amèrica Llatina i Àfrica. A banda de cofinançar projectes amb altres ONG del Sud, està realitzant actualment tres projectes propis al Txad als quals hi destinen uns 2 milions i mig de pessetes. Bombai Misión compta amb delegacions

a Alacant, les Illes i Saragossa.

El Fons de les Nacions Unides per a la Infància (**UNICEF**), tot i ser una organització integrada en l'ONU i, per tant, una organització internacional governamental, rep molts dels seus recursos de socis i particulars. Així, tan sols a Catalunya, UNICEF va recollir l'any passat 170 milions en la venda de targetes, 60 milions de quotes de socis i 30 milions de donatius. La Generalitat de Catalunya, per primera vegada, aquest any ha subvencionat l'entitat amb 2 milions de pessetes per a un programa concret de proveïment d'aigua a Colòmbia.

Centrada en la problemàtica de la pobresa des de 1941, **Caritas Diocesana** dedica l'atenció al Quart Món, la gent que ha quedat marginada en les societats desenvolupades. Tot i així, Caritas recull de les diverses diòcesis en què treballa un percentatge per al Tercer Món que es coordina des de Madrid. L'objectiu de Caritas és doble: cobrir les necessitats i, per altra banda, aprofundir en l'arrel de la pobresa a través del treball social. A Catalunya i Balears el pressupost global és de 1.600 milions.

La majoria d'ONG que actuen als PPCC provenen de moviments cristians, característica que algunes encara mantenen mentre que d'altres se n'han allunyat.

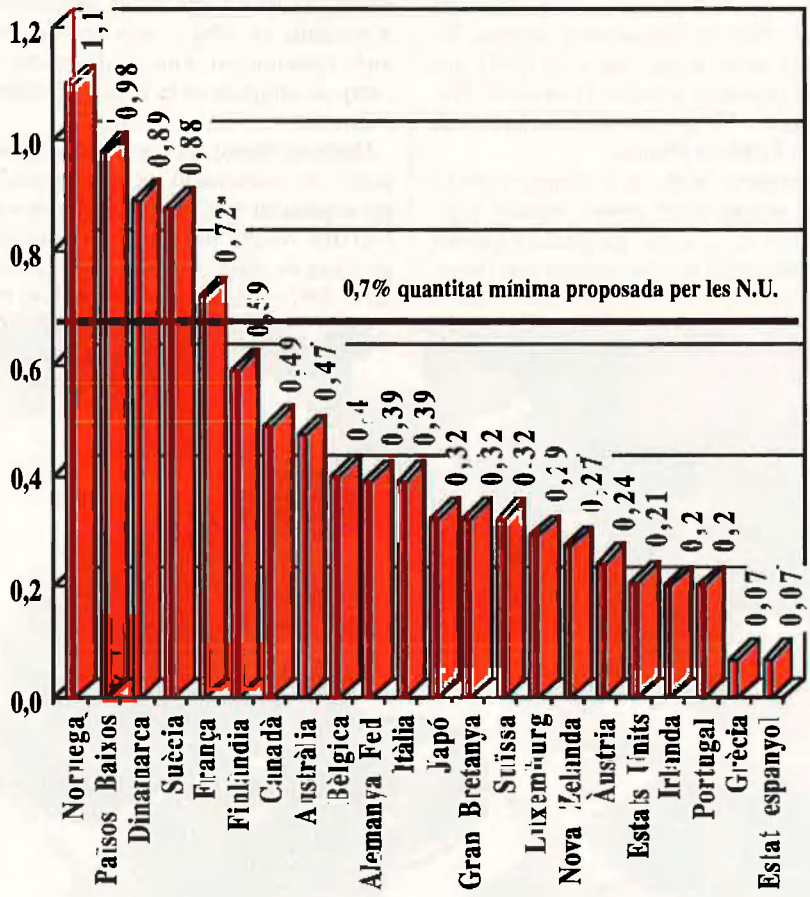
UN CANVI DE SENSIBILITAT

Per tal de conscienciar les societats occidentals, organitzacions com l'**Associació pel diàleg de les cultures** intenta arribar a les escoles a fi d'eliminar els prejudicis culturals i/o racials des de la infància, premissa número u per a la solidaritat internacional. Com que arribar a totes les escoles és pràcticament impossible, aquesta ONG ha entrat en contacte amb Institut de Ciències de l'Educació de UAB per tal de sensibilitzar els mestres en aquest sentit. Per fer-ho compta amb una videoteca, hemeroteca i material didàctic. A més, aquesta ONG concentra la seva atenció en els indígenes d'Amèrica Llatina.

Una mostra de la insensibilitat és que cada català aportava el 1985 33 pessetes/any per al Tercer Món, mentre que un noruec en destinava 1.567 i un alemany 868. L'any 89, però, la xifra se situava en 100 pessetes per català i any.

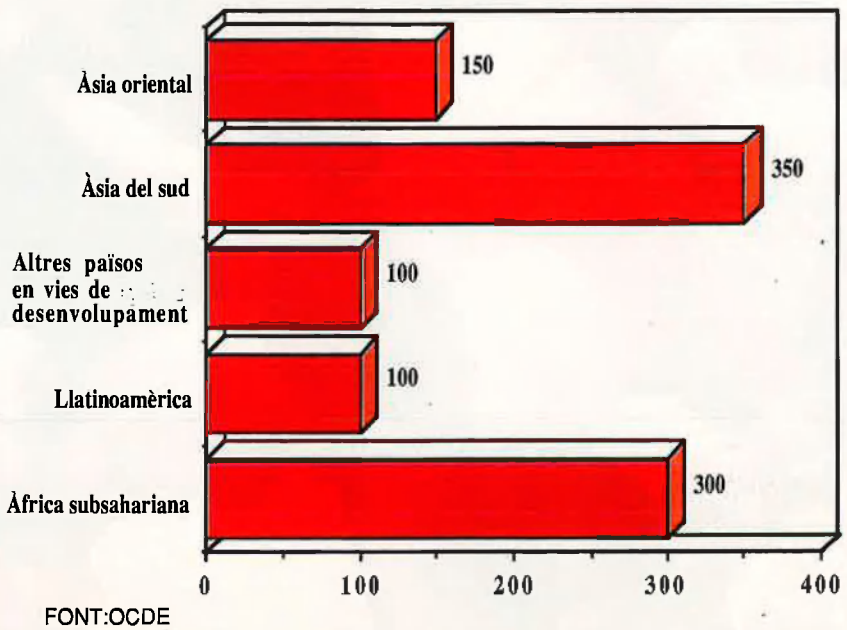
Tal i com afirma Agustí Vinamata, cap del departament d'informació de Mans Unides, "amb l'allau d'imatges que ofereix avui la televisió, un reportatge sobre la fam al Tercer Món ja no causa impacte

Ajuda pública al desenvolupament aportada pels països industrialitzats en relació al seu producte interior brut (any 1988)

*Inclou les aportacions als territoris dependents. Sense aquestes aportacions està en 0,50.
Font: OCDE

Distribució de la pobresa al món

FONT:OCDE

Joan Gomis, president de la Federació d'ONG catalanes: "La Generalitat no s'acaba de comprometre"

Quins criteris fa servir la Generalitat a l'hora de subvencionar les ONG?

—Són criteris molt genèrics. Es presenten els projectes a Afers Interdepartamentals de la Conselleria de Presidència, i llavors, procuren repartir una mica per a tothom. Les més conegudes obtenen més recursos.

—Catalunya arriba al 0'7% recomanat per l'ONU?

—Només cal veure els pressupostos totals de la Generalitat i comprovar que amb els 110 milions que ha donat aquest any, no arriba ni per aproximació.

—¿I en relació a altres comunitats autònomes ?

—A un nivell intermedi. Els que més donen són Navarra, País Basc (900 milions), País Valencià i Catalunya.

—¿Per quin motiu Catalunya no ajuda més?

—La primera raó que es dona és que l'objectiu 0'7% és competència estatal. Això és un argument jurídic però moralment no és vàlid. Ara bé, cal dir que al País Basc i Navarra és més fàcil trobar diners lliures que aquí a causa del seu concert econòmic favorable. El problema, però, és que encara no estem prou sensibilitzats políticament. Ara bé, a través de les pressions que puguem fer les ONG, els partits polítics van incorporant en els seus programes, d'una manera no gaire convençuda, aquest objectiu.

—Els partits polítics no estan prou sensibilitzats. ¿I la població?

—Es bastant igual, donat que al cap i a la fi els partits són un reflex de la societat. En pocs anys hi ha hagut un augment del nombre d'entitats i associacions, però encara hi ha molt de camí a recórrer.

—¿Quantes entitats hi ha a Catalunya?

—Vora 25, de les quals més de la meitat han sorgit en els darrers anys. El que també hi ha són una sèrie de comitès de solidaritat.

—¿Els consideren també ONG?

—Si el comitè de solidaritat recull diners per a un projecte determinat, sí.

—¿Quins són els objectius de la Federació?

—La Fedració va nàixer arran de la campanya "Catalunya Solidària", el 1988. Té dos grans objectius: relació i diàleg unitari amb les institucions públiques i un altre: realitzar accions de campanyes conjuntes.

—¿Hi ha altres federacions a l'estat?

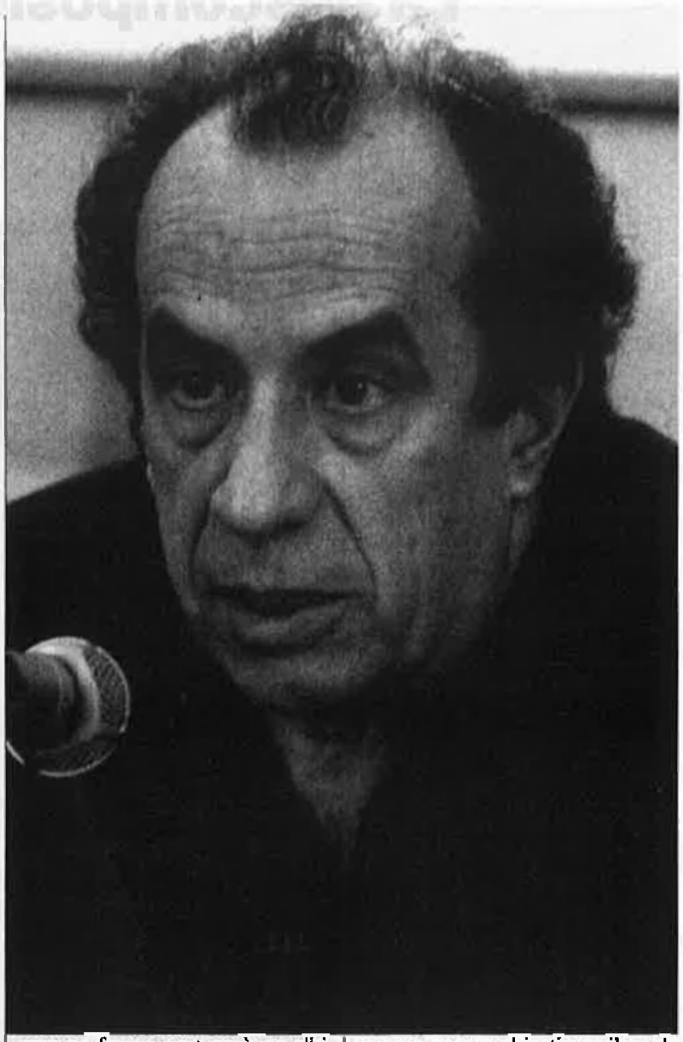
—Al País Basc hi ha un parell de coordinadores i també hi ha una coordinadora estatal, que es va fundar a Catalunya el 1982, que reuneix 60 entitats de les quals la majoria són de Catalunya, el País Basc i Madrid.

—¿Què és el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament?

—Això va començar quan la campanya del 0'7% i van constituir el FCCD, bàsicament format per ajuntaments i alguna ONG. La Generalitat hi té un paper d'institució protectora, és a dir, que en forma part però no s'hi compromet. No recull gaires diners perquè els ajuntaments que el constitueixen són petits Cal destacar que en la furtura Carta Municipal de Barcelona està previst que digui que la cooperació amb el Tercer Món és una obligació de l'ajuntament i es marca com a objectiu arribar al 0'7%.

—¿No hi ha massa organitzacions i massa disperses?

—L'única institució que podria agrupar-les és la Generalitat, però les ONG tenen diferents orígens i tendències i és difícil de planificar.

en la gent". És per això que el 1988 es va posar en marxa la campanya "Catalunya Solidària" integrada en la campanya europea d'interdependència i solidaritat Nord-Sud i promoguda per les ONG catalanes amb participació de les institucions públiques. El Parlament de Catalunya s'hi adherí i també els partits, que es comprometeren que una partida pressupostària del 89 es dediqués al Tercer Món, partida que s'hauria d'incrementar anualment, alhora que potenciar la participació de la Generalitat en el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament. A més, s'insistí en la necessitat que l'estat arribés al 0'7%.

La Generalitat valenciana destina aquest any uns 130 milions de pessetes. En el cas de la Generalitat de Catalunya, aquesta ajuda és de 110 milions, 35 milions en el cas del govern balear i per part de l'andorrà no hi ha cap partida específica pressupostària tot i que subvenciona organitzacions com la Creu Roja Andorrana, Mans Unides i Caritas.

Pel que fa a l'àmbit de la Comunitat Europea, l'any 87 es va iniciar un Programa d'Investigació en l'àmbit de la Ciència i la Tècnica al servei del desenvolupament. Aquest programa, que finalitza aquest any, està centrat, d'una banda en la medicina, salut i nutrició en les zones tropicals i subtropicals i, de l'altra, a l'agricultura a Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia. En total s'hauran destinat 18.000 milions de pessetes.

Albert Punsola
i Sílvia Monfort

La descomposició del Centre

El Centre Democràtic i Social viu una profonda crisi que complica molt la seva supervivència dins el mapa polític dels Paisos Catalans.

Fugues de militants, escissions i conflictes interns són darrerament els fets més habituals dins el Centre Democràtic i Social. En un espai polític definit com a centre, on tots els partits, tant d'esquerra com de dreta, volen tenir-hi cabuda, el partit de Suárez es troba cada vegada més acorralat. Els vots i els militants disminueixen dia a dia, sense que de moment els dirigents del partit mostrin una voluntat de reacció. Especialment greu és l'actitud de Suárez, principal capital polític de l'organització, actualment allunyat de qualsevol protagonisme polític estatal i refugiat en la seva tasca de dirigent de la internacional liberal.

Tant a Catalunya com al País Valencià o a les Illes, l'aparició de grups crítics a les directrius de la central del partit ha acabat en expulsions, transvasaments de militants o inclús, en el cas de les Illes i Catalunya, en la creació de noves organitzacions centristes autòctones fruit de l'escissió.

Les causes d'aquesta crisi, segons els crítics, serien principalment la progressiva satel.lització del partit al PSOE, l'escàs interès de Suárez i la incapacitat de la direcció de Madrid per tirar endavant el partit de forma políticament coherent, acompanyat d'una disminució de la democràcia interna i un excés de dirigisme de l'equip de José Ramón Caso, secretari general del CDS.

Els dirigents actuals desmenteixen la possibilitat que el partit estigui en procés d'extinció i acusen al Partit Popular de voler-los *dinamitar* anunciant falsos transvasaments de militants.

Adolfo Suárez, un líder en crisis.

TOTS CAP AL PP

El cas del CDS valencià és l'exemple que demostra que aquestes fugues es donen de forma continuada. La crisi de la secció valenciana del partit centrista s'inicià a principis d'enguany amb la persecució per part de la direcció federal de Madrid i particularment del secretari general José Ramón Caso, contra el president provincial José Luís Boado. Aquest últim mantenia un enfrontament de feia temps amb Gerardo Munoz, president del CDS al País Valencià i ben vist per Caso. Li costà el cap. Boado i tot el comitè provincial de València fou destituït i substituït per una gestora provincial.

Aquesta gestora no allunya la crisi, ja que poc temps després l'abandonen tres membres, per incorporar-se a la campanya de recollida de signatures impulsada per Boado per demanar una assemblea provincial extraordinària. Aquesta demanda és anul.lada directament per Caso. A partir d'aquí, les baixes del CDS valencià comencen lentament però sense interrupció.

Els beneficiaris en són el Partit Popular i Unió Valenciana en segon terme. Agrupacions comarcals de la Marina Baixa, la Costera o la Vall d'Albaida queden gairebé buides després de les fugues a aquests dos partits. El cas de Benidorm, on set regidors del CDS passen al PP, és l'exemple més clar. En total el CDS ha perdut més de 60 càrrecs electes i orgànics a

les comarques del sud del País Valencià.

A Catalunya, el transvasament de militants centristes al PP és menys rellevant. De moment, el cas més conegut és el del regidor de l'Hospitalet Pedro Martínez. Un altre càrrec municipal, el tinent d'alcalde de l'ajuntament de Tarragona, Lluís Badia, ja ha anunciat que no es tornarà a presentar en una llista del CDS.

José Luis Boado, ex-president provincial del CDS a València, destituït per la direcció estatal.

L'ESCISSIÓ DE RODENAS

El problema més important del CDS la Catalunya no han estat les fugues al PP o a Convergència, sinó el desmembrament intern. La crisi s'inicià quan el sector crític encapçalat per Armando Ródenas, diputat autonòmic, aconseguí controlar el comitè provincial de Barcelona i la seva presidència. Barcelona i la seva província és on el partit centrista concentra la majoria de militància, ja que la seva implantació a Lleida i Girona es pot considerar testimonial i només a Tarragona conserva alguna presència, tot i que problemàtica, com s'ha vist.

Ródenas, malgrat ser president provincial, no fou autoritzat a participar al congrés del partit a Catalunya i abandonà el CDS juntament amb tota l'executiva provincial, uns 14 membres. Les crítiques de Ródenas no difereixen de les efectuades per altres seccions provincials. El grup escindit té previst reconstruir l'espai de centre català amb un nou partit, el Centre Radical de Catalunya. Xavier Latorre, president del CDS català, reconeix en declaracions efectuades a EL TEMPS que el conflicte, malgrat no ser molt important numèricament, ha deteriorat la imatge del partit, que "no està a les seves hores més altes". Per a Latorre, el CDS "és com un negoci a la baixa, la gent no hi aposta, i si no remuntem, la crisi pot ser preocupant". Les causes de la crisi serien, segons ell, "un creixement massa ràpid del partit des de 1987, que ha provocat distorsions, i una incapacitat de saber explicar el que hem fet, que l'electorat no ens ha perdonat".

DESMEMBRACIÓ A LES ILLES

Les dificultats del CDS balear sorgeixen ja un any després de la seva aparició a les Illes. Les friccions postelectorals sorgides després de les eleccions autonòmiques i municipals de 1987 provocaren el naixement de tres grups dins l'organització. Per una part, els oficialistes, liderats per Francesc Quetgles (president del CDS-Balears), seguidors al 100% de les directrius que venien de Madrid. Per una altra banda, els anomenats *crítics*, partidaris d'una política de pactes territorials, autònoma, sense interferències de Madrid, i liderats per Josep Melià i dos dels tres regidors que el CDS tenia a l'Ajuntament de Palma, Antoni Reig i Bartomeu Cerdà. Finalment, les divisions dins el grup parlamentari protagonitzades per Carles Ricci.

El primer incident el protagonitzà aquest diputat, quan un any després de les eleccions, votà en contra del seu grup, que abandonà a continuació i passà al Grup Mixt. Paral.lelament, les diferències entre crítics i oficialistes s'havien fet insalvables, trobant-se el partit en una vertadera guerra que en ocasió del congrés estatal, a principis d'enguany, va ser més cruenta que mai. Els principals caps crítics, Melià i els dos regidors, foren suspesos de militància i expulsats. Des d'aquell moment, les baixes i les expulsions s'han anat produint sense interrupció i ha acabat facilitant la creació d'un nou partit centrista autòcton, tal com ha passat al Principat. La nova organització s'anomena Centristes de Balears i pretén crear, conjuntament amb Unió Balear, una opció de centre nacionalista.

Davant d'aquesta davallada generalitzada del CDS als Països Catalans, paral.lela a la que es produeix al conjunt de l'estat, la direcció federal del partit, prepara una campanya d'imatge per al proper novembre. L'objectiu: posar fi a la idea que el CDS és un partit en extinció.

Pere Martí
(amb informacions de Miquel Payeras i Jordi Sebastià)

LA SETMANA 7

La CEIS, ¿entre reixes?

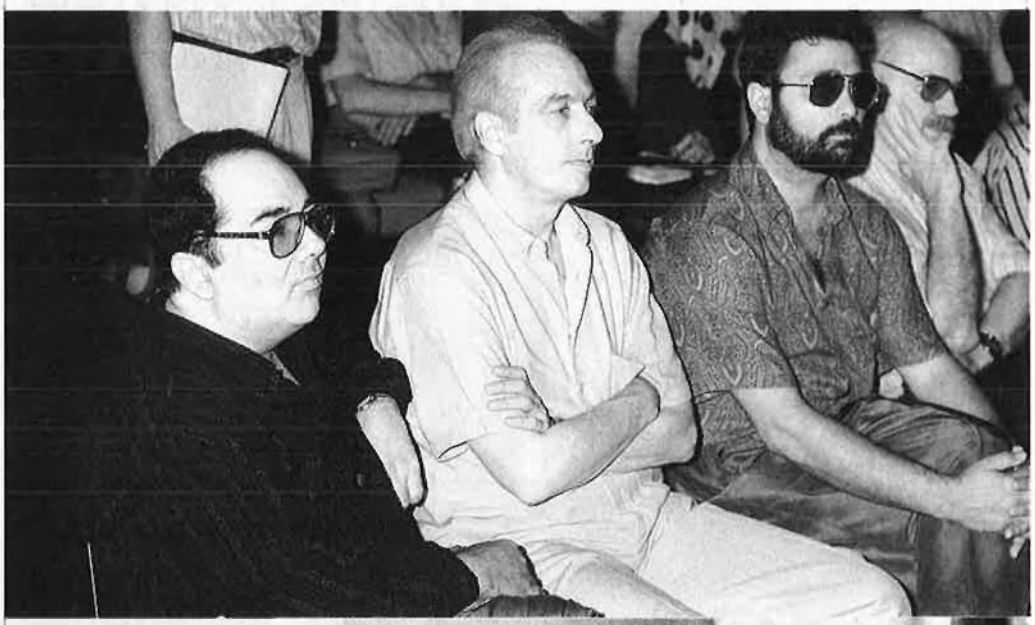
37 anys de presó és la condemna que l'Audiència de Barcelona ha imposat als quatre líders de la secta CEIS, les activitats de la qual van ser descobertes i denunciades per la infiltració d'un mosso d'esquadra. El jutge ha declarat culpables Vicente Lapiedra Cerda, el líder carismàtic de la secta i que es considerava la reencarnació de Herman Hesse, i els seus acolits més fidels, David Gómez, Ricardo Clavero Holland i José Luis Ysern, dels delictes d'inducció a la prostitució i d'intrusisme.

Aquesta sentència pot considerar-se històrica, ja que per primera vegada considera com a fets demostrats conceptes com *inducció* o *control mental*. No obstant això i malgrat la importància de les penes, l'audiència no ha ordenat l'ingrés dels condemnats en presó fins que la sentència siga ferma, i el seu advocat, Emilio Rodríguez, ja ha anunciat que recorrerà al Suprem. Això significa que Lapiedra i els seus obtindran uns quants anys fins que el Suprem decidesca. Una pròrroga perquè la CEIS continue a València, tal com vam denunciar des d'aquest setmanari (EL TEMPS núm. 316) amb les mateixes activitats que abans realitzava a Barcelona.

La seua xarxa d'establiments d'hostaleria, per on desfilen els interns, i de pisos on aquests resideixen fora de l'àmbit familiar per tal que la dependència cap als *guies* siga cada vegada més forta, continua intacta i, fins i tot, s'està expandint. Com ja vam denunciar, homes i dones de la secta es troben al darrere d'alguns dels locals on es realitzen espectacles de *strip tease* masculí, i continuen amb la seua política de captar treballadors mitjançant anuncis en premsa.

El perill, doncs, continua tan fort com abans i la condemna no és, en cap moment, garantia de desarticulació. Més encara, pot fer que alguns abaixen la guàrdia davant un enemic que les autoritats no saben com tractar i que va estenent la seua influència a poc a poc. Les últimes informacions parlen d'un nou pis a Santa Pola (Baix Vinalopó) i un altre a Múrcia.

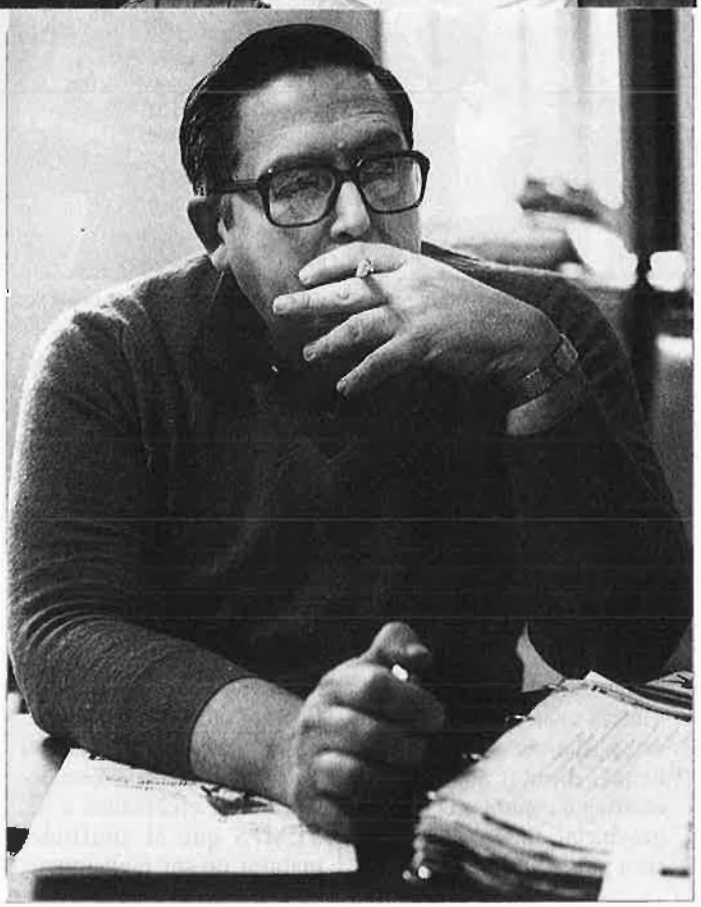
Jordi Sebastià.

La policia justiciera

Des del dia 26, València és l'escenari del judici promogut per l'Associació de la Policia Municipal de la Ribera contra l'ex-alclade d'Algemesí (la Ribera Alta), Joan Girbés. El que podia ser una escena més del difícil equilibri de la vida política municipal té en aquest afer unes tintes ridícules i també sinistres. L'associació de policies, formada únicament per onze municipals d'Algemesí i un d'Albalat, entre els més de cinquanta pobles que formen la comarca, acusa l'alcalde d'usurpació de funcions judicials.

La guerra entre l'alcalde i la policia comença ja el 1979, quan la llista encapçalada per Joan Girbés, Independents Per Algemesí, IPA, de caire progressita i nacionalista, arriba al poder municipal. Els policies José M. Vargas i Rafael Devís, encapçalant alguns dels altres membres del cos de seguretat, començaren a realitzar constants actes d'insubordinació quan l'alcalde els lleva les armes en els serveis diürns i tracta de convertir-los en *policia de barri*. Ràpidament, el diari *Las Provincias* es converteix en valedor dels desemparats policies, "la policia de Algemesí, asfixiada y desarmada". L'enfrontament arriba als tribunals mitjançant les denúncies contínues interposades per un o altre membre de la citada associació i, mentrestant, l'alcalde pateix un parell

d'estranys atemptats, un còctel molotov a la porta de sa casa, i la destrossa d'un dels seus camps. El suport dels ciutadans del seu poble és total. A més de diverses manifestacions públiques, el poble ha format una coordinadora de suport que ha reunit ja més de nou mil signatures i que prepara una altra manifestació a València per al dia del judici. No obstant això, ni les autoritats autonòmiques ni les centrals no hi van fer res. A més de la tragèdia personal per a l'alcalde, l'IPA ha perdut en les últimes eleccions municipals la majoria que tenia des de les primeres, quan Girbés, cansat, va decidir retirar-se.

Les acusacions a què s'enfronta ara l'ex-alcalde corresponen a la no-presentació al jutjat d'alguns comunicats de la policia municipal; la mateixa policia que a l'endemà de l'atemptat contra Girbés deia en el comunicat "sense novetat", la mateixa que volgué cobrar les hores extres realitzades durant la riuada de 1983.

Per si l'absurd no era total, les argumentacions de l'acusació ho arriben a completar, entre els antecedents d'ordre político-social de la querella presentada, els acusadors ens diuen : "Y entre esas cosas que el pueblo siente y a cuyo pueblo pertenecen los Policias Municipales de Algemesí está la forma de expresarse y su lenguaje, valenciano puro que desde la época de Pedro IV el Ceremonioso funda el antiguo reino de Valencia con su idioma propio: El valenciano.Y ese valenciano que tanto ama el pueblo, es totalmente desprestigiado, para remachar mas el autoliteralismo dictatorial del querellado, obligando a todos aquellos que pertenecen al Ayuntamiento de Algemesí sepan y hablen el catalán." Inadmissible. *J.S.*

COP D'ULL

¿Dónde está la escalera, Amadeu?

A les Illes, TVE en castellà

L'Obra Cultural Balear ha fet arribar al director del centre territorial de TVE a Balears, Joan Carles Montaner, un escrit signat per nombroses personalitats mallorquines on s'expressa eldisgust perquè s'exclogui a les Illes l'emissió de pel.lícules en català que es farà per a Catalunya.

El document és molt crític amb aquesta decisió de TVE. Amb el títol "TVE se'n riu dels habitants de les Illes Balears" l'OCB manifesta que la decisió presa per TVE "és una burla als mallorquins, menorquins i eivissencs, un incompliment de la legalitat vigent i un menyspreu a les reiterades peticions fetes pels ciutadans i institucions de les Illes, començant pel mateix Parlament Balear".

Miquel Payeras

Imatges a Perpinyà

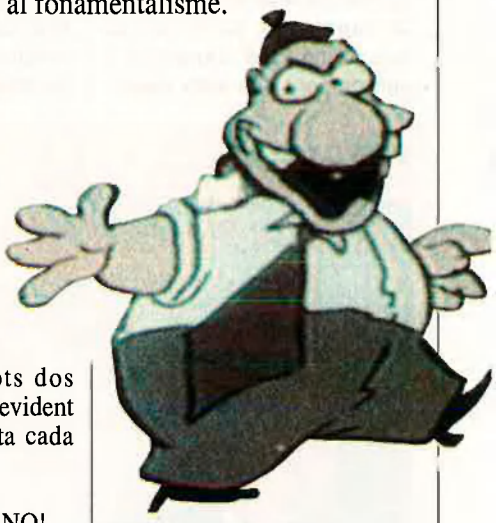
Els repòrters gràfics més famosos i les agències més importants del món s'han concentrat durant una setmana a Perpinyà per celebrar el Visa pour l'imatge 1990, segon Festival Internacional de Fotoreportatge. Reafirmant la capital de Catalunya del Nord com a "centre mundial de la fotografia de premsa", unes 9.000 persones han assistit a les vetllades monogràfiques. Entre els expositors, hi havia Patrick Chauvel, repòrter de l'agència Sygma que el desembre del 1989 va presenciar la mort del seu amic Juantxu Rodríguez (*El País*). En una projecció pública de les millors fotografies que Juantxu Rodríguez havia realitzat a Bilbao i Nova York, Chauvel va denunciar l'exèrcit dels Estats Units per haver assassinat el fotògraf basc "deliberadament i sense cap raó, davant del seu propi hotel". Considerat com un dels fotògrafs de guerra més temeraris del món, Patrick Chauvel també va resultar greument ferit en aquella ocasió.

Amb això, el premi Visa d'or al millor reportatge fotogràfic de la categoria *News* ha estat atorgat a un fotògraf xinès que, sota el pseudònim de G. Pascal, ha exportat les úniques imatges conegudes de les execucions que encara es duen a terme diàriament a Xina després de la revolta d'estudiants de la primavera del 1989. Sebastiao Salgado ha estat premiat en la categoria Magazine per un treball sobre les víctimes de Pol Pot a Cambodja, i el Visa d'or al millor reportatge realitzat per fotògrafs independents ha estat concedit a Eric Valli i Dianne Summers que van seguir la ruta dels "caçadors de mel" al Nepal.

Univers Bertrana

Fanatisme contra un ninot

Jordi Culé, ninot còmic que apareix a TV3 en les retransmissions de futbol, ha creat una controvèrsia que fàcilment ha entrat en el terreny de la política. En aquest àmbit, diverses associacions espanyoles han reaccionat amb exageracions pròximes al fonamentalisme.

Goool...! El F. C. Barcelona acaba de marcar en un partit retransmès per la petita pantalla, per TV3. Sobreimpressionat a les imatges de l'encontre, un ninot animat, que s'ha batejat com a Jordi Culé, fa la gran rialla, dansa unes passes de ball popularitzades a l'últim mundial per un davanter camerunès, torna a riure i desapareix. Tot, en breus segons. Bé, aquesta en aparença inofensiva tira còmica, passada quan hi ha una jugada important en un partit de futbol televisat per TV3, ha ocasionat una insospitada polèmica.

Tant és així, que la controvèrsia generada per Jordi Culé ha ultrapassat l'àmbit futbolístic; per les exaltades reaccions suscitades a la capital de l'estat –i també dins mateix de Catalunya–, s'ha pogut veure com, a poc a poc, les rivalitats esportives han destapat l'olla d'unes conegudes tensions polítiques. L'enfrontament F.C. Barcelona-Reial Madrid s'ha convertit aquests dies, una vegada més, i a causa d'un ninot, en un duel ideològic –en el qual ambdós clubs en representen les parts– entre dos nacionalismes, el català i l'espanyol.

Segons Jordi Berrio, professor d'opinió pública de la facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma de Barcelona, "la polèmica que ha ocasionat Jordi Culé és causada per la seva incidència en el món del futbol, que és un tema delicat. De fet, la competició futbolística reflecteix una situació real quant a l'estat, en què el Madrid simbolitza Espanya i el Barcelona Catalunya. I això és fàcil de comprovar ja que en el camp del Madrid es veuen banderes espanyoles; en el camp del Barça, catalanes. Quan tots dos equips s'enfronten, és evident quina nació representa cada club".

¡PER TELEVISIÓ, NO!

Jordi Culé, el personatge creació del dibuixant Óscar Nebreda, ha arrelat amb força en l'aficionat blau-grana, en part gràcies al dibuix setmanal, resum del partit jugat el dia anterior, que l'humorista publica des de fa anys en el diari barceloní *El Periódico*. D'altra banda, en aquest mitjà, la crítica humorística efectuada per Óscar és sovint ferotge contra l'equip blau-grana, sense que, però, l'opinió pública hagi manifestat cap mena de rebuig contra la broma del dibuixant; per contra, l'acceptació de l'humor d'Óscar Nebreda ha estat una constant en l'aficionat del F.C. Barcelona. Aquesta circumstància demostra que difícilment pot considerar-se una ofensa l'aparició per TV3 del ninot blau-grana, si no és que hi ha elements tangencials que predisposin a veure el dibuix animat com un motiu de greuge.

"La reacció a Madrid respecte al personatge de Jordi Culé –explica el sociòleg Salvador Cardús– pot inscriure's en un marc polític i cultural. L'única cosa que fa el ninot és accentuar les diferències existents dins l'estat espanyol, sense que el personatge en si creï cap conflicte; el problema es troba en la realitat, i Jordi Culé, com a símbol, no fa altra cosa que posar-la de manifest". Una de les raons que ha atorgat a Jordi Culé el protagonisme de què gaudeix ha estat el mitjà en què ha estat difòs: la televisió. Segons Cardús, "el que passa és que a nivell de debats teòrics el nacionalisme espanyol ha mostrat sempre una certa tolerància cap al discurs nacionalista català, i fins i tot ha mantingut una posició de comprensió. Ara bé, el ninot de Jordi Culé trenca el límit del debat intel.lectual per a situar-se en una esfera totalment popular. I, el que de cap manera no suporta el nacionalisme espanyol, és que les discrepàncies del seu model es vehiculin a través de mitjans populars, en aquest cas el futbol, per la seva eficàcia".

L'expressió del nacionalisme mitjançant l'esport no és un fenòmen del nostre país, ni tan sols espanyol, com

molt bé s'ha pogut comprovar en l'últim Campionat Mundial, Itàlia '90. La selecció campiona del món, la República Federal d'Alemanya, va aglutinar al voltant de la seva victòria l'eufòria nacionalista per la recent reunificació dels dos estats. Això a part, les retransmissions d'aquest mundial per part de TVE van estar farcides d'un acusat favoritisme cap a la selecció d'Espanya, una parcialitat que va superar en molt, moltíssim, la falta d'equanimitat que s'imputa en l'actualitat a TV3. Per un altre costat, segons Jordi Berrio, "tot i que de manera involuntària, Jordi Culé ha demostrat que, arreu de l'estat, la Televisió Nacional de Catalunya fa més por que no

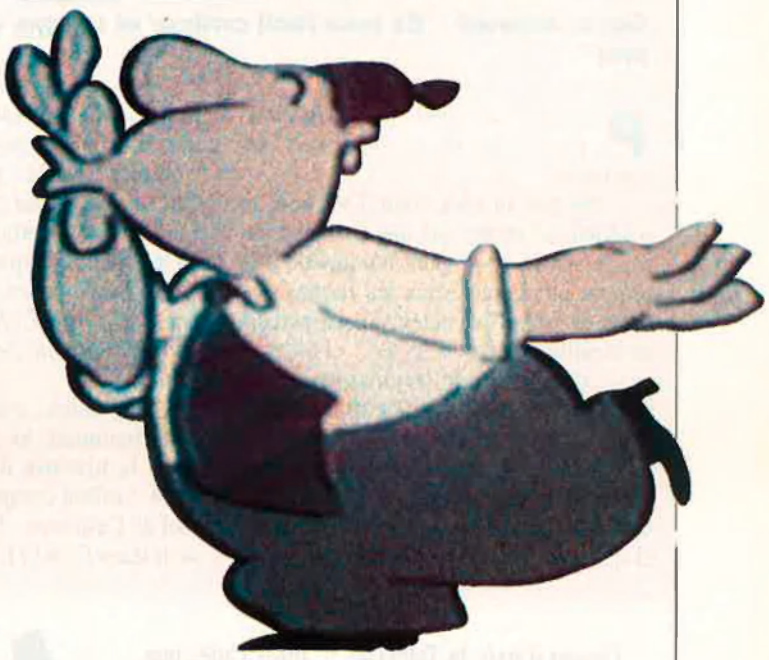
es pensa, perquè altrament la reacció de la premsa espanyola, amb José María García al capdavant, no hauria estat tan exagerada. D'aquesta manera, es posa a TV3 en la situació de privilegi que significa considerar-la, a nivell de competència, d'igual a igual a Televisió Espanyola".

Que TV3 infon respecte, i que Jordi Culé fa pànic, ho demostra el fet que la plantilla del Reial Madrid ha rebutjat enèrgicament el ninot d'Oscar Nebreda. El jugador madridista Michel va ser dur en les seves declaracions: "Això és un símptoma de l'enveja que es té al Madrid, i que no se sap ni guanyar". També s'ha de ressaltar el boicot que la plantilla del club blanc ha decidit fer a la Televisió Nacional de Catalunya; això afegit, a més, a la possibilitat d'interposició d'una querella contra l'ens autonòmic. I, per acabar, cal citar la circumstància que, malgrat la nota aclaridora de TV3 respecte a la intencionalitat no ofensiva de la tira de Jordi Culé, el club blanc, tot i acceptar les raons de la televisió autonòmica, s'ha refermat en la posició d'exigir la retirada total del ninot de les retransmissions de TV3.

PROVOCAR VIOLÈNCIA

Les reaccions contràries a Jordi Culé, però, no s'han limitat al club de la capital d'Espanya, sinó que s'han estès a altres entitat més genèriques. Per exemple, a la Lliga de Futbol Professional (LFP), el president de la qual, Antoni Baró, va efectuar unes declaracions més crispades que les del mateix Michel, argumentant que les aparicions de Jordi Culé a TV3 eren "de mal gust i que podien arribar a provocar violència". El ninot d'Oscar, finalment, va rebre crítiques fins i tot de més altes instàncies: la Federació Espanyola de Futbol, per mitjà del seu president, Ángel María Villar, va manifestar el seu desacord amb l'actuació de TV3, tractant-la de "reprotxable" i "lamentable".

Tatxo Benet, cap d'Esports de TV3, assegura que "no s'ha entès el que significa Jordi Culé. Penso, a més, que la reacció violenta que hi ha hagut des de Madrid ha estat causada per una resposta en calent a la interpel.lació de diversos periodistes. No podem oblidar que molts dels qui més protesten pel ninot no l'han vist per televisió, ja que TV3 no pot rebre's a Madrid. La veritat, certament, és que no entenc per què s'ha armat tant de rebombori".

La reacció contra Jordi Culé ha estat rebuda a Madrid com un atac al club, com molt bé reflecteixen les declaracions de Michel; atac que ve de Catalunya, no del club blau-grana. S'ha de recordar que el capità de l'equip blanc, Chendo, va manifestar fa pocs mesos, a conseqüència de la pèrdua de la final de la Copa del Rei de futbol contra el F.C. Barcelona, que l'únic que li dolia de la derrota era que la Copa havia anat a parar a les vitrines d'un club "no espanyol". Aquesta percepció d'*estrangeria* del club blau-grana des de Madrid és lògica; el que ja no és lògic, és manifestar-ho públicament: Chendo, de la mà de Ramón Mendoza, va rectificar al dia següent.

"El F.C. Barcelona té una projecció nacional òbvia –diu Salvador Cardús–, ja que el barcelonisme no és un fenomen de ciutat sinó de capitalitat d'un país". Aquesta realitat ha estat recollida per la Carta Municipal de Barcelona, redactada la setmana passada.

EFECTE BUMERANG

Per tant, quan Jordi Culé, barcelonista i, inicialment no antiespanyolista, escarneix el Reial Madrid –equip que rep la broma com una ofensa de Catalunya– i s'inicia l'atac mitjançant el discurs nacionalista espanyol, reflectit amb celeritat per les entitats representants de l'estat (Lliga de Futbol Professional, Federació Espanyola de Futbol, etc.), el ninot d'Oscar Nebreda passa a convertir-se en un personatge antiespanyolista, que s'ha d'eliminiar en tant que desestabilitzador i "generador de violència".

Óscar Nebred: "És més fàcil criticar el rei que el Reial Madrid"

Per què un ninot inofensiu com Jordi Culé ha provocat tant de rebombori?

—No tinc ni idea. Tant TV3 com jo voldríem saber per què una cosa que havia de ser un contrapunt humorístic a la serietat que caracteritza les retransmissions de futbol per televisió, ha aixecat tanta polseguera.

—¿Què pensa de les acusacions de mal gust que s'han vessat sobre Jordi Culé?

—Bé, imagino que això del *mal gust* és un eufemisme per dir que el ninot els sembla una cabronada. Això no obstant, el que hem tret com a conseqüència de tot el merder és que jo no podria tenir una tira còmica com la que tinc a *El Periódico* a Madrid. És més criticable, pel que sembla, el rei, que el Reial Madrid. I és una pena, perquè al final un qüestiona qui mana en aquest país.

—¿És conscient que amb tot el rebombori Jordi Culé gairebé s'ha convertit en un mite per a l'aficionat blaugrana?

—És possible, inclús m'han dit que, inconscientment, he condensat en sis segons la història de Catalunya des de 1714, i m'han comparat el ninot amb Rafael de Casanova. Ja veurem si l'any que ve li duen flors l'11 de setembre.

Davant d'això, la Televisió Nacional de Catalunya s'ha trobat en una posició incòmoda, ja que les crítiques al personatge de la polèmica han fet augmentar l'audiència de les emissions del canal autonòmic, audiència que espera veure el ninot i que no pot defraudar. A l'altre extrem, una allau de crítiques en estaments esportius –de

moment– espanyols han actuat de pressió amb la intenció última de fer desaparèixer Jordi Culé.

Tatxo Benet assegura que "el ninot continuarà sortint en les retransmissions dels partits de futbol que faci TV3, perquè amb el temps la gent acabarà entenent quin era el nostre propòsit, purament lúdic, i es divertirà amb Jordi Culé, que és la raó per la qual va ser creat".

Des d'un altre punt de vista, la reacció desorbitada dels jugadors del Madrid, dels directius blancs, de les diverses entitats esportives, i d'una gran part de la premsa de la capital de l'estat –i, insòlitament, de Catalunya mateix–, l'únic que ha provocat ha estat una situació inversa a l'esperada, per un estrany efecte bumerang. És a dir, que Jordi Culé s'ha convertit en símbol del club blaugrana, fins al punt que ja es comencen a fer samarretes, encenedors, clauers, etc., amb la figura del popular ninot.

FUTBOL I MAL GUST

Un dels arguments que més s'han esgrimit, sobretot des de la premsa de Catalunya, contra Jordi Culé ha estat la consideració de la tira còmica de TV3 com *de mal gust*. Segons Salvador Cardús, "aquesta crítica no té valor, ja que tindria mal gust un ninot d'aquesta mena, per exemple, en la retransmissió d'un debat polític o d'una conferència, però mai en un partit de futbol. En el context del futbol, on demanar el cap de l'àrbitre i insultar el contrari forma part d'un ritual, dir que Jordi Culé és de *mal gust* significa descontextualitzar el ninot".

Enric Saperas, professor de teoria de la comunicació de la Facultat de Ciències de la Informació de la UAB, afirma que per parlar del *mal gust* de Jordi Culé "només cal veure *Su media Naranja*, de Telecinco, i després mirar-se bé el ninot d'Óscar. Segur que les consideracions sobre el bon o el mal gust canvien, aleshores, radicalment".

La queixa de Tatxo Benet ve, però, per altres aspectes. "El que realment dol –diu Benet– és que tant i tant que s'ha parlat de Jordi Culé, i encara no s'ha dit ni una paraula sobre la tècnica, l'estil, la innovació televisiva que significa la sobreimpressió del ninot. És aquí on ha d'haver-hi el vertader debat".

Eduard Company

Moët & Chandon

La prestigiosa i coneguda marca de xampany francès ha patrocinat dins la campa-nya "Barcelona, posa'l guapa", la restauració de la basílica de la Mercè de Barcelona. Malgrat els problemes i imprevistos sorgits durant els treballs, l'obra ha quedat definitivament enllestida en el termini fixat.

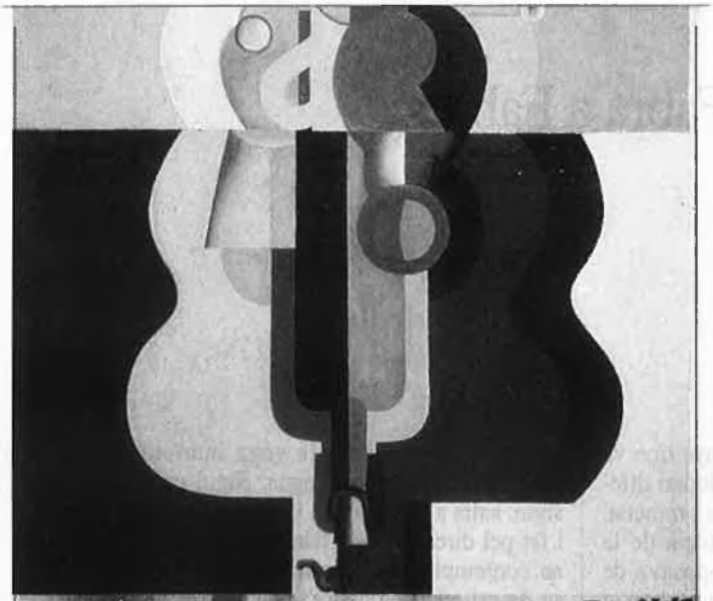
A l'hora de patrocinar. les grans marques solen escollir esdeveniments esportius que asseguren una àmplia audiència. Estaria bé que l'exemple de Moët & Chandon no es quedés en això, només un exemple. El patrimoni històric i cultural català ho necessita.

IVAM

L'exposició inaugurada aquesta setmana a l'Institut Valencià d'Art Modern –segurament una de les més importants organitzades fins ara per aquest centre– permet admirar obres d'artistes de la talla de Kandinski, le Corbusier, Miró, Calder, Picasso, etcètera. "París 1930: Art abstracte-art concret" és una mostra de l'art que es va fer a Europa en el període d'entre guerres i arriba a col.locar València entre els primers llocs de les "ciutats amb exposició".

Olivier Jourdan

En una sola nit, el jove de 25 anys Olivier Jourdan va escapar per tres vegades de l'atac de la seua dona, Corinne, de 21 anys i l'amant d'aquesta, Sebastian Ribet, de 20, que pretenien assassinar-lo. Després d'un primer intent amb somnífers, i veient que no moria, la dolça parella el va tancar en un cotxe amb una bombona de gas oberta, a la qual botaren foc. Com que Oliver encara sobrevivia, els amants començaren amb els colps, mètode molt més directe que els anteriors, però encara i tot, Oliver se'n va sortir.

De dalt a baix, Pere Agramunt, líder dels populars valencians, una obra de le Corbusier i Yves Benard, president de Moët Chandon.

València envaeix Espanya

En nota de premsa enviada a tots els mitjans de comunicació valencians, el Partit Popular fa constar la seua preocupació sobre les possibles pèrdues dels arrossers valencians i manifesta que "agricultores arroceros espanoles y por tanto valencianos pueden verse discriminados frente al resto de los países comunitarios".

La passió en la defensa de la valenciania "ben entesa" pot, ajudada per la sempre pícara sintaxi, jugar alguna mala passada.

Ajuntament de València

La convocatòria d'enguany per als premis Ciutat de València de literatura ha arribat ja al més alt grau de l'absurd. Després d'haver eliminat totalment de la convocatòria els Rois de Corella, Eduard Escalante i Constantí Llombart, que eren premis per a obres escrites en català, ara els aspirants a guanyar els premis més desprestigiats del panorama literari català hauran de fer constar explícitament que les seues obres estan "escrites en valencià". I Lizondo tan content.

Motoristes reials

La revista *Diez Minutos*, en el seu exemplar 2.036, de finals d'estiu i sota el títol, "Sorpresa. Con un joven acompañante. La infanta Cristina en moto", publica un reportatge fotogràfic on es veuen el príncep i la infanta d'Espanya passejant en moto pels carrers de Mallorca. Els acompanyants de ses alteses reials han quedat relegats a un segon terme ja que cap dels dos membres de la reialesa espanyola no duien l'obligatori casc de seguretat. Evidentment, no hi hagué multa, i si n'hi haguera hagut tant fa, ja que hauria estat costejada, com sempre, pel ciutadà de l'estat espanyol.

IDEES

De Fabra a Fabregat

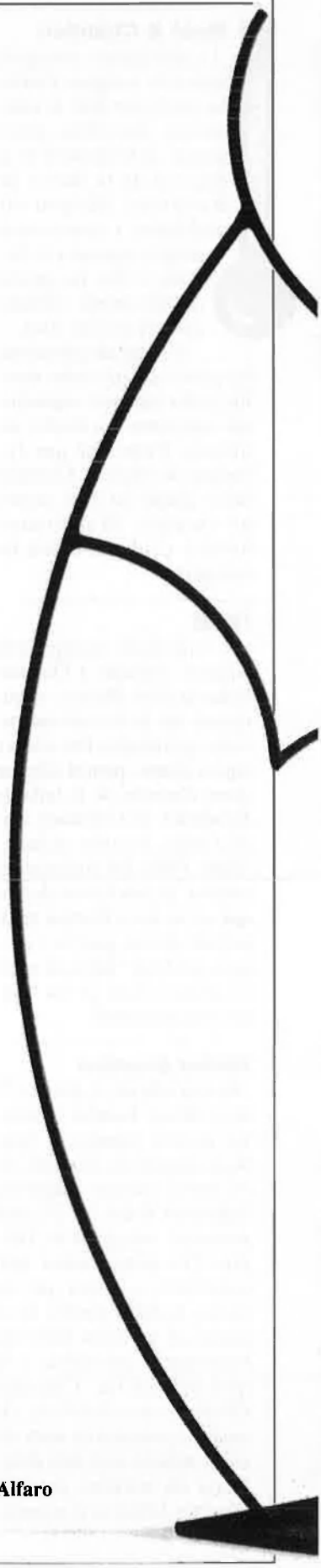
Ja deu fer uns quants anys que va aparèixer un pretès diccionari diferencial valencià-català. L'obra prometia. Per primera vegada a la història de la llengua catalana, algú es proposava de consagrar-ne l'escissió amb un gruixut compendi lèxic. Quan la vaig tenir a les mans, però, em vaig sentir decebut. Les entrades que s'hi registraven no passaven de ser una col.lecta de faltes d'ortografia amb alguna paraulota grotesca entremig. Recordo que l'autor, un desaprensiu de l'idioma, volia fer-nos empassar que del *coit* català se'n diu, en bon valencià, *piuà;* que de *dormir* se'n diu *sovar* o que al *mal físic* que patim els d'aquí dalt cal dir-ne, al sud de la Sénia, *pupa*. I de l'*estupidesa, parida*.

Quan m'ha arribat la notícia que el director de Canal 9 prohibia unes sis-centes paraules "excessivament catalanistes" (?), he pensat immediatament en una reedició selectiva d'aquest diccionari diferencial. O sigui: en una altra estúpida parida. Almenys les escasses referències que n'ha donat la premsa de Barcelona o de Girona apuntaven en aquest sentit. D'aquestes cròniques es desprenia que, de nou, els valencians tornaven a la càrrega contra la unitat de la llengua; ara contra la unitat de les paraules de la ràdio i la televisió. I, com sol passar per aquestes latituds, dir *els* valencians era una manera còmoda –¡ai!– de dir *alguns* valencians, els de sempre.

En fi. Han passat uns dies, i una amiga m'ha fotocopiat un retall del *Levante* amb la llista completa de les censures. He pogut constatar que tenia gaire a veure amb la idea que me n'havia fet. Certament, hi figuren les formes que recollien els diaris catalans com a més escandaloses. Però també és cert que no tot s'acaba aquí. Estic convençut que algú amb més paciència que jo haurà fet números i percentatges de les paraules que podrien passar per dignes i també d'aquelles que més aviat responen a la vaga intuïció d'un *amateur* de la llengua. Sigui com sigui, salta a la vista que l'invetari pensat i fet pel director de la televisió valenciana contempla una al.lucinant barrejadissa de criteris lingüístics. D'acord: hi tenim *Alemànies, disfrassos* i *rets,* entre altres perles que fan venir mal d'ulls al més desapassionat. Però aquests improperis terminològics representen una porció mínima en el diccionari del senyor Fabregat. ¿Què més hi ha en aquesta rebregada llista? Essencialment dues coses força diferents. En primer lloc, un considerable contingent de dialectalismes (de geosinònims, per a dir-ho bé). Unes formes, doncs, perfectament normals si es pensa en un mitjà i en uns receptors valencians. I, en segon lloc, hi ha una important participació de mots que són simplement inusuals en la parla diària: en els anomenats registres informals. Insisteixo que no he fet comptes. Ara, estic segur que gairebé una quarta part de la purga del Fabra-Fabregat recau sobre uns *catalanismes* que ni jo ni un senyor de Picamoixons no hem dit mai espontàniament.

Perquè és evident que *àdhuc, esguardar, llur* i similars són avui unes paraules tan poc catalanes com valencianes; o, posat a l'inrevés, són tan catalanes com valencianes.

A pesar de tot aquest rescalfat, la famosa llista de censures no m'ha semblat cap barrabassada. De fet, no hi ha cap paraula, de les 593, que *atempti* contra la unitat de la llengua. Tendeixo a pensar que les paraules en si mai no solen atemptar contra res. En canvi, el que sí que trobo preocupant –i irritant– és el mètode: que un senyor (que avui es diu Fabregat, demà potser González Lizondo) hagi sentit tocar campanes i que tracti de presumptes incompetents els funcionaris del ram. O de presumptes analfabets, ja que els ha d'ensenyar que *din-*

Andreu Alfaro

tre equival a *dins,* i etcètera. Perquè, desenganyem-nos: el problema no són les paraules sinó la gent que les administra i que, en conseqüència, fa que siguin més o menys vulnerables. Si resulta que aquesta gent ignora els dictats dels que en saben, confesso que la cosa em fa un cert pànic.

No ens penséssim que aquest és un mal endèmic dels valencians. Darrerament, i des de Barcelona, uns prestigiosos aficionats a la matèria es veu que també s'han adonat que la llengua viva va contra la llengua normativa, i que el català que ara es parla ha de modificar la norma. Quan aquests individus parlen de *llengua viva* pensen en la d'ells i en la de la seva respectiva tieta, és clar. Com el senyor Fabregat, suposo. Tanmateix, davant d'aquests casos –que jo sapiga–, ningú no s'ha posat les mans al cap, ningú no ha acusat els interfectes d'atemptar contra la unitat del català. Com que no es tracta d'un Fabregat enfollit per les Falles si no d'una colla de barcelonins de pro, tothom tranquil. No obstant, per poc que hi pensem ens veiem que el raonament d'uns i altres és idèntic. Per als nous Fabres del nord, si a Barcelona no pronuncien *per a* o *enguany* o tal o tal altra minúcia, ¿per què hem de sotmetre'ns a la norma que ens prescriu l'ús d'aquestes formes? No costa gens imaginar-se'n la versió valenciana. Mentre que al benvolgut Fabregat li calen sis-centes paraules per a demostrar *(malgré lui)* que la llengua està malalta, els altres Fabregats que pul.lulen pel país en fan prou amb unes poques admonicions. En el fons, l'estratègia és la mateixa. Al capdavall, l'única diferència és que els uns figuren com a *blaveros* reaccionaris i tronats i els altres com a postmoderns cosmopolites.

Amadeu Fabregat no està sol en la tasca de redimir la llengua de l'obra dels filòlegs. En realitat, això no ens hauria d'espantar. Els que ens hi dediquem, ja buscarem una altra feina. De tota manera, sospito que aquestes concessions lingüístiques amb aspecte de rebaixes de temporada no són solament concessions a la *llengua viva.* Fan tota la impressió d'anunciar una liquidació total d'existències. Dec ser un pessimista malpensat.

August Rafanell
(Professor de Filologia Catalana a l'Estudi General de Girona)

Josep Ma. Sammartí

DES DEL RETIRO

Crisi sobre crisi

És gairebé segur que els soldats iraquians que el 2 d'agost passat van envair l'emirat de Kuwait no tenien ni idea de les repercussions que això tindria en el llunyà estat epanyol, ni que la seva acció provocaria molts maldecaps especialment a dos senyors anomenats Felipe González i Carlos Solchaga. En efecte, la convulsió internacional provocada per l'ocupació iraquiana de Kuwait ha incidit d'una manera molt particular en la política interna espanyola fins al punt que es pot dir que la crisi del golf Pèrsic se suma a la pròpia que s'estava covant ben bé des de les eleccions generals de 1989.

Si es mira bé, i en això coincideix gairebé tothom, polítics i analistes, la situació espanyola abans i després del dos d'agost no ha canviat gaire pel que fa a les seves dades. Són els mateixos personatges i el mateix panorama, però hi ha una diferència subtil. Abans el govern, i concretament el president Felipe González i el ministre d'Economia Carlos Solchaga, tenien la iniciativa i feien marcar el pas als altres. Ara van a remolc de les circumstàncies. I en política sempre és greu que l'executiu perdi la inciativa Després de les eleccions, Solchaga va passar a l'atac amb un pla d'estabilització suau i un pacte social que el sostingués. L'estrategia sobre el paper no era acusar l'encert amb un replegament. Però es va perdre prop d'un any un picabaralles estèrils, l'únic resultat de les quals ha estat l'afebliment polític del vice-president Alfonso Guerra.

UN ANY PERDUT

Però el 2 d'agost va sorpendre el govern central amb els deures per fer. Va capejar com va poder les primeres onades del temporal i Carlos Solchaga va intentar aprofitar al crisi sobrevinguda per enfortir els seus arguments en defensa de l'austeritat. Felipe González, però va ser més hàbil que ell. El dia 11 de setembre va comparèixer davant del Congrés per discutir-hi la part més dolça de la crisi: gairebé tothom va convenir que no es podia haver fet res més, si bé els portaveus que es van oposar a les decisions governamentals, especialment la tramesa de tres vaixellls de guerra a la zona del conflicte, van adduir coses importants. L'endemà mateix el ministre Carlos Solchaga va haver de carregar amb la part lletja de l'assumpte, el seu impacte econòmic. Sol al banc blau, va intentar repetir la jugada, és a dir, que l'encariment del petroli i la caiguda de les borses l'empenyien a cargolar més el seu pla de redreçament econòmic. Aquesta vegada, però l'oposició no es va empassar l'explicació governamental, i va acusar l'executiu d'haver perdut el temps, cosa que havia situat el país en un mala posició per a afrontar a la doble crisi. Si les eleccions del 1989 es van avançar per poder fer les rectificacions econòmiques amb ordre i tranquil.litat, ¿per què al cap d'un any les coses van igual o pitjor? Molt fàcil, perquè el govern està dividit sobre la política econòmica que cal dur.

Aquesta divisió, que fins el mes d'agost era més una intuïció que una certesa, es va palesar arran de la batalla pre-congressual dins la Federació Socialista Madrilenya. El president Joaquín Leguina, a diferència de José Rodríguez de la Borbolla, va decidir plantar cara als sectors guerristes del seu partit que el volien bandejar i això va desfermar una forta polèmica interna, que al final va arrossegar el mateix govern central. Potser si això no s'hagués esdevingut unes setmanes abans del XXXII Congrés del PSOE, s'hauria pogut evitar la imatge de les diferències, però el fet és que la sobtada aparició de tres ministes (Joaquín Almunia, José Barrionuevo i Javier Solana) donant suport públic a Joaquín Leguina, va deixar les coses clares. El sector anti-guerrista del govern emergia amb un missatge nou, que cal muntar les coses d'una manera diferent.

El dia 19, Alfonso Guerra, que personalment s'ha mantingut sempre en un discret segon pla i s'ha limitat a moure els seus peons, contraatacava a través de José Acosta, president de la FSM, dient que donava per trencat el pacte existent fins aquell moment, segons el qual el partit sostenia unànimement els seus càrrecs públics i a canvi aquests no intervenien com a tals en les discussions internes. La fractura, doncs, anava de cap a cap del

bloc socialista i l'amenaça estava formulada. Els tres ministres dissidents, més Carlos Solchaga, el suport del seu partit ni per a futures actuacions, ni per a repetir el càrrec, ni molt menys per a ascendir algun esglaó polític.

EL DUBTES GOVERNAMENTALS

En qualsevol cas, el model de partit està seriosament qüestionat, sigui quin sigui el resultat del XXXI Congrés, on és gairebé segur que s'imposin les tesis de la gent d'Alfonso Guerra. Un partit basat en una disciplina ferrea a les directrius del vice-secretari general pot guanyar moltes eleccions i detenir molt de poder –diuen els antiguerristes–, però a la llarga no pot governar amb eficàcia. El replantejament del PSOE vol dir liberalització en el sentit d'incorporar a la cúpula veus que suggereixin altres maneres d'estructurar-lo i de plantejar el seu programa polític. Els dos sectors comparteixen una idea semblant de caire regeneracionista: el PSOE ha esdevingut massa una màquina electoral i de poder i massa poc una font de projectes i de fórmules polítiques amb un ampli suport social.

Aquest mateix debat s'ha traslladat al govern. En un moment en què cal prendre decisions extremadament importants, com la reforma fiscal, no apareixen idees noves. A tot estimar es copia de l'exterior i els problemes s'eternitzen damunt la taula sense trobar solucions. Incapaç d'oferir plataformes pròpies amb grapa, s'ha buscat el camí dels pactes que a vegades és útil, però que a vegades condueix a processos molt lents i complexos. El govern, dividit, és molt sovint l'expressió d'aquesta impotència. L'única sortida possible és una renovació de l'equip de govern, que permeti superar les divergències i que proporcioni nova energia política. Fins i tot s'ha dit això mateix des del partit a desgrat d'un dels principis sagrats del PSOE. El partit escull el candidat a president del govern, cosa que fins ara no li ha resultat gens complicat, i a canvi aquest nomena els seus ministres sense interferències del partit.

D'aquí vé la insistència dels caps socialistes a dir que la formació del govern és competència del president del govern Felipe González no gosa fer els canvis i no diu tampoc per què. Segurament té por de trencar l'equilibri establert el 1982 entre les diverses a les del socialisme en un moment de fortes tensions pre-congressuals, que segurament l'obligarien a solucions provisionals per sortir del pas. I la primera cosa que hauria de redefinir és el paper del seu lloctinent, Alfonso Guerra, un home que li resulta molt útil, però que ja li està creant molts problemes addicionals.

15 anys després de la victòria sobre els EUA

Els primers dòlars del Vietnam

Vietnam intenta sortir de la crisi a través de la introducció gradual de l'economia de mercat i del turisme. Ens ho explica Alfred Bosch des de Hanoi.

El foraster obre uns ulls com taronges, alhora incrèdul i desconcertat. En ple mercat de Hanoi, a escassos metres del mausoleu de Ho-Chi Minh, una paradeta exhibeix samarretes amb un dòlar solitari i impecable estampat al dors. George Washington somriu amb una mirada maliciosa, a punt d'aclucar l'ull i comunicar la seva infiltració victoriosa a un dels bastions llegendaris de l'antiimperialisme.

El 30 d'abril de 1975, els tancs del Vietnam del Nord van penetrar al Palau Presidencial de Saigon tot esclafant les reixes d'entrada. Al costat, els helicòpters de la US Navy evacuaven els darrers periodistes i funcionaris des del terrat de l'ambaixada nord-americana. Mentre els partidaris del Vietnam plantaven la bandera roja als balcons, desenes de refugiats s'estovaven per aferrar-se a les portes i els patins dels helicòpters. Per a David, era la imatge de la victòria més exultant; per a Goliat, la instantània que simbolitzava la més humiliant de les derrotes.

Des de l'endemà de l'expulsió dels americans, la República Socialista del Vietnam va haver de patir una dutxa d'aigua freda darrere l'altra. La guerra havia col.locat aquest poble asiàtic en un núvol de certa irrealitat, amb els seus herois, la seva imbatibilitat, la seva tenacitat, els seus
Dien-Bien-Phu i ofensives del Tet. El mite vietnamita va haver de confrontar-se, a partir de 1975, amb la crua realitat d'un poble exhaurit. La guerra amb la Xina (1979) i els deu anys d'ocupació de Cambodja, que van obligar a mobilitzacions militars importants, van afeblir l'economia; l'èxode massiu dels *boat people* i el bloqueig americà al final va hipotecar els esforços de reconstrucció.

Una cadena de desastres naturals –sequeres, inundacions i tifons–, van abocar el Vietnam unificat a una crisi sense precedents, portant fam i penúria generalitzada a principis dels vuitanta. La producció d'arròs, producte de primera necessitat, va caure en picat fins als nivells pre-colonials, davant una població que no parava de créixer. Finalment, el Partit Comunista decideix fer front a la situació i proclama la Doi Moi, una espècie de *perestroika* a la vietnamita, que rebutja el canvi polític però admet la introducció gradual de l'economia de mercat.

El nou pragmatisme dels dirigents de Hanoi permet, malgrat la retirada progressiva de l'ajuda soviètica –a causa del col.lapse econòmic de l'URSS–, un cert respir de l'agricultura i del petit comerç. En pocs anys, el país torna a exportar

arròs, i atrau les primeres inversions japoneses, taiwaneses i franceses. Fins i tot, gràcies al clima de distensió que sembla endolcir el contenciós cambodjà, i després de la retirada de tropes vietnamites del país veí, es comença a parlar de la reobertura de relacions diplomàtiques i comercials amb els Estats Units.

En pocs anys, els carrers de Saigon –primer– i de Hanoi –més tard– s'omplen de motocicletes, de llocs de venda ambulant i de tanques publicitàries. Les botigues i els grans magatzems, abans orfes de productes i pletòrics de cues, comencen a amuntegar piles de roba, sabó, xocolata i altres sumptuositats capitalistes. La inflació, l'atur, els acomiadaments i tota la resta de símptomes del progrés tornen a aflorar en la societat vietnamita.

Una de les fonts de divises amb què occident sol acontentar el Tercer Món també reapareix: el turisme. Restringit durant uns anys als visitants de països socialistes, o a col.lectius afins als partits pro-soviètics europeus, el flux de visitants augmenta per incloure tots aquells ciutadans que hi van més o menys organitzats i que porten dòlars a les butxaques.

Avui dia, el negoci del turisme no arriba ni de lluny a les cotes de Tailàndia o Indonèsia, però els primers viatjants intrèpids ja omplen els escassos vols de la Vietnam Airlines. En un esforç per agilitar els obstacles burocràtics, les autoritats han adoptat una postura molt més permissiva respecte a les regulacions vigents. Les declaracions de duanes són un pur formulisme, i els escorcolls de persones i equipatges s'han convertit en una activitat rutinària. Fa només un parell d'anys, la policia intentava assegurar-se que ningú no entrés divises d'amagat. I que els visitants no s'evadissin amb metall o pedres precioses. En l'actualitat, és estrany el turista que no s'emporta objectes de plata o de fusta lacada, comprats a preus irrisoris, i sota la mirada complaent dels gendarmes.

L'eliminació del mercat negre ha estat una altra mesura, per part del govern vietnamita, de reconciliació amb la realitat. El canvi negre, que permetia canviar vint o trenta vegades més favorable que l'oficial, ha desaparegut per la senzilla raó que ha estat absorbit per un canvi sotmès a fluctuacions del mercat, el qual situa el dòlar a uns cinc o sis mil dongs. Per a fer-nos una idea del que això significa, un bon dinar en un hotel de la capital pot costar entre quinze i vint mil dongs. De fet, l'únic que pot encarir el viatge són els desplaçaments llargs i les estades d'hotel, que s'han de satisfer en moneda americana.

En teoria, per aconseguir el visat, els permisos i els bitllets de desplaçaments interns cal programar viatges organitzats, a través de les agències oficials. No obstant, i com a símptoma d'una certa obertura, l'amant de l'aventura pot aprofitar les múltiples esquerdes que en els darrers anys, o mesos, han anat trencant el mur oficialista que aïllava el Vietnam. Diverses agències de París, Bangkok i Manila emeten visats individuals; i una vegada a dins, és fàcil trobar a Saigon petites agències de viatges que, rendint-se al dòlar, poden aconseguir tots els permisos de residència o de desplaçament que siguin necessaris. Curiosament, una de les agències amb més agilitat és la de les joventuts comunistes –Sapsimex. Fins i tot és fàcil aconseguir un meravellós *tour* per Cambodja, malgrat les activitats gens tranquil.litzants de la guerrilla.

A les platges verges, paisatges feréstecs i preus rebentats del Vietnam, s'hi afegeix un altre atractiu turístic, que els autòctons han començat a descobrir, i que pot esdevenir en el futur un dels negocis més sucosos. Es tracta del record de la guerra, de l'explotació de noms mítics i de gestes memorables. Poca gent aniria als boscos de Cu-chi si el Vietcong no hi hagués viscut sota terra durant tants anys; i gairebé segur que ningú no travessaria centenars de quilòmetres de selva per arribar a la vall despoblada de Dien-BienPhu, si no s'hi hagués consumat la derrota més important del colonialisme europeu.

¿Quin atractiu pot tenir un camí de fang, perdut entre muntanyes i pluges torrencials, si no es conegués com a Ruta Ho-Chi-Minh? ¿Quina gràcia té un

SILVIA MENENDEZ

Cu-Chi: Turisme bèl.lic

Plou abundosament, i el fang s'enganxa a les sabates. Fan passar el grup de turistes a un cobert de fusta i bambú. Una senyora de Bordeus perd la sabata i el guia, xop fins als ossos, l'hi recull. Un veterà del Vietcong trau un bastonet i comença a fer explicacions sobre el mapa. Un intèrpret tradueix: el discurs és factual, força objectiu. Tot seguit, passen un vídeo propagandístic, que relata les gestes dels guerrillers a Cu-Chi.

La visita al complex subterrani desperta curiositats malaltisses, en observar el retorn a les cavernes, i en comprovar la capacitat de resistència i sofriment que pot arribar a tenir una gent encaparrada a resistir. De tots els martiris que els vietnamites van haver de patir per guanyar el conflicte, el de Cu-Chi és doblement captivador perquè va ser voluntari, marcat per la determinació d'un col.lectiu obstinat i tenaç fins a l'extrem.

Cal entrar en els túnels encongits i humits de la zona per entendre la magnitud del sacrifici. Dos-cents cinquanta quilòmetres de galeries estretes i mal ventilades van ser durant deu anys el refugi d'uns combatents, amics de les tenebres, que van esmerçar enginy i perseverança contra l'exèrcit més poderós del món. Les dimensions dels túnels eren ideals perquè els asiàtics de metre i mig s'hi esmunyissin amb el seu llum d'oli i la seva metralleta, i al mateix temps impracticables per als *marines* americans, carregats de bosses i equips ultramoderns.

El sistema, que comprenia sales subterrànies amb cuines, aules, despatxos, dormitoris, etc., comptava amb parets arrebossades de pasta de sal i calç. Tres nivells consecutius, fins a una fondària de deu metres estaven comunicats per petits pous verticals i eren hermèticament segregables amb unes comportes de terra. Quan els americans hi intentaven insuflar gasos letals, els milicians tancaven les comportes i els obligaven a baixar per desembussar els túnels: aleshores els regalaven amb serps verinoses, que indefectiblement provocaven el pànic antre els intrusos. Les comportes exteriors eren camuflades amb terra i fulles, de tal forma que enmig de la jungla resultaven molt díficils de detectar. Hi havia també entrades dissimulades sota les catifes de cases particulars o submergides en llacs de la zona.

Quinze mil lluitadors van arribar a fer vida en aquest sotamón sinistre, sortint al vespre per buscar queviures o sabotejar bases militars –que en algun cas es trobaven a menys de cinc quilòmetres. De dia, els activistes amagaven el cap i es dedicaven a dormir, a assistir a classes d'adoctrinament o a conviure en família, ja que dones i nens formaven part de la colònia guerrera.

Pocs visitants s'atreveixen a baixar fins al tercer nivell, que és el més claustrofòbic de tots, i desaprofiten l'oportunitat d'arrossegar-se pel fang, espantant rats-penats i olorant detritus. Amb el primer nivell, de fet, ja n'hi ha prou per a complir el deure de visitant: pots observar el parament de màquines d'escriure, hamaques i aparells de telèfon que han estat conservats en la seva ubicació original i, amb una mica de sort, acabar perdut –gràcies a la murrieria d'algun guia.

En sortir, la senyora de Bordeus ja és a la cantina, comprant-se com a souvenir un petit projectil de bazooka que els guerrillers van reconvertir en llum d'oli. Uns cinc-cents metres més enllà, els turistes que ho desitgin poden triar entre un M-16 americà, un AK-47 soviètic, o altres armes xineses, txeques i franceses, per fer pràctiques de tir. Els fusells, fabricats en el seu moment a milers de quilòmetres, i destinats perquè els vietnamites aprenguessin l'ofici de matar, avui només serveixen per a disparar contra una llauna de Coca-Cola, i, mitjançant la mòdica quota d'un dòlar, contribuir a la migrada balança de pagament de la República Socialista del Vietnam.

edifici mig abandonat, d'arquitectura funcional, més enllà d'haver estat l'ambaixada dels Estats Units durant la guerra? ¿I a qui li interessarien els canons del parc Lenin, les barraques de My Lai, els tancs de Da Nang, la guillotina del Museu de la Revolució, si no desvetllessin els records més viscerals i mòrbids dels addictes a documentals televisius de tot el món?

Potser sí que, al capdavall, el mite vietnamita haurà acabat portant dòlars i felicitat a un poble cansat de tanta indigència sobirana; però no per dret de conquesta, sinó per explotació de la imatge, que és el que dóna rèdits en aquests temps que corren. I de passada, tal vegada s'impedirà que tots els beneficis d'imatge de la guerra del Vietnam, a través de les pel.lícules més taquilleres de la dècada, vagin a parar a mans de la mateixa comunitat que va causar la tragèdia.

Alfred Bosch

OPINIÓ

Un plebiscit per guanyar temps

Una vegada més, quan ningú s'ho esperava, Mikhaïl Gorbatxov ha emergit com a àrbitre salemònic, indiscutible i insusbtituïble, del laberint soviètic. En anunciar un referèndum sobre les modalitats de propietat de la terra, el president de l'URSS ha posat en mans de la societat la responsabilitat d'una de les decisions econòmiques més transcendentals. I, al mateix temps, ell, Gorbatxov, ha tornat a situar-se al bell mig de l'espai polític centrista després de tot un estiu de *festejar* am l'esquerra representada per Ieltsin i els corrents del Grup Interregional de Diputats i del bloc Rússia Democràtica.

Va ser precisament l'endemà mateix que cinquanta mil persones es van manifestar a Moscou que Gorbatxov va llançar la idea de plebiscit a la cara de l'oposició. I és que l'oposició exigia, al carrer, una cosa que el president no podia concedir sense provocar una crisi imprevisible: la destitució del primer ministre Nikolai Rijkov; l'anul.lació del seu programa econòmic –redactat pel *superministre* Leònid Abalkin– i la formació d'un govern democràtic que aplicaria el pla de reforma econòmica elaborat per l'acadèmic Stalisnav Xatalin.

La gent de Ieltsin i de Popov argumenten que el govern de l'URSS és l'últim reducte del poder dictatorial del PCUS. Que els ministres i les dependències del Gosplan són un autèntic búnker on estan parapetats centenars de milers de buròcrates corruptes i mafiosos. Un funcionariat incapaç d'aplicar una reforma econòmica que els seus promotors anomenen "radical moderada", però que els sectors més dinàmics titllen de *katastroika* és a dir, catastrofe. El mateix alcalde de Moscou, Gavril Popov, assegura que "l'únic radicalisme és el de la puja de preus, mentre que la moderació queda reservada per als salaris". I el fet és que el programa "radical moderat" d'Abalkin s'ha demostrat inoperant. El pas a pas no ha funcionat: la lentitud i el sabotatge sistemàtic en l'aplicació han fet que la cautela, en comptes d'evitar convulsions socials, hagi creat un caos i un enrenou sense precedents: cues més llargues; botigues més buides; viandes que es podreixen perquè ningú no les descarrega; cooperatives que han de tancar per manca de matèries primeres, pel boicot sistemàtic de la màfia o de l'aparell comunista.

Però Nikolai Rijkov i Leònid Abalkin, tot i el seu fracàs, tot i la seva incapacitat per a domesticar la burocràcia, continuen donant arguments per demostrar que la seva reforma econòmica és la menys dolenta: la de l'oposició d'esquerra, diuen, és un tractament de xoc, un pla de 500 dies de privatitzacions i de liberalització de preus, que la societat soviètica no està preparada per a suportar. I és cert que quan Ieltsin, Popov i Xatalin parlen de la rapidesa i eficàcia del seu projecte –molt semblant al que ha aplicat a Polònia el govern Mazoviecki– es cuiden prou de no parlar gaire dels milions de desocupats que generaria. Milions de desocupats que convertirien en un polvorí els ja *cremats* carrers de Moscou, Leningrad, Sverdlovsk o Kiev.

Es potser per això que Gorbatxov s'ha vist forçat a *refredar* el seu *festeig* amb l'esquerra democràtica. Una relació que va començar al cap de poques setmanes d'haver aconseguit centrar els conservadors en el XXVIII Congrés del PCUS. Va ser ell mateix qui va acordar amb el president de Rússia, Boris Ieltsin, la formació d'una nova comissió per a la reforma econòmica que va encapçalar el membre del Consell Presidencial, Stalinlav Xatalin. Les conclusions de Xatalin van semblar massa agosarades als conservadors. I Trijkov i Abalkin les van prendre com un acte de desconfiança. Gorbatxov va fer aleshores un intent de mediació i va encomanar al seu conseller personal, Abel Agambeguian, una *síntesi* dels dos projectes. Però el veredicte d'Agambeguian en lloc de "sintètic" i conciliador va apostar pel tractament de xoc recomanant per l'oposició.

En arribar en aquest punt, Mikhaïl Gorbatxov ha utilitzat una vegada més l'ambiguïtat calculada: ha enviat els tres programes econòmics al Parlament perquè els *redefineixin* i ha convocat el referèndum sobre la propietat. Gorbatxov sap que el plebiscit el guanyaran els radicals i, ell mateix, des de darrere de l'escenari, donarà suport al programa de Xatalin. Però Gorbatxov no pot donar ara llum verd al tractament de xoc perquè no disposa de recursos per entomar el rebombori social que provocarà. D'aquí a uns mesos, després del referèndum, potser la precària tresoreria soviètica tingui fons per apaivagar els descontents. Són només uns quants mesos els que Gorbatxov haurà de continuar mantenint com a *oficial* la reforma *moderada* d'Abalkin i Rijkov. Uns mesos: els imprescindibles perquè comenci a arribar l'ajuda nordamericana que va el líder soviètic va pactar a Hensinki amb el president Busch.

Llibert Ferri

Entrevista a Petre Roman

"Hem comès errors"

El primer ministre romanès, Petre Roman, intenta justificar en aquesta entrevista les criticades decisions del seu govern, contestat a l'interior del país.

Sr. President, malgrat totes les prohibicions, els anticomunistes es manifesten diàriament contra el seu règim. La policia apallissa i fa detencions. ¿La revolució romanesa no ha vençut encara?

—Vostè parla d'anticomunistes, i jo ho dubto. Són gent que no volen reconèixer el resultat de les eleccions de maig. Jo mantinc que el 22 de desembre passat es van destruir totes les estructures comunistes d'aquest país. No hi ha cap raó sensata per a una lluita anticomunista contra el govern.

—Els manifestants ho veuen d'un altra manera i, en una democràcia, això és normal. ¿Per què el govern no reacciona a les protestes amb més serenitat?

—De serenitat, en tenim, fins al punt en què l'ordre i la seguretat pública perillen.

—¿Per un parell d'avalots als carrers de Bucarest?

—Normalment no és tot tan inofensiu. Després de 40 anys de dictadura stalinista, una gran part de la població no sap com tractar amb el fenomen de la crítica al govern. L'opinió pública també hi reacciona amb excés. Quan es manifesta tan sols el 3% de la població, ja és una crisi d'estat.

—Quan la protesta s'ha convertit en una crisi de debò per al govern, és després que el cap d'estat Iliescu comparés els manifestants amb els feixistes i el 14 de juny atiés contra ells les bandes de miners amb garrots.

—Amb la comparació, el cap d'estat té força raó. El vandalisme i l'odi dels manifestants han fet recordar a molts ciutadans més grans el colp d'estat de la legió feixista el gener del 1941, que per a Romania va ser l'inici del final.

—Això és una excusa. Vostè, com a antic catedràtic, tanmateix hauria de conèixer l'actitud crítica dels estudiants.

—Abans, de professor, jo era molt popular a la universitat; per això em trasbalsen les hostilitats estudiantils. Sens dubte, hem comès errors. Un d'ells ha estat no haver parlat a temps amb els estudiants.

—Un error encara més greu va ser usar els miners en contra seva.

—L'atac dels miners és i va ser il.legal. Però anteriorment ja eren els únics que s'aixecaven amb decisió, a còpia de vagues, contra Ceausescu.

—Així, doncs, ¿els anticomunistes han apallissat els anticomunistes?

—Va ser un gran error del govern no mantenir controlats els miners. Se'ls hauria hagut de fer tornar a casa immediatament.

—Però el mateix Iliescu, en les batusses, va agrair explícitament aquell atac tan patriòtic.

—Era l'única possibilitat de fer-los marxar de Bucarest.

—Vostè també ha acusat la policia secreta de Ceausescu, la desprestigiada Securitate, de fomentar els avalots del país.

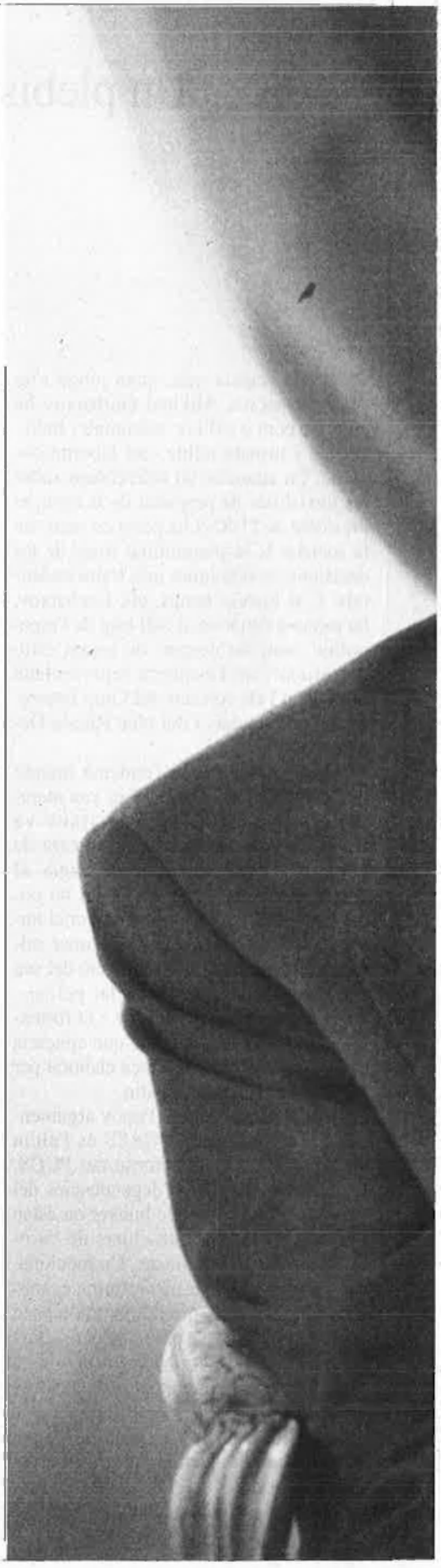
—Una part dels oficials de la Securitate continua treballant al servei de l'estat, perquè manquen proves dels seus crims durant la dictadura. Però en el marc del sanejament, després de la revolució, han estat acomiadats 4.000 components de la Securitate que no troben cap feina nova. És possible que alguns d'ells s'hagin afegit als avalots del mes de juny, tot esperant provocar el caos i restablir la situació anterior.

—Però la detenció del dirigent estudiantil Marian Munteany, ¿sí que va a compte de la seva policia?

—Això va ser la seva salvació. Va quedar mig mort pels colps, abans, no en la detenció. Munteany encara havia defensat Ceausescu a la universitat pocs dies abans de la revolució.

—Això no demostra res. El seu president de l'estat, Iliescu, fins i tot va ser secretari de la comissió de censura sota Ceausescu.

—Però només fins al 1971. En aquell temps, a més d'Iliescu, ningú no tenia va-

lor de criticar Ceausescu –i l'Occident encara el festejava, aquest megalòman, per la seva afectació antisoviètica.

—L'ex-ministre de defensa Nicolae Militaru i l'antic ideòleg del partit Silviu Brucan han confirmat indirectament els informes que la caiguda de Ceausescu no ha estat cap revolució popular, sinó un colp d'estat preparat per funcionaris del partit. Vostè ho ha negat sempre. ¿Qui menteix, doncs?

—Ha estat un revolució, cap conspiració. Ha estat un esclat de tota la població, encesa per la ira incontrolada de 40 anys d'opressió.

—Brucan i Militaru diuen que algú va paralitzar l'exèrcit i que va posar part de la Securitate de la banda del poble.

—Ningú volia lluitar més per a Ceausescu. Tots, l'exèrcit també, només esperaven una ocasió. Però no vull excloure que alguns dels que han vençut ja havien tingut contactes amb l'exèrcit anteriorment.

—També hi ha rumors que l'exèrcit no acaba de lligar amb el nou govern. El ministre de defensa, el general Stanculescu, deixa que l'oposició l'afalagui com a l'"home fort". ¿Compten vostès amb un colp d'estat militar?

—No, només són especulacions.

—¿Com definiria políticament el seu partit del govern, el Front de Salvació Nacional? Sembla que hi ha posicions molt diverses.

—Originàriament, totes les forces polítiques de l'oposició estaven representades al front. Després s'han format polítics al marge del Front, i nosaltres també hem transformat el moviment en un partit.

—Això, molts romanesos s'ho han pres malament.

—Hauria estat millor que el Front continués sent l'organisme superior de totes les forces democràtiques, però el destí ho ha volgut així. Si hem de definir la nostra ideologia política, consisteix en el trencament absolut amb el comunisme. Seguim una línia de centre-esquerra sobre la base de principis socialdemòcrates.

—Aleshores, ¿per què la Internacional Socialista no vol acceptar el Front dins les seves files?

—Al començament hi ha hagut certes inseguretats a Occident. Aviat ens hi admetran com a observadors.

—¿És vostè marxista?

—El gener encara deia que no ho sabia; ara crec que no ho sóc. Actualment em sento vinculat a homes com François Mitterrand, Felipe González, Fronz Vranitzky i també Oskar Lafontaine.

Romania, un dels països més contaminats. FOTO EXPOSICIO VISA DE PERPINYÀ

—El mes passat van presentar un programa de reforma global, però a la pràctica, sobretot en el sector de l'economia, ha canviat poca cosa. ¿Per què és tan lent el canvi a Romania?

—Jo estic a favor dels passos radicals i Iliescu crec que també. Però en l'aparell d'estat, potser en el Parlament i tot, hi ha gent que prefereix anar a passa curta.

—¿Es refereix als frens en el mateix partit?

—Aquesta gent no té cap experiència política; el comunisme els ha desacostumats de pensar per compte propi. Les nostres intencions i els nostres motius, no els comprenen. Malgrat tot, continuo sent optimista.

—Entretant, els sindicats també estan en contra del seu programa de govern. Volen jornada laboral més curta i sous més alts. ¿Té por de més desordres?

—Es podria arribar a una dura confrontació amb el govern. En tot cas, jo no penso cedir-hi en somnis. La culpa del baix nivell de vida que tenim rau en una minsa productivitat. El que no treballi més, no pot esperar més diners tampoc.

—A Bucarest no hi ha sucre, a les províncies manca fins i tot el pa. ¿Per què els prestatges de les botigues estan ja, a l'estiu, tan espantosament buits?

—Abans de les eleccions, l'oferta dels productes era més bona. Però, de preocupacions greus, només n'hi ha als centres industrials, on la població no està en contacte amb l'agricultura. No s'ha d'oblidar que, sota Ceausescu, la manca de provisions només es remeiava improvisadament amb treballs forçats en l'agricultura.

—El professor Brucan, antic dirigent del seu partit, està rigorosament en contra d'adoptar models econòmics occidentals. Afirma que les forces del mercat treballen exclusivament per als rics. ¿És del mateix parer?

—No. Les idees de Brucan no són les de Front. Així i tot, no em proposo copiar simplement l'economia de mercat occidental.

—¿Quin país podria servir de model a Romania?

—Àustria. Als anys cinquanta, aquest país va fer un desenvolupament semblant al nostre i va introduir una economia de mercat amb components socials elevats. L'única cosa és que nosaltres tenim molt menys temps.

—La CE i els EUA de moment no volen concedir ajudes financeres per a les reformes romaneses. I ara encara s'hi afegeixen les conseqüències del conflicte al Golf. ¿Fins a quin punt en surten perjudicats els romanesos?

—L'embargament contra l'Iraq ens ha dut grandíssims problemes. Aquest país ens deu més de 1.700 milions de dòlars i estava disposat a liquidar els dèbits amb el seu petroli. Ara això s'ha suprimit.

—La nova llibertat dels romanesos per a viatjar ha causat que molts milers de persones, sobretot gitanos, intentin anar-se'n a Occident com a asilats. ¿Què pot fer-hi Romania?

—La millor resposta seria una situació econòmica més bona. Però temo que ni tan sols una economia puixant no pot solucionar el problema tradicional dels gitanos. Ben pocs estan disposats a ser ciutadans completament normals. Si tinguéssim més temps i diners, hauríem de crear un programa de formació per a aquesta minoria. Si la història encara em dóna temps, almenys ho intentaria, i també sense gaires esperances d'èxit.

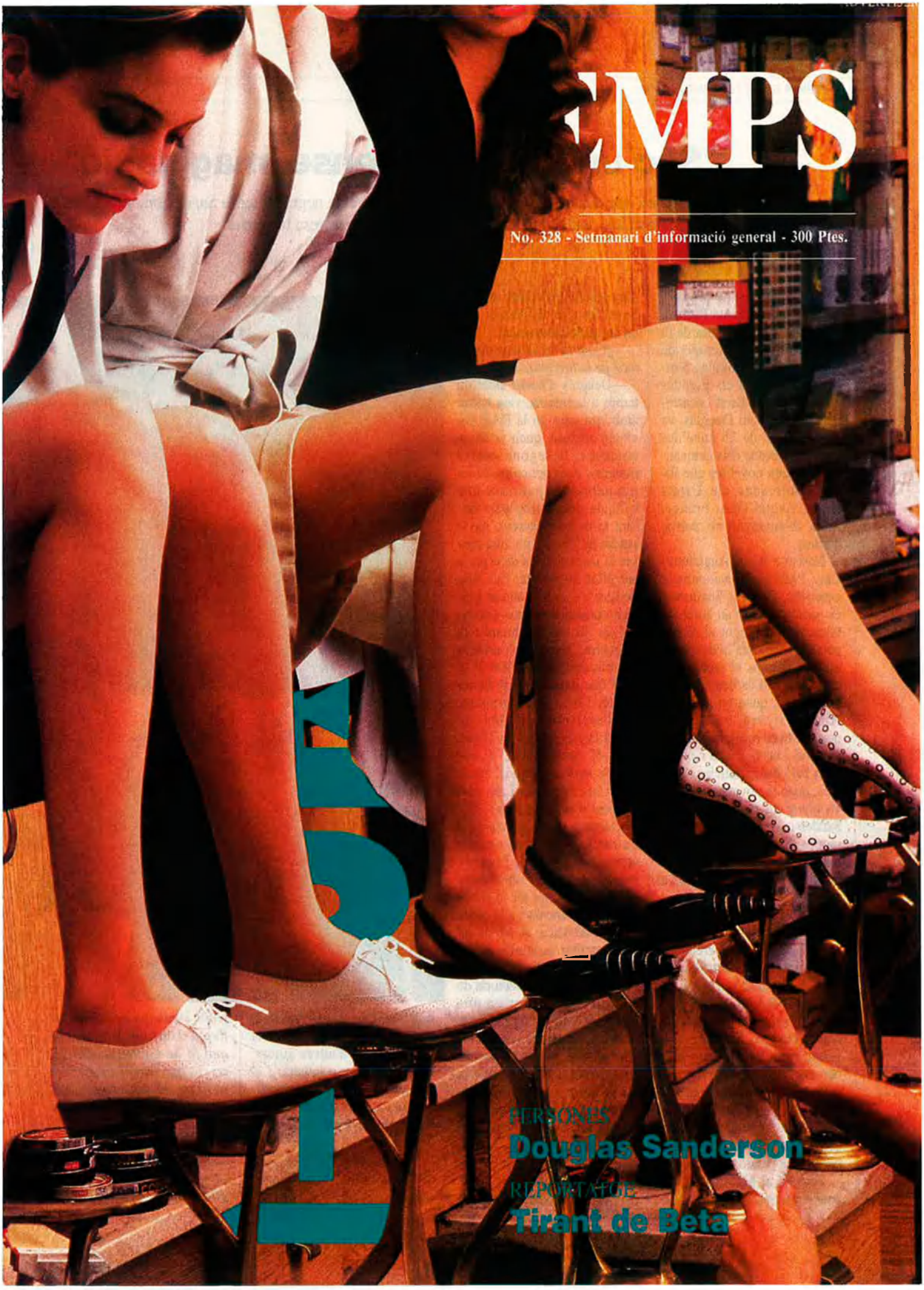
—Sr. President, l'oposició parlamentària ja parla de la necessitat d'una segona revolució. ¿Es possible realitzar encara el seu programa?

—Els que parlen així, ignoren el resultat de les eleccions. Evidentment, aquests senyors encara no saben com actuar amb la democràcia. Segons les enquestes més recents, el govern gaudeix de la confiança del 75% de la població. Un nivell molt alt, també segons el criteri occidental.

—Sospitosament alt.

—Pel que fa al lapse de temps de les meves reformes: compto de 18 a 24 mesos per a introduir l'economia de mercat, i uns quatre anys per a modernitzar del tot la nostra empobrida economia nacional.

Der Spiegel
Traduc.: *Carme Gala*

EMPS

No. 328 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

PERSONES

Douglas Sanderson

REPORTATGE

Tirant de Beta

"Sóc un escriptor sense imaginació"

Des del seu apartament d'Alacant, l'escriptor de novel.la negra Douglas Sanderson, més conegut com Martin Brett, parla dels seus llibres i de la seua atzarosa biografia.

En un modest pis prop del castell de Santa Bàrbara a Alacant, viu retirat des de fa més de vint anys l'escriptor de novel.la negra Douglas Sanderson, que sota els pseudònims de Martin Brett i ocasionalment Malcom Douglas, va escriure més de 25 novel.les durant la dècada dels cinquanta i seixanta novel.les que foren publicades als Estats Units, Regne Unit, França, Itàlia, Alemanya i els països nòrdics.

Nascut a Kent (Anglaterra) l'any 1920 però nacionalitzat canadenc, Douglas Sanderson és paradoxalment un autor totalment desconegut al nostre país i la seua obra hi és encara inèdita. Segons el mateix escriptor, la raó és ben senzilla: fa 25 anys, quan va arribar a Alacant i era encara un novel.lista en actiu, la gent llegia poc i no hi havia cap interès pel gènere policíac. Després, quan la novel.la negra es va posar de moda, Douglas Sanderson feia temps que per motius de salut havia abandonat quasi totalment l'activitat literària i l'interès per donar a conéixer la seua obra.

Marí, oficial de la RAF durant la segona guerra mundial, actor i autor teatral, treballador emigrant a Montreal, cantant, locutor, guionista de comèdies radiofòniques i finalment escriptor de novel.la negra, Douglas Sanderson ha volgut viure la vida d'una manera perillosament intensa.

Viatger incansable, va recórrer Mèxic i tot el sud dels Estats Units en una època de conflictes racials, arrossegat per la seua passió pel blues.

Però és al Mediterrani on aquest escriptor va ambientar algunes de les seues millors novel.les i on va decidir instal.lar-se definitivament.

—¿Com és va iniciar en el món de la literatura?

—Després d'haver estat un temps a la marina, vaig entrar amb vint anys en la RAF, l'aviació anglesa, quan ja havia començat la segona guerra mundial. Però per culpa de les innombrables pallisses que m'havia donat mon pare durant la meua infantesa, havia perdut un timpà i no vaig passar la inspecció mèdica per a ser pilot de guerra. Em vaig dedicar a escriure, actuar i dirigir comèdies teatrals i revistes per als soldats durant tota la guerra. També feia articles científics per a la revista de la RAF que llavors dirigia James Hadley Chase, que, com saps, és l'escriptor anglès de novel.la negra més conegut. Fou ell, precisament, el que em va aconsellar que havia d'escriure novel.les i no simplement revistes teatrals.

Despres de la guerra vaig entrar com a actor en una companyia teatral de Londres, però vaig emigrar ràpidament al Canadà fugint de la meua mare, que s'oposava a la meua carrera artística. A Montreal vaig intentar no morir-me de fam fent els treballs més diversos: obrer d'una factoria de la Kellog, venedor en una joieria i cantant de cabaret. Pels meus primers contactes amb el món de teatre vaig entrar a treballar a la CBC, la Canadian Broadcasting Corporation, com a guionista de comèdies radiofòniques. Durant catorze mesos vaig escriure una comèdia de mitja hora cada setmana. Vaig fer un primer intent d'escriure una

novel.la, però al sis mesos la vaig deixar perquè estava sota la influència d'altres autors. Ho vaig tornar a intentar i el resultat va ser *Dark passions subdue,* un estudi sobre el puritanisme en l'alta societat de Montreal.

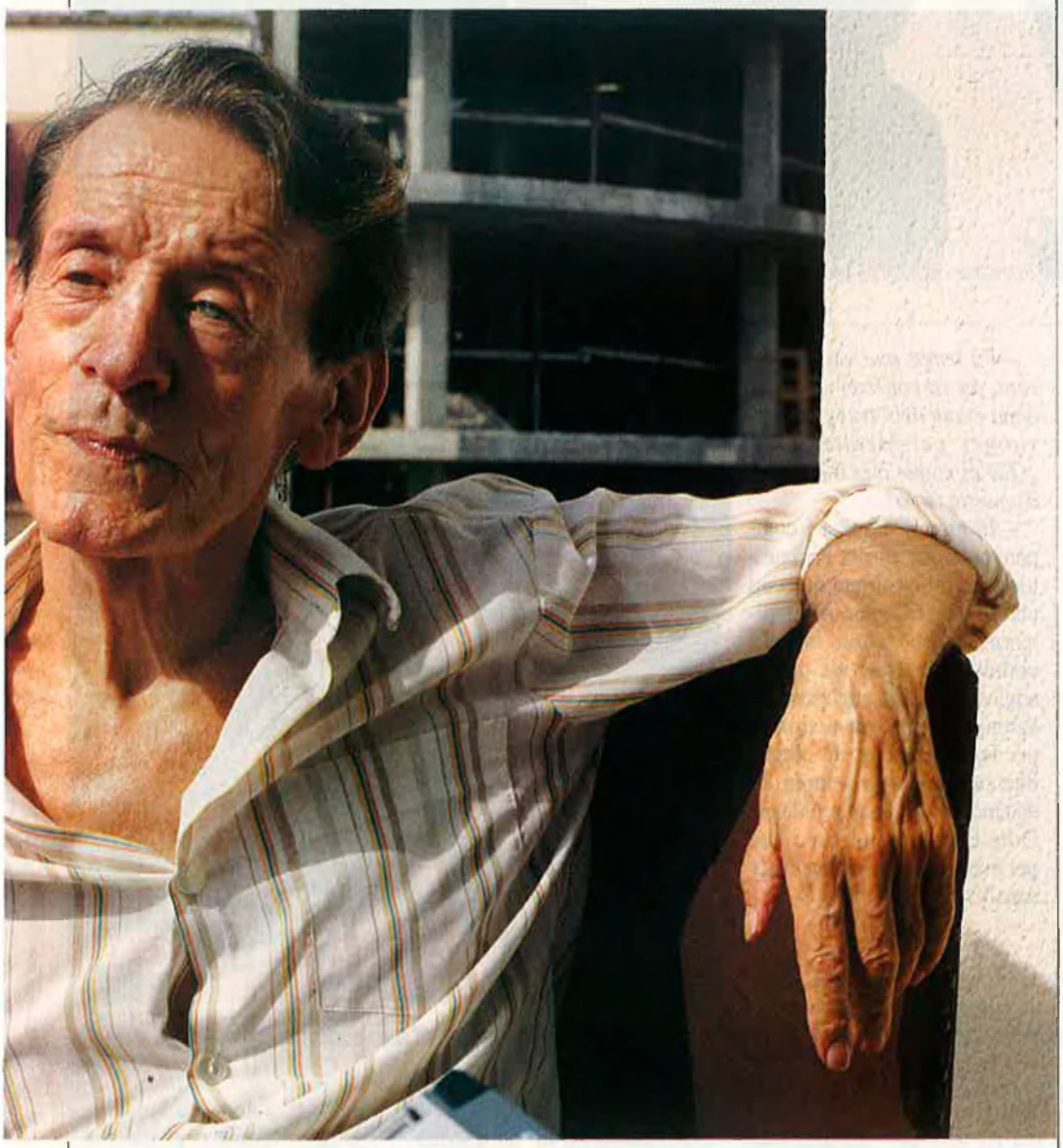
—Però Dark Passions Subdue, *que va rebre una bona acollida de crítica als Estats Units i que fou prohibida al Regne Unit pel tractament que fa de l'homosexualitat, no era una novel.la del gènere negre. El seu segon llibre,* Hot freeze, *traduït a França com* Mon cadavre au Canada, *ja és un* thriller. *¿Per què va començar a escriure novelles policíaques, un gènere menyspreat encara en aque-*

lla època, quan podia haver continuat en la línia del primer llibre?

—Per una aposta de deu dòlars. Curiosament, l'home que vaig utilitzar com a model per a construir el protagonista de la meua primera novel.la, vingué a casa poc temps després de la publicació del llibre i em va dir: "Mickey Spillane l'autor de *Mike Hammer,* ha venut 32 milions d'exemplars dels seus llibres. Em jugue 10 dòlars a què tu no pots escriure un *thriller* com ell.

Vaig acceptar l'aposta encara que no havia llegit cap *thriller* en ma vida. Vaig anar a un *drugestore* per fullejar-ne alguns i fer-me'n una idea. Abans de començar a escriure *Hot freeze,* vaig conèixer alguns membres de la Policia Muntada del Canada per tal de documentar-me sobre el tema del qual volia escriure: un assumpte de narcòtics a la província del Quebec. Dos mesos després, quan ja havia acabat el llibre, els meus editors no volien que jo firmara un *thriller* perquè ja havia guanyat un prestigi com a escriptor seriós amb la meua primera novel.la. Per això vaig trobar el pseudònim de Martin Brett, sota el qual he escrit la majoria dels meus llibres posteriors.

—Amb el protagonista de Hot freeze, *Mike Garfin, va escriure tres o quatre novelles més, ambientades totes a Montreal. Les descripcions que fa dels baixos fons de la ciutat, del seu clima de marginalitat i violència, no es corresponen amb la idea molt estesa d'una societat canadenca rica i civilitzada on no hi ha criminalitat.*

—Als anys cinquanta, Montreal era un lloc conflictiu amb un tràfic de drogues considerable, com en tota ciutat portuària. La gent té una idea equivocada del que és el Canadà. Als baixos fons de Montreal vaig descobrir que el narcotràfic ja era un activitat molt rendible. D'aleshores ençà les drogues han estat una temàtica constant de la meua obra.

—Després de la segona novel.la de Mike Garfin, The darker traffic, *escriu* Prey by night, *una història de contraban entre el sud d'Espanya i el nord d'Àfrica. Vindran després altres llibres ambientats a França, Itàlia o Iugoslàvia. ¿Perquè va abandonar Mike Garfin per escriure novel.les negres situades al Mediterrani?*

—He de confessar-te una cosa: sóc un escriptor sense imaginació, que sols escriu sobre els llocs i les persones que ha conegut. Mike Garfin, per exemple, està inspirat en un caporal de la Policia Muntada que coneixia prou. Quan vaig començar a viatjar pels Estats Units i després pel Mediterrani, Mike Garfin ja no tenia sentit perquè jo ja no era a Montreal. He viscut en algunes ciutats del Mediterrani com Salerm o Carcassona, on he trobat personatges singulars i bones històries per contar.

—En una de les seues novel.les, Ther stubborn unlaid, *publicada a la "Série Noire" com* Cinemaléfices, *descriu molt bé el món marginal que envolta la indústria del cinema de Hollywood. Pel que sembla, és un món que ha conegut prou. ¿Com és que no s'ha adaptat al cinema algun dels seus llibres?*

—Un director de Hollywood, Marion Gering, va tenir una opció de compra sobre *Prey by Night,* un dels llibres meus que més s'ha venut. Però com era ja un director en decadència, la pel.lícula no es va realitzar finalment.

Algunes televisions europees, però, sí que han adaptat obres meues. La BBC va fer un telefilm amb *Night of ther horns,* una de les poques novel.les meues que no s'han traduït al francès. L'any 74 la televisió francesa va fer una cosa pareguda i adaptà *As-tu vu Carcassone.* Dissortadament no he tingut oportunitat encara de veure aquests telefilms.

Sanderson, anys 50. L'època d'actor.

—L'afició a l'alcohol ha estat una constant en la vida d'una gran part dels escriptors més coneguts de novel.la negra. Raymond Chandler, Dashiell Hammett o Chester Himes van portar una relació conflictiva amb la beguda. Vostè també ha estat un bon bevedor, ¿Per què creu que beuen tant els escriptors d'aquest gènere?

—Beure és una forma de fugir dels teus personatges i dels seus problemes quan estàs escrivint una història. Cal dir també que, com tinc una part de sang irlandesa, sempre m'ha agradat la beguda. Els irlandesos, ja saps, són bons bevedors i grans xarradors, però a vegades no tenen mesura.

—Fa temps que viu a Alacant, on va conèixer la seua dona en un dels seus primers viatges pel Mediterrani. ¿Què és el que més li agrada d'aquesta terra?

—El grau d'intimitat i companyonia que es pot arribar a tenir en cinc minuts amb un taxista o un cambrer. Al Mediterrani la gent és més oberta i comunicativa que als països anglosaxons. Els anglesos, per exemple, viuen obsessionats per les diferències de classe, intentant mantenir sempre les distàncies i els seus privilegis. Odie els anglesos, crec que per això em vaig nacionalitzar canadenc.

Lluc Soler

Douglas Sanderson, Martin Brett o Malcom Douglas: un explorador d'ambients sòrdids i exòtics.

A l nostre país cap editor sembla haver-se interessat per publicar algun títol de l'extensa i variada obra de Douglas Sanderson. El seu amic Marcel Duhamel, fundador i director de la prestigiosa col.lecció de Gallimard "La Série Noire", va publicar quasi totes les seues novel.les. Sols va desestimar la traducció d'alguna de tema massa polèmic per a l'època com *I have a bar,* on es narren les activitats il.legals dels OAS a Alacant durant l'època de la descolonització d'Algèria. Claude Mesplede i Jean Jacques Scheleret, autors del més complet diccionari d'autors de novel.la negra, *S.N. Voyage au bout de la noire,* han definit encertadament l'obra de Douglas Sanderson: "La brutalitat és una de les característiques dominants de les seues narracions, on es complau a posar en escena personatges sòrdids i amorals".

Homosexuals, drogaaddictes i alcohòlics són alguns dels personatges habituals als seus llibres. Però la característica més definitòria de la seua obra es la d'haver situat les seues històries en llocs tan poc usuals per al lector de novel.la negra com pot ser Montreal, Salem, Carcassona, Tànger, Rijeka o el mateix Alacant dels anys cinquanta.

Douglas Sanderson ha publicat a Europa tots els seus llibres sota el pseudònim de Martin Brett, però també ha emprat el de Malcom Douglas en alguns casos, com en l'edició sueca d'*À boulets rouges (Prey by night)* de la qual va vendre sorprenentment 60.000 exemplars.

PALAU DE LA MÚSICA
I CONGRESSOS DE VALÈNCIA

Tardor 90

CONCERTS D'ABONAMENT

1 OCTUBRE DILLUNS 20.15 HORES	1	**Orquestra Simfònica del Rin-Mulhouse**	Luca Pfaff, director	Felix Mendelssohn Ludwig van Beethoven	Simfonia núm. 4 en la major, op. 90,"Italiana" Simfonia núm. 5 en do menor, op. 67	*2.200 / 1.100 ptes.*
11 OCTUBRE DIJOUS 20.15 HORES	2	**Jove Orquestra Nacional d'Espanya Swingle Singers**	Santiago Juan, violí Edmon Colomer, director	Carmelo Bernaola Béla Bartók Luciano Berio	Concertante Concert per a violí i orquestra núm. 2, Sz. 112 Simfonia	*1.300 / 650 ptes.*
17 OCTUBRE DIMECRES 20.15 HORES	3	**Orquestra Nacional de la Radiotelevisió Polonesa** **Orfeó Universitari de València**	Ewa Poblocka, piano Eduard Cifre, director de l'Orfeó Antoni Wit, director	Ludwig van Beethoven Frederic Chopin Krzystof Penderecki Edward Elgar	Leonora núm. 3 (obertura), op. 138 Concert núm. 2 en fa menor per a piano, op. 21 Tren per a les víctimes d'Hiroshima L'estendard de Sant Jordi (balada per a cor i orquestra), op. 33	*1.300 / 650 ptes.*
20 OCTUBRE DISSABTE 19.30 HORES	4	**Coral Carmina Camerata Bach de Barcelona**	Virgínia Parramon, soprano I Olga Serra, soprano II Maria Carmen Arbizu, contralt Josep Benet, tenor Josep Cabré, baix Josep Pons i Viladomat, director	Johann Sebastian Bach	Missa en si menor	*2.200 / 1.100 ptes*
24 OCTUBRE DIMECRES 20.15 HORES	5	**Orquestra Simfònica de la Radio de Praga**	Bohuslav Pavlas, violoncel Vladimir Válek, director	Richard Wagner Brohuslav Martinu Anton Dvorak	Die Meistersinger von Nürnberg (obertura) Concert per a violoncel i orquestra Simfonia núm. 6 en re major, op. 60	*1.300 / 650 ptes*
25 OCTUBRE DIJOUS 20.15 HORES	6	**Valeri Affanasiev**, piano **Gidon Kremer**, violí		Johann Sebastian Bach Sergei Prokofiev Johann Sebastian Bach Ludwig van Beethoven	Xacona per a violí sol Sonata en re major, op. 94a Obra per a piano sol Sonata en sol major, op. 96	*1.300 / 650 ptes*
26 OCTUBRE DIVENDRES 20.15 HORES	7	**Orquestra de València**	Joaquín Soriano, piano Sergiu Comissiona, director	George Enesco Franz Liszt Johannes Brahms	Rapsòdia núm. 1 Totentanz (variacions sobre Dies irae) Simfonia núm. 2 en re major, op. 73	*650 / 325 ptes.*
29 OCTUBRE DILLUNS 20.15 HORES	8	**Wiener Symphonier (Orquestra Simfònica de Viena)**	Georges Pretre, director	Richard Strauss Gustav Mahler	Der Rosenkavalier (Suite) Simfonia núm. 1 en re major, "Titã"	*3.000 / 1.500 ptes*
3 NOVEMBRE DISSABTE 19.30 HORES	9	**Orquestra de l'Òpera Nacional de Sòfia**	Angelina Abadjieva, violí Ludmil Dechev, director	P. Bladiguerov Piotr Ilitx Txaikovski Anton Bruckner	Rapsòdia Concert per a violí i orquestra en re major, op. 35 Simfonia núm. 4 en mi bemoll major, "Romàntica"	*2.200 / 1.100 ptes*
8 NOVEMBRE DIJOUS 20.15 HORES	10	**Simfonia Varsòvia**	Yehudi Menuhin, director	Gioacchino Rossini Wolfgang Amadeus Mozart Ludwig van Beethoven	Il Barbiere di Siviglia (obertura) Simfonia núm. 36 en do major, KV 425, "Linz" Simfonia núm. 8 en fa major, op. 93	*2.200 / 1.100 ptes.*
9 NOVEMBRE DIVENDRES 20.15 HORES	11	**Orquestra de València**	Jens Schou, clarinet Tamas Veto, director	Friedrich Kuhlau Carl Nielsen Johannes Brahms	"Elverhoej" (obertura) Concert per a clarinet i orquestra, op. 57 Simfonia núm. 3 en fa major, op. 90	*650 / 325 ptes.*
15 NOVEMBRE DIJOUS 20.15 HORES	12	**Orquestra de la Ciutat d'Oxford**	Francisco Martín, violí Cem Masur, director	Henry Purcell Wolfgang Amadeus Mozart Edward William Elgar Joseph Haydn	The Fairy Queen (suite) Concert per a violí en re major, KV 218 Serenade Simfonia núm. 92 en sol menor, "Oxford" En col.laboració amb The British Council	*1.300 / 650 ptes.*
18 NOVEMBRE DIUMENGE 19.30 HORES	13	**Orquestra Simfònica de Novosibirsk**	Dmitri Bashkirov, piano Arnold Katz, director	Ludwig van Beethoven Dmitri Shostakovich	Concert per a violí i orquestra en re menor, op. 61 (versió per a piano del compositor) Simfonia núm. 10 en mi menor, op. 93	*2.200 / 1.100 ptes*
26 NOVEMBRE DILLUNS 20.15 HORES	14	**Orquestra Filharmònica de la Scala de Milà**	Carlo Maria Giulini, director	Ludwig van Beethoven	Simfonia núm. 2 en re major, op. 36 Simfonia núm. 7 en la major, op. 92	*3.000 / 1.500 ptes*
1 DESEMBRE DISSABTE 20.15 HORES	15	**Orquestra Filharmònica d'Israel**	Zubin Mehta, director	Wolfgang Amadeus Mozart Gustav Mahler	Simfonia núm. 38 en re major, KV 504, "Praga" Simfonia núm. 5 en do sostingut menor	*3.000 / 1.500 ptes.*
5 DESEMBRE DIMECRES 20.15 HORES	16	**Festival Strings de Lucerna**	Duo de pianos Pekinel Thuerimg Braem, director	Wolfgang Amadeus Mozart Charles C. Saëns Sergei Prokofiev	Concert per a dos pianos i orquestra en mi bemoll major, KV 365 Carnaval dels animals Pere i el llop	*1.300 / 650 ptes*
13 DESEMBRE DIJOUS 20.15 HORES	17	**Orquestra Simfònica de l'Estat. Istambul**	Idil Biret, piano Suna Kan, violí Alexander Schwinck, director	Ferit Tuzun Max Bruch Anton Dvorak	Esintiler Concert núm. 1 per a violí i orquestra en sol menor, op. 26 Simfonia núm. 8 en sol major, op. 88	*2.200/1.100 ptes.*
20 DESEMBRE DIJOUS 20.15 HORES	18	**Orquestra de Cambra d'Holanda**	Albert Giménez Atenelle, piano Antoni Ros-Marbà, director	Ludwig van Beethoven Robert Gerhard Arnold Schoenberg	Gran fuga en si bemoll major per a piano, op. 134 (versió de corda) Concert per a piano i corda Nit transfigurada	*1.300 / 650 ptes*
21 DESEMBRE DIVENDRES 20.15 HORES	19	**Orquestra de València** **Cor de València**	Maria Bayo, soprano Timothy Wilson, contratenor Marck Tucker, tenor Willard White, baix Laslo Heltay, director	Georg Friedrich Haendel	El Messies	*1.300 / 650 ptes.*
29 DESEMBRE DISSABTE 19.30 HORES	20	**Wiener Operetten Ensemble**	Walter Lochmann, director		Valsos i polques de Franz Lehar, Johann Strauss, Carl Michael Ziehrer Concert de cap d'any	*2.200 / 1.100 ptes*

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
MÚSICA
GENERALITAT VALENCIANA
CAIXA DE VALÈNCIA

OLÍMPIC CIRCUS

Carles Capdevila

Atlanta'96: Coca-cola és així

La successora de Barcelona'92 no ha celebrat amb cava la victòria. Els Jocs tornen a casa l'amo –el dòlar– i deixen el centenari gloriós de la capital grega amb un pam de nas. Tot està al seu lloc, que ningú pateixi.

Els grecs no s'ho acaben de creure. Tenien tan coll avall la victòria, que havien previst alçar les campanes al vol a tota la ciutat. Però no se'n va sentir ni una. El tema, dur com la vida mateixa, ha donat per a tota mena de frases. La més apassionada, provinent d'un anònim aspirant atenenc, diu que "han vessat Coca-Cola sobre la tomba del baró de Coubertin". D'altres, com la de la Melina Mercouri, actriu i exministra de cultura, asseguren que la multinacional del refresc els ha robat el Partenó.

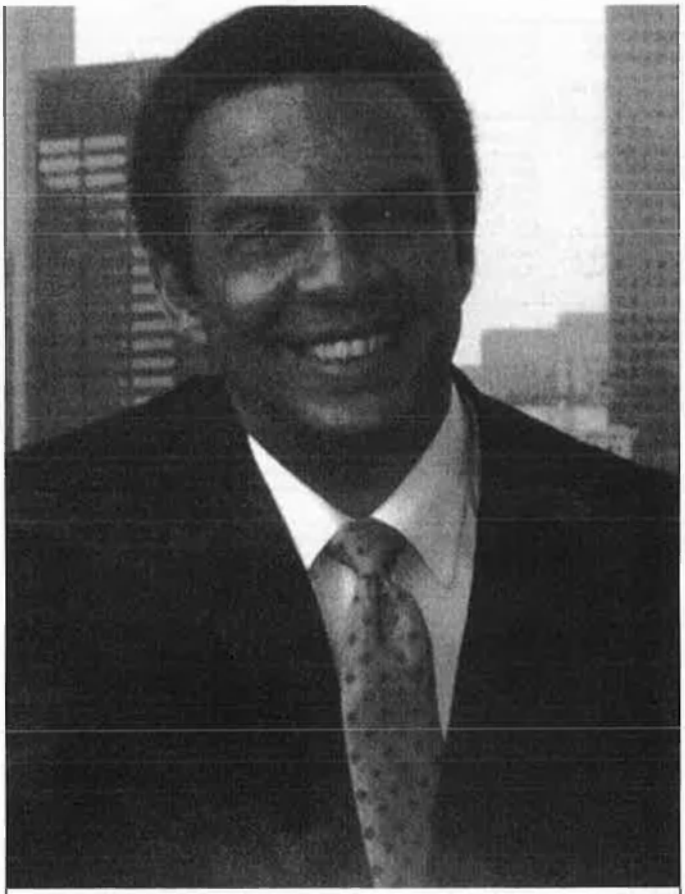
Es parla de triomf del poder econòmic contra el pes de la història, de relleu dels Jocs esportius pels Jocs comercials, d'injustícies centenàries.

El cert és que la capital de Georgia, la ciutat amb més criminalitat dels Estats Units, la seu d'un aeroport que rep cada any cinc vegades més vols que el de Barcelona i mai es col.lapsa, ha guanyat. Cinquanta-un *Cois* van preferir Mister Marshall a Plató.

Se'n va parlar molt poc, a Barcelona, de les 6 aspirants a agafar la torxa després del 92. I en els últims dies es va afavorir un estat d'ànim decantat cap a la capital grega.

El retorn al passat proposat per Atenes era molt llaminer des d'una perspectiva europea, però ara els analistes oficials han deixat clar que el circ olímpic és en mans d'un gran empresari. Que no vol riscos.

Analitzar les raons i les passions dels 86 votants és complicat. Tant que les interpretacions han abastat ja tots els temes possibles. Que si els atenencs tenien una postura de superioritat, que si el golf Pèrsic era una amenaça per a Atenes, que si la capital grega té massa fums i pol.lució, que la inestabilitat econòmica i política no la feia aconsellable, que el projecte només es basava en la història però no oferia realitats, que van exagerar omplint els passadissos dels hotels on s'allotja el COI d'hostesses seductores....etc. Potser s'han buscat massa raons de per què va perdre Atenes, quan els motius podrien ser a l'altra banda, al perquè de la victòria d'Atlanta.

Qui paga mana, una frase ben olímpica.

En l'última dècada, s'ha parlat de la recuperació de l'olimpisme i d'una nova etapa de glòria, però aquesta ha anat lligada totalment al dòlar de la televisió i dels patrocinadors. El Washington Post ho tenia molt clar, quatre dies abans de la nominació, que Atlanta era la guanyadora i Atenes estava descartada, però els mediterranis es van resistir a acceptar la realitat fins que Samaranch va dir allò de "la ville de ", però ara en anglès. Després d'un "to the city of" queda d'allò més bé encetar la llauna de Coca-Cola, i així ho van fer els guanyadors. Fins aquell moment, la multinacional era imparcial en el tema (havia dit), però des del moment de la victòria no es van fer més concessions al dubte. Atlanta és la seu d'aquest imperi econòmic i de molts d'altres.

Poques ampolles de cava es van vessar aquesta vegada, perquè els barcelonins havien apostat més pels veïns de mar. Més d'un membre del COOB tenia posades les expectatives professionals postolímpiques empalmant amb l'organització grega com a assessor, però ara hauran de creuar l'Atlàntic si volen seguir vivint dels cinc anells de colorets.

Les negociacions amb les televisions seran molt més fàcils jugant a casa, i l'empresa privada de la ciutat del Sud-est d'Estats Units podrà millorar el rècord econòmic de Los Angeles. Tot està al seu lloc. I ningú li pot negar al COI que reflecteix l'equilibri mundial. Els de Melbourne (Austràlia) ploriquejaven que l'hemisferi Nord ha acollit 38 edicions dels Jocs i ells només una. I la resposta la podien tenir ben clara des del principi. Potser ara comencen a entendre que aquest desequilibri olímpic Nord-Sud no era el fruit de cap casualitat.

Oriol Serra: "Esperem posar a la venda més de 10.000 entrades de la inauguració dels Jocs"

El director de finances del Comitè organitzador de Barcelona'92 està d'actualitat. Ara té entre mans el projecte més popular, consistent a vendre més de sis milions d'entrades per als Jocs Olímpics. Que no es vegi ciment a les grades, que no hi hagi falsificacions i que ningú sospiti que hi ha favoritismes en el sorteig de les entrades més buscades són els seus objectius principals.

—¿Es donaran prioritats, a l'hora de vendre entrades, als barcelonins o als catalans?

—Després d'un estudi rigorós del mercat, hem decidit que no és necessari. Nosaltres calculem que un 50% d'entrades es vendran a Barcelona, un 25% a la resta de Catalunya i una altra quarta part serà per a la resta de l'estat espanyol, però això es produirà de manera natural, no calen correctors de demanda.

—Les entrades sortiran a la venda el febrer. Però ¿quan es faran públics els horaris perquè la gent s'ho pugui rumiar?

—Els experts ens aconsellen que ho fem un mes abans, per no dispersar l'atenció, però ha de quedar clar que hi haurà un període entre el febrer i el juny per escollir i pagar les entrades a qualsevol oficina de Banesto. A l'estiu hi haurà el sorteig de les entrades que tinguin més d'una sol.licitud.

—S'ha parlat de preus inferiors a les 2.000 pessetes, en general, i de 9.000 pessetes per a l'entrada de la final de bàsquet, la més cara. Però ¿i les cerimònies?

—Els preus no els sé ni tan sols jo mateix.

—Parlem de Los Angeles o Seül, que és més fàcil...

—Al canvi actual, les entrades de Seül per a la cerimònia inaugural valdrien 27.000 pessetes la més cara, i les de Los Angeles 35.000 pessetes.

—Hi ha qui diu que la capacitat de l'Estadi i els nombrosos compromisos no deixaran a la venda ni tan sols 10.000 entrades.

—A mi també m'ho diuen els experts, que sóc massa optimista quan espero poder-ne vendre més de 10.000

—¿L'espanten les falsificacions?

—Nosaltres pensem més a aconseguir bones entrades que a fer diners, i les falsificacions massives ens preocuparien més com a problema d'ordre públic. Per això les entrades definitives no es donaran als compradors fins dos mesos abans, i les hauran d'anar a recollir amb el DNI a la mà.

—¿Hi haurà filtres policíacs per a la gent del COC, com es va dir?

—Això es va interpretar fatalment. Les entrades seran nominatives, però això indicarà qui ha comprat l'entrada, però no necessàriament qui la fa servir. Si algú es vol amagar, pot fer-les comprar a un altre.

—¿La policia tindrà o no tindrà accés a les llistes?

—Lògicament que sí. Com té la llista de paletes que han fet l'estadi, o de periodistes que visiten assíduament el COOB o les instal.lacions. Potser dels noms de qui compra les entrades en poden traure alguna informació necessària per a la seguretat.

—¿Quins esports seran els que tindran més interès per al públic, els que aniran a sorteig?

—A part de l'atletisme, el tennis i el bàsquet, hi pot haver sorpreses en esports com esgrima o judo. I estic segur que l'hoquei sobrepatins també. A Los Angeles la sopresa va ser el voleibol, però no creiem que aquí hi hagi el mateix fenomen.

"Les falsificacions ens espanten com a problema d'ordre públic, més que econòmicament"

Té 43 anys. Es economista i director de finances i administració del COOB'92, i per tant responsable de les negociacions de TV.

La princesa simpàtica

S'havia comentat en més d'una ocasió que la princesa Anna d'Anglaterra havia apostat per allunyar l'hípica olímpica de Barcelona. A la reunió del COI a Tòquio, però, la princesa ha donat un cop de mà al COOB. L'aparició d'un nou brot de pesta equina justament en plena reunió dels mandataris olímpics podia haver fet perillar una vegadamés la vinguda dels cavalls a la ciutat olímpica i a la urbanització osonenca del Montanyà.

Operació post-Conrad

La dimissió de Conrad Blanch com a subdirector general del COOB serà aprofitada, com va passar després del cessament de Jaume Clavell com a director general fa dos anys, per fer reestrucuracions. En aquest cas es parla d'afegir directors generals al costat de l'actual, Josep Maria Vilà. El candidat ja segur és Pere Fontana, executiu que ha treballat a la Banca Mas Sardà i ara ho fa a Cofir, empresa de Benedetti.

Divuit dies de franc

Abad va assegurar a Barcelona que el COOB no pagaria més de sis dies d'estada a cada atleta, a part dels de competició, en un càlcul que suposava de mitjana 12 dies d'allotjament gratuït. Ara s'ha vist obligat a acceptar la reivindicació dels Comitès Olímpics i obsequiar-los amb 12 dies gratuïts, a més dels de competició. Total, que la majoria d'atletes es podran passar tots els Jocs a dispesa a la flamant Vila Olímpica.

CRÍTICA

Els bons salvatges de casa nostra

TEATRE

Ibers. Espectacle de carrer de Vicent Martí, música de Jorge Gavaldá i direcció de Manuel V. Vilanova, pel grup Xarxa.

Com diu Rodolf Sirera al programa de mà d'aquest espectacle, Xarxa ha anat guanyant –i consolidant d'una forma modèlica– un lloc important en el sempre difícil panorama del teatre de carrer gràcies a una constància que els ha fet superar obstacles tan variats com el seu origen geogràfic, lluny de la ciutat de València, o –sobretot– la necessitat imperiosa, per tal de subsistir en un gènere amb tants i tants models i precedents il.lustres, de crear un llenguatge dramàtic propi que permetera una identificació ràpida amb un públic ampli i molt variat i propiciara, a més, la seua integració dins l'espectacle. Que ho han aconseguit ja ningú no ho dubta: l'èxit internacional n'és un prova, encara que jo pense que no hi ha millor prova que veure'ls actuar en el carrer d'un poble qualsevol de les nostres terres; de veure com el públic, des dels xiquets a les *ties maries* (en el sentit més afectuós del terme), participa i s'ho passa tan bé (si no millor) com en una cordada o en un bou de carrer.

Val a dir que, en efecte, Xarxa ha sabut recollir elements de la nostra tradició i transcendir-los transformats en teatre. És el cas d'*Ibers*, obra que desenrotlla un argument ben simple: els estralls de la civilització quan irromp en una comunitat primitiva, però que –amb molt d'encert– s'ha tingut la idea de situar no en una illa perduda de la Polinèsia –o a les terres americanes– sinó més aviat en una de les Columbretes, perquè aquesta ubicació a més d'evitar que entren en joc referències literàries o cinematogràfiques, produeix un efecte de sorpresa que serveix per a distanciar-nos de la senzillesa de la trama. D'altra banda, això ha permès dotar l'obra d'un conjunt de referències plàstiques basades en el nostre patrimoni cultural més remot, el dels ibers (com a representants de les cultures mediterrànies), com també d'una sèrie de figures –de déus o de *bichas* – que donen un to agradablement original a l'obra.

La música és un altre encert, no sols per la seua bellesa sinó també per la conjunció que s'ha aconseguit entre ella i les diferents parts de l'obra. Al seu torn, es manté fidel a un dels postulats essencials del grup: el treball a partir d'elements de la nostra tradició cultural que siguen recognoscibles per un públic el més ampli possible: les cordes que remeten als bous de corda, el cap de bou que ho fa als de carrer, els coets (potser menys dels que per l'Horta, tan amant de les cordades, es voldria), l'eufòria produïda pel vi... Per cert, el joc dels tonells és tota un troballa i constitueix un dels moments més rodons d'un espectacle que confirma plenament la trajectòria d'un dels grups valencians més sòlids a hores d'ara, a l'espera de la representació per aquestes terres del seu darrer muntatge, *El foc del mar,* que tant d'èxit tingué en l'estrena dins el Festival de Morlaix.

Josep Lluís Sirera

MÚSICA

Descobrir 'La Ventafocs' encara

La versió que acaba d'oferir el Lyon Opéra Ballet de la coreografia titulada *La ventafocs* confirma l'axioma que en art allò que definitivament compta no és tant el tipus d'estètica com el bon ús que se'n fa.

Situar damunt el noble escenari del Liceu el més universalment conegut de tots els contes en una estètica en què es barregen androides amb personatges amagats darrere màscares de còmic que haurien fet les delícies dels seguidors de Spielberg pot semblar, a primera vista, un intent no sols arriscat sinó impossible. Convertir la carrossa de l'heroïna en un *mini* utilitari, per altra part deliciós, i acoblar a l'esplèndida partitura de Prokofiev una sèrie de seqüències de sons guturals extrets del món de la infantesa més inicial, se situa així mateix en el terreny d'allò, en principi, difícil d'acceptar. Convertir una casa de nines en una escenografia arrodoneix definitivament una imatge global en principi poc prometedora del que a la fi ha estat la proposta. Un espectacle d'un encant excepcional.

Maguy Marín, la coreògrafa francesa filla d'exiliats espanyols, ha confegit una obra absolutament extraordinària en què tot es mou en un absolut món de coherència. Situada en el lloc d'un infant, ha estat capaç d'imaginar com pot imaginar avui un infant el conte immortalitzat entre altres per Perrault i pels germans Grimm, i objecte d'una esplèndida versió cinematogràfica per Walt Disney. La visió de la Marín és una visió contemporània; defuig totalment els codis estètics que han envoltat tradicionalment la narració sense, però, trencar amb l'esperit d'aquesta. Amb l'excepcional aportació de Montserrat Casanova com a responsable dels decorats i del vestuari –d'un protagonisme decisiu– s'ha bastit un espectacle al mateix temps impactant i entranyable. Una visió nova i tanmateix clàssica en el fons d'un món narratiu tòpic per conegut. Hi ha ironia, hi ha colps d'ull deliciosos a l'espectador, hi ha un fi sentit de l'humor i hi ha en definitiva el fonamental exercici de la creació artística: sigui la capacitat per a dir el mateix d'una forma substancialment diferent. I al mateix temps, dir-ho bé. Excepcionalment bé. Imaginativament, poèticament, amb generositat d'idees i situant l'espectador en un món de suggestions frondós i colpidor.

Cal dir que Maguy Marín no crea ella mateixa una estètica pròpia sobretot pel que fa a la fonamental dimensió plàstica. I tampoc en el pla coreogràfic s'acusa cap intent de fer cap mena de revolució substancial. Feliçment. Es remarca per damunt de tot la seva sensibilitat per a usar amb mestria total uns referents estètitcs concrets –el món del còmic constitueix una perceptible font inspiradora– i a partir d'ells crear un producte nou. Totalment creatiu i únic i al mateix temps universal.

El mèrit d'imaginar la viabilitat d'uns tals referents estètics damunt una coreografia basada en un material literari com *La Ventafocs* i musical com l'obra de Prokofiev, és la definitiva demostració de la categoria d'autèntica creadora de Maguy Marín.

En tot cas calia trobar els traductors idonis, els lectors atents i lúcids per a comunicar el producte imaginat. I en aquest sentit el treball del Lyon Opéra Ballet no pot resultar més ideal. Pel que s'ha vist en aquest espectacle es tracta d'una companyia d'una gran solidesa; un Conjunt –així en majúscules– sense fissures capaç d'entendre amb total exactitud la proposta de Maguy Marín.

Es constata a través d'aquesta companyia que els fruits de la política de descentralització cultural endegada pel ministre Jack Lang són ja molt importants.

Jaume Comellas

CINEMA

L'home de la gavardina groga

Dick Tracy. Direcció: Warren Beatty. Guió: Jim Cash, Jack Epps. Fotografia: Vittorio Storaro. Intèrprets: Warren Beaty, Al Pacino, Madonna, Charlie Korsmo, Glenne Headly, Dustin Hoffman, EUA. 1990.

"Si torno a viure una altra vida, vull ser les puntes dels dits de Warren Beatty", va dir una vegada Woody Allen. No es pot donar fe millor del fet que Beatty és un seductor perillosíssim, que durant anys va jugar a contradir els seus èxits en la vida real –la seva llista de seduïdes sembla el *Who's who*– amb els seus fracassos en la pantalla. El temps ha revelat en Beatty un astut productor –el desenrotllament del projecte de *Bonnie and Clyde*– i un director ambiciós: després d'una comèdia agradable sobre la reencarnació, *El cielo puede esperar*, va fer perdre 30 milions de dòlars a Paramount amb *Reds*, la seva monumental biografia del periodista i testimoni de la revolució d'octubre John Reed, l'únic nord-americà que ha estat enterrat al Kremlin. I ara vol rubricar aquesta dècada de còmics famosos traslladats al cel.luloide amb les ambicions definitives, potser excessives, de *Dick Tracy*.

El detectiu Dick Tracy va ser creat pel dibuixant Chester Gould el 1931 per al *Detroit Mirror* i després es va publicar en el *Chicago Tribune* i en altres 700 diaris nord-americans. Nasqué en els anys de la depressió, quan les bandes de gàngsters rivals es feien la guerra, i Tracy va captivar la imaginació popular pel caràcter implacable de la seva lluita contra el crim i per l'originalitat tecnològica –per a l'època, és clar– de les armes que utilitzava. El realisme sense concessions de les vinyetes de Gould amb la seva excèntrica galeria de criminals deformes era el refugi d'una violència que el públic veia al carrer tots els dies.

El Dick Tracy de Beatty –que va disfressar els seus companys famosos, Al Pacino/Big Boy i Dustin Hoffman/Mumbles, amb màscares de plastilina que els fa semblar titelles d'*El meravellós món dels germans Grimm*, però va refusar posar-se el nas aguilenc del detectiu– és, inevitablement, molt diferent. No té la simplicitat dels *serials* de la República en els anys trenta, protagonitzats per Ralph Byrd. Al contrari, proveït de les tècniques més noves i sofisticades, intenta reproduir en la pantalla l'estil de les vinyetes de Gould: els decorats són plans, estilitzats i irreals: els colors són primaris, violents, basats en contrallums i forts contrastos, on la gavardina groga de l'heroi, invariablement impol.luta,

s'erigeix en símbol del sol que s'oposa a les tenebres del crim.

El concepte és enginyós i està executat amb brillantesa aclaparadora. Però tot l'equip habitual de Coppola –l'operador Vittorio Storaro, el *production designer* Richard Sylbert, la figurinista Milena Cannonero– ha ajudat Beatty en l'operació i el resultat, francament, sembla una pintoresca imitació dels tics apocalíptics de Coppola, una cosa així com un extraordinari creuament d'aparatós *videoclip* postmodern –per a lluiment de Madonna/Breathless Mahoney, una Marilyn fal.laç– i caríssim espot publicitari. Excitant visualment i insulsa dramàticament, *Dick Tracy* sembla un producte sofisticat en excés per al públic popular a què se suposa que va dirigit, un petit prodigi tecnològic presentat com una joguina cara per als nois rics, fascinant per a jugar una setmana, però que després s'oblida, es llança.

José Luis Guarner

A TOT VENT

ELS AUTORS DEL MÓN SIGNEN EN CATALÀ

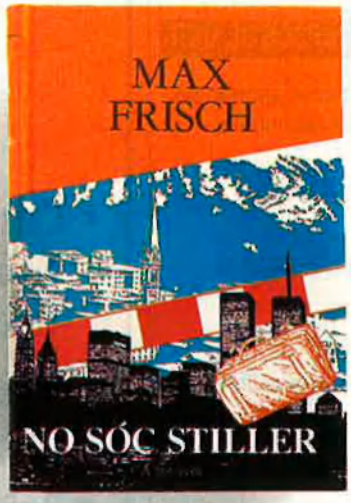

N.º 285

NO SOC STILLER

Max Frisch

Una obra d'intriga plena de perills i d'agut sentit de l'humor on cada pàgina és un interrogant, començant per la veritable personalitat del protagonista. El llibre millor i més valorat de l'autor.

N.º 286

LA CREACIÓ DEL MÓN

Miguel Torga

Narració que aplega, en sis llibres corresponents als sis dies de la creació, el relat autobiogràfic de l'autor. Una obra admirable de contingut i composició, d'un autor dues vegades candidat al Nobel.

Edicions Proa
Diputació, 250. Tel. 302 71 18.
08007 Barcelona

Envieu-me més informació sobre la col·lecció A tot vent.

Nom _____

Adreça _____ C.P. _____

Població _____ Tel. _____

Edicions Proa Diputació, 250. Tel. 302 71 18, 08007 Barcelona

P R E M I S

A la Gestió Innovadora en Cooperatives i Sals.

Podrà optar qualsevol Cooperativa o Societat Anònima Laboral valenciana que haja realitzat INNOVACIONS durant 1990.

El termini de presentació de sol.licituds conclou el dia 30 de novembre.

Les dotacions econòmiques dels premis són:

• 1r. 500.000 pts. • 2n. 300.000 pts. • 3r.200.000 pts.

Les Bases dels Premis es poden recollir en qualsevol Oficina de Caixa Popular i en l'Institut de Promoció i Foment del Cooperativisme, c/. Arts Gràfiques, 18-6a. 46010 València.

caixa popular

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE TREBALL I SEGURETAT SOCIAL

I P F C

CDI

Centre d'Estudis
ANGLÈS-FRANCÈS-INFORMÀTICA

25% DESCOMPTE EN CURSOS DE MATI

—Cursos per a **ADULTS** i **XIQUETS** de 2 i 3 hores setmanals.
—**CURSOS INTENSIUS** trimestrals de 6 hores setmanals.
—Horaris de matí, vesprada i nit.
—Grups reduïts.
—Professors natius i titulats.

¡¡HORARI ESPECIAL BUP DE 4 A 6, DIMECRES O DIVENDRES!!

INFORMÀTICA
—Ordinador per alumne des del primer dia (IBM i compatibles).
—Grups de 2, 3 i 6 hores setmanals.
—Cursos de programació de **BASIC, PASCAL** i **COBOL.**

MECANOGRAFIA
(només en l'acadèmia de Campanar)
—Horari de matí, vesprada i nit, grups molt reduïts, atenció molt personalitzada.

Per a més informació telefoneu o aneu a:

PER A MÉS INFORMACIÓ TELEFONEU O ANEU A:
CENTRAL:
Garrigues, 2 baix - 46001 València - Telèfon: 352 21 02
SUCURSAL:
Gravador Enguídanos, 51 (cantonada Vall de la Ballestera)
CAMPANAR - Telèfon: 348 11 07

Centro G. Leopardi
SCUOLA DI LINGUA E CULTURA ITALIANA
ELS ESPECIALISTES EN ITALIÀ

- Cursos Elemental, Mitjà, Superior i de Perfeccionament.
- Servei de traducció i interpretació.
- Professorat nadiu experimentat.
- Grups reduïts amb els mètodes més avançats.
- Videoteca lingüística.
- Biblioteca.
- Cursos de cuina italiana.
- Viatges culturals.
- Beques d'estudi en Itàlia.

MATRÍCULA GRATUÏTA FINS EL 28 DE SETEMBRE
COMENÇAMENT CURS 90/91
3 I 4 D'OCTUBRE

C/. MICER MASCO, n.º 6, 2.ª TEL. I FAX (96) 362 17 11

PEL.LICULES

* Per arrancar a córrer
** Ni fred ni calor
*** Es deixa veure bé
**** Molt recomanable
***** Imprescindible

Gloria de un dia (*Morning glory*, 1933, 74 minuts) de Lowell Sherman. Amb Katherine Hepburn, Adolphe Menjou, Douglas Fairkbans, Jr. Melodrama que parteix de la típica anècdota sobre una jove aspitant a actriu que arriba a Nova Yor per triomfar. La interpretació d'una jove Katherine Hepburn és encara memorable. **TVE2, 16.30 hores. *****

Campeón (*The champ*, 1979, 120 minuts) de Franco Zeffirelli. Amb John Voight, Faye Dunaway, Ricky Schroeder, Jock Warden. *Remake* dún vell i entranyable melodrama de King Vidor, realitzat en aquest cas pel controvertit Franco Zeffirelli. Més sensibleria que sensibilitat, en aquesta hsitòria d'un boxador separat, amb un fill. **Canal 9, 21.35 h. *****

Rebel (93 minuts) de Michael Jenkins. Amb Matt Dillon, Debbie Byrne, Bryan Brown, Bill Hunter. Rebel és un nom propi, el del protagonista rebel del film de Coppola, *Rebeldes*, l'avui popular Mat Dillon. En aquesta ocasió encarna un desertor nord-americà, durant la segona guerra mundial. **Canal 9, 16.25 hores. ****

Dimecres 26

Corrupción en el palacio de Justicia (*Corruzione al Palazzo di Giustizia*, 1974, 101 minuts) de Marcello Aliprandi. Amb Franco Nero, Fernando Rey, Martin Balsam. El cinema italià es va caracteritzar durant els anys setanta per agermananar el gènere polític amb el policíac, amb resultats molt desiguals. Aquest film no és dels millors. **TVE2, 1.00 h. ****

Falso testigo (*The bedroom window*, 1987, 115 minuts) de Curtis Hanson. Amb Steve Guttenberg, Elizabeth McGovern, Isabelle Huppert, Wallace Shawb. Un *thriller* de *voyeurs*, sospites i finestres indiscretes, en la més pura línia Hitchcock, realitzat de manera excessivament rutinària. Per a incondicionals del gènere. **Tele 5, 22.15 hores. *****

Asignatura pendiente (1977), de José Luis Garci. Amb José Sacristán, Fiorella Faltoyano, Silvia Tortosa. En el seu moment, fou un èxit extraordinari. És el gran film *progre* de la transició, on José Luis Garci adopta un to narratiu volgudament popular, que va permetre al públic aplaudir de valent, i plorar una miqueta, mentre celebràvem la fi de moltes coses. **TVE2, 17.30 h. *****

El ciudadano se rebela, d'Enzo G. castellari. Amb Franco Nero, Giancarlo Prete, Barbara Bach, Renzo Palmer. Una altra pel.lícula italiana de tall policíac. Un enginyer és segrestat per uns lladres i decideix, tot seguit, venjar-se personalment. **Canal 9, 16.25 hores. ****

Dolç ocell de joventut (*Sweet bird of youth*, 1962, 120 minuts) de Richard Brooks. Amb Paul Newman, Gerldine Page, Shirley Knight, Ed Begley. Excel.lent adaptació d'una obra teatral de Tennessee Williams, que la inspirada direcció de Brooks i les grans interpretacions de Paul Newman i Gerldine Page converteixen en un gran film. **TV3, 21.15 h.******

Dijous 27

Carta de amor de un asesino (1972) de Francisco Regueiro. Amb Serena Vergano, Rosa María Mateo, José Luis López Vázquez. Una de les pel.lícules més maleïdes de Francisco Regueiro, que va comptar amb una pèssima distribució. Interessant per a accedir a la sensibilitat surrealitsa i plena d'accents negres del seu autor. **TVE1, 1.00 h. *****

El perro blanco (*White Dog*, 1982, 89 minuts) de Samuel Fuller. Amb Kristy McNichol, Paul Winfield, Burl Ives. És, possiblement, el millor film de Fuller de la dècada dels vuitanta. Un brillant *trhriller* antiracista, ple de sentit del ritme, bona dosificació de la tensió, i impactants seqüències d'acció. **TVE2, 22.30 hores. ******

Tu y yo (1988, 90 minuts) de García Toledano. Amb Emilio Aragón, Lola Munoz, Amparo Bravo, Juan Carlos Martín. Com si fos l'episodi pilot d'una sèrie de televisió, García Toledano ens presenta tres esquetxos protagonitzats per un matrimoni que es veu involucrat en situacions divertides i inversemblants. **Antena 3, 22;00 hores. ****

Cómo combatir el alto coste de la vida (*How to beat the high cost of living*, 1980, 110 minuts) de Robert Scheerer. Amb Susan Saint James, Jane Curtin, Jessica Lange. Ens diuen que toca estrènyer-se el cinturó, i les mestresses de casa que vegin aquesta pel.lícula poden decidir, com les protagonistes, començar a robar supermercats. **Tele 5. 15.00 hores. ****

Atrapats (*Abwarts*, 1984, 90 minuts) de Carl Schenkel. AMb Renee Soutendijk, Gotz George, Wolfgang Kieling, Hannes Jaenicke. L'eterna història d'un grup de persones tancades en un ascensor constitueix, en aquest cas, l'anècdota argumental d'una discreta producció germànica. **Canal 9, 23.00 hores. ****

Divendres 28

Lluvia (*Rain*, 1932) de Lewis Milestone. Amb Joan Crawford, Walter Huston, William Gargan. Antiga producció nord-americana dirigida per l'eficaç artesà Lewis Milestone, que compta amb excel.lents interpretacions de Crawford i Huston pare, les veus dels quals es podran sentir en versió original. **TVE2, 1.00 hores. *****

La feria del estado (*State Fair*, 1945, 100 minuts) de Walter Lang. Amb Jeanne Crain, Dana Andrews, Dick Haymes. Un musical oblidat, dirigit per un artesà prou bregat en el gènere, que pot agradar als aficionats al gènere que no obrin la tele amb massa exigències. **TVE2, 17.30 hores. ****

Les aventures de Quintin Durward (*Quentin Durward*, 1955, 101 minuts) de Richard Thorpe. Amb Robert Taylor, Kay Kendall, Robert Morley, George Cole. Aquest heroi d'una novel.la de Walter Scott és transportat al cinema de la mà del sòlid artesà Richard Thorpe, que aconsegueix un sòlid entreteniment, ideal per a una sobretaula de dissabte. **TV3, 15.35 hores. *****

La chica de oro (*Goldengirl*, 1979) de Joseph Sargent. Amb Susan Anton, James Coburn, Robert Culp, Harry Guardino. Un film d'anècdota prou original, i una direcció més aviat ensopida. Una jove atleta es prepara per als Jocs Olímpics, però en realitat serverix al seu pare com a conillet d'índies per a un experiment científic. **Canal 9, 16.25 hores. ****

Satanás, el reflejo del mal (*The boogey man*, 1980, 106 minuts) de Ulli Lommell. Amb Suzanna Love, Ron James, John Carradine. Una convencional cinta de terror on els fantasmes generats per un crim ocorregut fa vint anys tornen a la vida de la seva protagonista, que en va ser testimoni quan era petita. Bastant ensopida. **Tele 5, 1.15 hores. ****

S.O.S. Titanic (*S.O.S. Titánic*, 1979, 108 minuts) de William Hale. Amb David Jansen, Susan St. James, David Warner. Una reconstrucció del famós enfonsament del *Titanic*, realitzada amb esperit televisiu a finals de la dècada dels setanta. Inútil recordar que aquest va ser el projecte que Hitchcock tenia entre mans quan va arribar a Amèrica. **TVE1, 16.00 h.****

Las nenas del mini-mini (1969, 85 minuts) de Germán Llorente. Amb Sonia Bruno, Juan Luis Galiardo, Pilar Velázquez. Comedieta a l'espanyola d'anècdota ben simple, sobre diverses noies que busquen promès. Realitzada a finals de la dècada dels seixanta, ja es poden imaginar l'interès cinematogràfic que avui pot desvetllar. **Tele 5, 15.00 hores. ***

El mundo está loco, loco, loco (*It's a mad, mad, mad, mad world*, 1963, 150 minuts) de Stanley Kramer. Amb Spencer Tracy, Mickey Rooney, Milton Berle, Buddy Hackett. En aquest homenatge que Stanley Kramer va dedicar a tot l'antic cinema còmic americà hi trobareu totes les escenes, gags, i estrelles que vulgueu, però sense el mateix encant. **Canal 9, 21.35 hores. *****

Un gos celestial (*Oh Heavenly dog*, 1980, 103 minuts) de Joe Camp. Amb Chevy Chase, Benji, Jane Seymour, Omar Sharif. Un subgènere de la comèdia americana recent ha estat el de la fantasia. En aquest cas, un detectiu assassinat es reencarna en un gos, i intenta aclarir el crim que ha posat fi a la seva vida. Simpàtica i limitada. **Canal 9, 15.30 hores. *****

Salomón y la reina de Saba (*Salomon and Sheba*, 1957, 136 minuts) de King Vidor. Amb Yul Bryner, Gina Lollobrigida, George Sanders. Inscrivint-se en la moda dels films bíblics, Vidor va realitzar aquest entretingut llarg metratge, el darrer de la seva carrera. Tyrone Power va morir durant el rodatge, i va ser substituït per Yul Bryner. **Antena 3, 16.30 h. *****

Dissabte 29

L'estil americà (*The American way*, 1986, 105 minuts) de Maurice Phillips. Amb Dennis Hopper, Michael J. Pollard, William Amstrong, James Aubrey. Deu anys després de la guerra del Vietnam, alguns soldats s'han convertit en pacifistes. Aquesta és la història d'una colla d'ells, que es dediquen a interferir amb una ràdio pirata altres emissions. **TV3, 00.10 h. ****

Una herencia de miedo (*Scared stiff*, 1953, 104 minuts) de George Marshall. Amb Jerry Lewis, Dean Martin, Carmen Miranda. Una més de les moltes comèdies protagonitzades pel brillant tàndem Lewis-Martin. La direcció artesanal de Mashall no permet originar cap obra mestra, però sí una acceptable distracció. **Tele 5, 15.30 h.** ***

Carry on loving (1970, 89 minuts) de Gerald Thomas. Amb Sidney James, Kenneth Williams, Charles Hawtrey, Joan Sims. Una més de la sèrie de comèdies britàniques que Antena 3 ofereix assíduament als seus espectadors. Gerald Thomas dirigeix aquesta història sobre una parella que porten una falsa agència matrimonial. **Antena 3, 18.00 h. ****

Ciudad muy caliente (*City Head*, 1984, 97 minuts) de Richard Benjamin. Amb Clint Eastwood, Burt Reynolds. Una pel.lícula salvable exclusivament pels seus dos actors, que juguen a autoparodiar-se en una trama d'acció tractada en clau de comèdia Entretinguda però oblidable. **TVE1, 22.45 hores. *****

Brumal (1988, 89 minuts) de Cristina Andreu. Amb Paola Dominguín Bosé, José Coronado, Barbara Lluch. Relacions entre una mare i una filla, interpretades per Lucia Bosé i la seva autèntica filla. Debut en la direcció de Cristina Andreu, en un llarg metratge de caràcter íntim, pensat per a distribució televisiva. **TVE1, 00.30 hores. ****

Una pareja perfecta... por comuptadora (*Perfect couple*. 1979, 11 minuts) de Robert Altman. Amb Paul Dooley, Martha Heflin, Henry Gibson. L'irregular Robert Altman és el responsable d'aquesta també irregular comèdia sobre una parella que ha estat decidida com a idònia per una computadora. Els resultats no estan a l'altura de la idea. **TVE1, 16.0 0 h. ****

La huida (*The getaway*, 1972, 100 minuts) de Sam Peckinpah. Amb Steve McQueen, Ali MacGraw, Ben Johnson, Al Lettieri. Un dels més famosos *thrillers* de Sam Peckinpah, inspirat en una novel.la de Jim Thompson que va guionitzar Walter Hill. Malgrat el seu efectisme, Peckinpah confirma el seu pols segur per a les escenes d'acció. **Antena 3, 19.45 hores. *****

Madeleine (1949, 114 minuts) de David Lean. Amb Ann Todd, Lesley Banks, Elizabeth Sellars. Un melodrama situat en època victoriana, sobre una jove acusada d'haver assassinat el seu amant. David Lean fa gala del seu estil elegant i ple de profunditat amb què realitzaria obres mestres intimistes, i també grans espectacles. **Antena 3, 23.30 hores. *****

Oliver Twist (*Oliver Twist*, 1948, 116 minuts) de David Lean. Amb Alec Guinness, Robert Newton. Una gran adaptació del clàssic de Charles Dickens, dirigida amb superba elegància pel director britànic David Lean, en una de les obres més aconseguides de la seva primera etapa com a realitzador. **TVE2, 10.30 hores. ******

Opció zero (*The zero option*, 105 minuts) de Sarah Hellings. Amb Stephen Hattersley, John Walton, Joana Philips Lane. Un producte d'acció i espionatge, protagonitzat per un militar que ha hagut de dimitir de l'exèrcit per una acció fallida, i ara treballa en una companyia privada de seguretat. **TV3, 16.30 hores. ****

Diumenge 30

The last movie (1970, 104 minuts) de Dennis Hopper. Amb Dennis Hopper, Julie Adams, Tomás Millian, Stella García. Dennis Hopper, un dels realitzadors més personals del cinema americà de les darreres tres dècades, planteja com afecta una comunitat del Perú l'arribada d'un equip de rodatge. Interessant, però una mica passadeta. **Antena 3, 21.30 hores. *****

La bella Antonia (*La bella Antonia, prima monaca e poi dimonia)*, de Mariano Laurenti. Amb Edwiga Fenech, Piero Focaccia, Riccardo Garrone, Renato Cecilia. Els matrimonis per conveniència dels pares poden conduir les filles a adoptar posicions primer recatades, i després escandaloses. Erotisme a la italiana. **Canal 9, 00.30 h. ***

Sheena, reina de la selva (*Sheena, the queen of the jungle*, 1984, 90 minuts) de John Guillermin. Amb Tanya Roberts, Ted Wass, Donovan Scott, Elizabeth Toro. Una variant del mite de Tarzan en versió femenina, en un film d'aventures amb menys trempera de la que es podria esperar, però que no fa mal en una programació de sobretaula. **Canal 9, 15.30 h. ****

Borderline (1980, 19.00 hores) de Jerrold Freedman. Amb Charles Bronson, Bruno Kirby, Bert Remsen, Kenneth McMillan. *Thriller* d'acció per a exclussiu lluïment de Charles Bronson, en el paper d'un policia que treballa a la frontera dels Estats Units. Per a *viciosos* de les pel.lícules d'acció. **Antena 3, 19.00 hores. ****

Amarga victoria (*Dark Victory*, 1939, 106 minuts) de Edmund Goulding. Amb Bettte Davis, George Brent, Humphrey Bogart. Un dels grans melodrames interpretats per Bette Davis. L'actriu encarna en aquest cas una dona afectada per un tumor cerebral. Les excel.lents interpretacions tenen el seu complement en l'encertada posada en escena. **TVE2, 21.00 hores. ******

Las albóndigas en remojo (*Up the crreek*, 1984, 87 minuts) de Robert Butler. Amb Tim Matheson, Jennifer Runyon, Stephen Furst. Vandalismes protagonitztts per canalla –subgènere generalment detestable– amb l'agreujant que en aquest cas l'acció se situa en una acadèmia militar. **Tele 5, 00.15 hores. ***

Los comancheros (*The far horizons*, 1961, 103 minuts) de Michael Curtiz. Amb John Wayne, Stuart Whitman, Lee Marvin. Un western del veterà Michael Crutiz, al final de la seva prolífica carrera, que compta amb la presència convincent de John Wayne, i amb un guió prou ben portat per a captar audiència amb mèrits propis. **Tele 5, 15.30 hores.** ***

Mourir à trente ans (1982, 95 minuts) de Romain Goupil. Documental. El realitzador Romain Goubil, afectat per la mort real -per suïcidi- del seu amic Michel Recanati, crea una espècie de diari filmat tot evocant les seves experiències amb l'amic, especialment les centrades en el conflictiu maig del 68. **Canal 33, 19.45 hores. *****

El legado (*The legacy*, 1979, 101 minuts) de Richard Marquand. Amb Katherine Ross, Sam Elliott, Ian Hogg. Una pel.lícula de terror no del tot ben resolta, però amb algunes escenes límit prou aconseguides. Qui la vegi, vigilarà molt a partir d'ara cada vegada que mengi pollastre. ¡Qui avisa no és traidor! **TVE1, 22.10 hores.** ***

Dilluns 1

Frankenstein (1932, 67 minuts) de James Whale. Amb Colin Clive, Boris Karloff, Mae Clarke. Sens dubte el títol més cèlebre –però no el millor– dels que la productora Universal va realitzar dins el gènere terrorífic al llarg dels anys trenta. Karloff –i el maquillador Jack Pierce– van fer una memorable creació del més popular monstre del cine. **TVE2,**

La dona marcada (*Butterfield 8*, 1960, 108 minuts) de Daniel Mann. Amb Elizabeth Taylor, Laurence Harvey, Eddie Fisher, Dina Merrill. Un d'aquells melodrames carregats d'esdeveniments, impecables de construcció, i una mica insípids de realització, que entusiasmarà els amants del gènere. **TV3, 21.50 hores.** ***

La desaparición (*The disappearance*, 1981, 96 minuts) de Stuart Cooper. Amb Donald Sutherland, Francine Racette, David Hemmings, David Warner. El cap d'una organització d'assassins professionals busca una dona que ha desaparegut amb unes joies. Discreta pel.lícula d'acció. **Canal 9, 16.30 hores.** **

Mujeres en Venecia (*The honney pot*, 1966, 135 minuts) . de Joseph L. Macnkiewicz. Amb Rex harrison, Susan Hayward, Cliff Robertson, Capucine. Una hàbil transllació del *Volpone* de Ben Johnson a la Venècia contemporània, on un milionari a punt de morir invita tres antigues amants seves a la seva mansió. Exquisida. **Canal 9, 23.30 hores.** ****

Duelo de pasiones (1954, 90 minuts) de Javier Setó. Amb Silvia Morgan, Peter Damon, Antonio Prieto, José Manuel Martín. Un estrany melodrama d'aventures sobre una viuda que és feta presonera per tres bandolers, dos dels quals es disputen el seu amor. Malauradament, la realització és massa plana. **Tele 5, 15.00 hores.** **

Harry e hijo (*Harry and son*, 1984, 110 minuts) de Paul Newman. Amb Paul Newman, Bobby Benson, Ellen Barkin, Joanne Woodward. El cert és que Newman, com a director, mai no fa el ridícul. Els seus films són intel.ligents, sensibles, i acurats, com ho torna a demostrar en aquesta simple història de relacions entre un pare i un fill. **Tele 5, 22.00 hores.** ***

Article 22 (*Catch 22*, 1970, 122 minuts) de Mike Nichols. Amb Alan Arkin, Martin Balsam, Richard Benjamin, Art Garfunkel. Una reunió d'una colla d'aviadors que es troben en una petita illa del Mediterrani durant la segona guerra mundial serveix a Mike Nichols per a continuar insistint, després de l'èxit d'*El graduado*, en un nou cine USA. **C-33, 22.35 h.** **

El amor brujo (1967, 99 minuts) de Francesc Rovira-Beleta. Amb Antonio Gades. La Polaca, Rafael de Córdoba, Nuria Torray. Un dels títols més cèlebres de Rovira-Beleta, on el gran artesà del cinema realitzat a Barcelona va seguir la línia, iniciada amb *Los Tarantos*, de tractar temes de la tradició folklòrica espanyola. Va ser nominat a l'*Oscar*. **Canal 9, 16.30 hores.** ***

Mesas separadas (*Separate tables*, 1958, 94 minuts) de Delbert Mann. Amb Rita Hayworth, Deborah Kerr, David Niven, Burt Lancaster. Un impecable melodrama situat en un gran hotel, on coincideixen variats personatges, encarnats per excel.lents actors que hi atorguen un necessari *toc de distinció*. **Canal 9, 23.15 hores.** ***

La sirena del Mississipi (*La sirene du Mississipi*, 1969, 121 minuts) de Frabçois Truffaut. Amb Jean-Paul Belmondo, Catherine Deneuve, Michel Bouquet, Nelly Borgeaud. Una història policíaca de William Irish que la sensibilitat de Truffaut va transformar sobretot en una història d'amor. Discutida i discutible, però ben personal. **Antena 3, 21.30 h.** ***

Dimarts 2

Tres en el desván (*Three in the attic*, 1968, 92 minuts) de Richard Wilson. Amb Christopher Jones, Judy Pace, Ivette Mimieux, Maggie Thrett. Comèdia sobre tres joves *col.leccionistes* que tanquen un atractiu estudiant en unes golfes, i cadascuna intenta seduir-lo. Simpàtica i poqueta cosa. **Tele 5, 15.00 hores.** **

¡Tirant de beta!

Els vídeos domèstics comencen a passar per antena de la mà d'una sagaç política televisiva del *feed-back*. TV3 va perdre, a primers de 1985, una oportunitat clamorosa de posar-se una medalla en l'especialitat.

Alfons Arús, l'artífex del vídeo domèstic a TVE.

L'avi pitja el botó del comandament a distància i una senyora de volum considerable que ballava sardanes al davant de la catedral desapareix sobtadament de la pantalla. Les imatges trontollen d'una manera sorprenent. Un tros de cel, un pla tremolós dels companys de dansa i, finalment, la pobra senyora estarracada en un sot de dos metres de fondària. Rialles. L'avi s'aixeca enfurismat. "¡Guaita què fan ara!" Es pensa que la seva jove s'ha tornat a deixar el vídeo connectat. Tants botons l'atabalen. Just quan ja comença a témer que no podrà veure els ninotets de l'Òscar amb fons de futbol, surt la Sardà, posa una d'aquelles cares de pàmfila que l'han feta famosa i anuncia *Betes i films*. És el programa de vídeos domèstics de TV3.

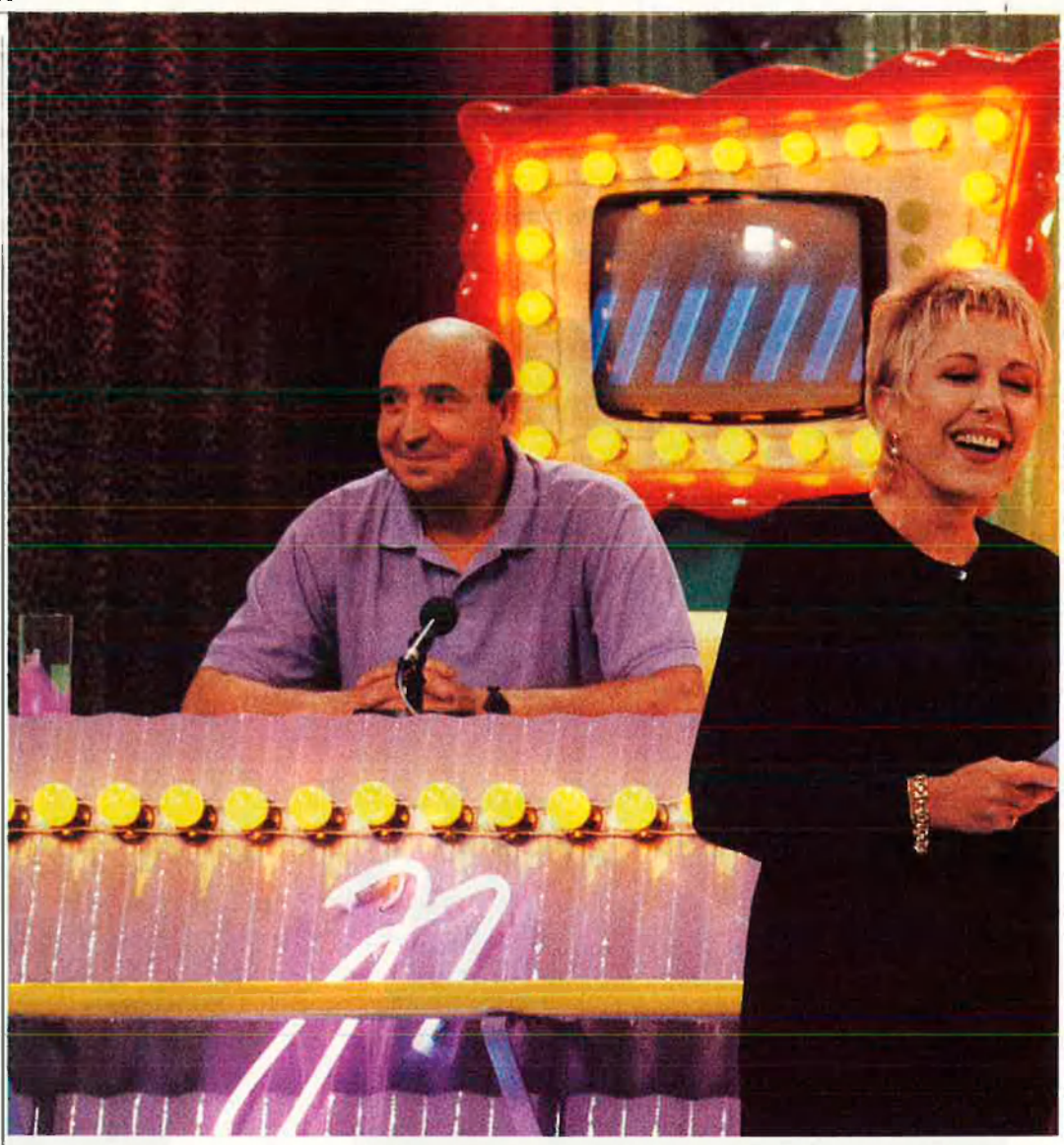
La temporada televisiva en va plena, d'aquest nou gènere de programes. Quatre imatges xocants del quotidià col.lectiu, la possibilitat sempre temptadora de grans premis i un ritme trepidant. El telespectador salta del comfortable sofà de casa i xucla tota la càmera que pot. La recepta és senzilla, gairebé de microones. Hi compta una mica l'habilitat del cuiner i, sobretot, la feina prèvia del realitzador. Però el producte es menja amb facilitat, sense gaires preocupacions per la barreja explosiva d'ingredients. Més que de trobar-hi bon gust, es tracta de tolerar el regust.

TOTHOM S'HI APUNTA

TV3 ens ha venut el seu *Betes i films* amb les etiquetes d'innovador i popular. El cert és que ha nascut un gènere, producte de la nova onada de filmadores amb què la nostra venerada societat de consum ens ha obsequiat. Un gènere molt conjuntural que es basa en el vici col.lectiu d'enxampar les imatges més insulses en una cinta de vídeo. L'eròtica del narcisisme populista, com si diguéssim. És clar que la idea no és nostrada. No cal ser massa sagaç per imaginar que un programa d'aquest tipus havia de nàixer al Japó, la pàtria natural dels vídeoaddictes. La cadena privada TBS programà el primer espai de vídeo domèstic i el titulà, amb la gracià que els caracteritza, *Riure amb Ken i Kato Chan.*

Aquesta mostra d'imaginació nipona aterrà immediatament a la gran ABC nordamericana. La cadena de l'alfabet va aconseguir amb *America's funniest home vídeo* un dels èxits més esclatants del món de la pantalla. De fet, moltes de les imatges d'hilarants tragèdies del món de l'esport que donen la volta al món per fornir de material els *Fets i gent* d'arreu del planeta, han sortit d'aquest programa.

La follia del *tal com raja* ha arribat a Europa. A banda de TV3, l'incansable Arús a TVE i els pupils de Berlusconi a Tele 5 treballen en programes del mateix caire. A França aquest estiu també s'han estrenat espais mirall a TF1 (*Vídeo Gag*) i la inevitable *La Cinq* (*Les Mordus de la vídeo*). Els anglòfils del continent i les illes britàniques poden també gaudir de les clatellades més vistoses dels seus elegants conciutadans a tres canals anglesos. Els privats Granada i ITV competeixen entre els vídeoaddictes britànics amb el parabòlic Sky One de Ruppert Murdoch.

UN COLP BAIX AL REALISME

Els pastissos voladors, les caigudes esperpèntiques i els petits desastres quotidians poblaran, doncs, les pantalles de mig món. És clar que, malgrat les aparences, aquesta innovadora fórmula televisiva implica el naixement d'un nou nivell de ficció. La tornada al cinema mut està servida. Les filmacions que protagonitzen aquests programes de vídeo domèstic expliciten el procés de filmació. Difícilment ens podem sostreure a la presència inquietant que hi ha darrera la càmera. Els trípodes i els plans massa fixos són grans enemics del vídeo domèstic. El producte ha de contenir imatges explícitament parcials. A més, l'explotació humorísitca del ridícul ens retorna a la gènesi del teatre de l'absurd de Ionesco, amb aquella anècdota deliciosa de les frases de manual de llengua estrangera.

En ple procés de desverbalització, el vídeo domèstic substitueix l'escriptura automàtica per la filmació automàtica. I la dosi d'espontaneïtat que demana el producte desitjat comportarà el naixement de tot un sofisticat procés creatiu de simulació que tendeixi a mostrar unes imatges captades *per casualitat*. Un procés que, des de la seva vessant massiva, recorda el desenvolupament elitista de les avantguardes històriques. Al final del camí, com sempre, un nou cul de sac. Conec gent que, dos mesos després de l'inici de *Betes i films*, ja planifica guions de vídeo domèstic. Gent que s'adona de la complexitat de la sintaxi aparentment més senzilla.

A L'ALTRA BANDA DEL MIRALL

Però l'ús i abús de metres de cinta de vídeo retornable amb fins tan innobles havia de tenir una contrapartida il.lustrada. A França, potser per demostrar que la *nouvelle vague* no va existir per casualitat, tres canals de televisió han creat l'antídot cinèfil a tanta proliferació de cinema

mut matusser. La cadena per cable parisenca Paris Première ha llançat un programa anomenat *Profession amateur* que presenta les pel.lícules amateurs amb vocació de sintaxi cinèfila, algunes de les quals –en opinió dels crítics– mereixen figurar en un festival professional.

Aquesta activitat, fins ara reservada a alguns centres culturals o biennals subvencionats, va saltar a la petita pantalla la temporada passada de la mà del Canal Plus francès, amb un programa anomenat *Télé-Maison*. Sembla que la contra als *Betes i films* del món ha arrelat al país veí, perquè també La Sept n'ha programat una variant titulada *Objectif amateur*.

Evidentment, mai no se sap on et pots avorrir més. Però, salvant les distàncies, jo m'imagino que la comparació d'un producte del tipus *La Gran Ocasión* amb un programa de cançons de dutxa interpretades *in situ* no oferiria grans dubtes.

L'OPORTUNITAT PERDUDA DE TV3

La història en lletra menuda del món editorial està plena de badades clamoroses. Els millors editors han rebutjat, per raons diverses, títols que després havien d'assolir entitat pròpia en la transcendent història de la lletra impresa. Una antologia ben documentada d'aquestes badades històriques, amb un apèndix de crítiques desafortunades, seria un volum excel.lent per als estudiosos del complex món de la literatura. És obvi que en el conjunt de circumstàncies que empenyen un editor a apostar per un llibre el percentatge corresponent a les consideracions purament literàries és molt baix.

Però les badades en el món de la televisió són més difícils de valorar. Els projectes de programa s'acumulen a les taules dels directius a un ritme molt superior i la portada dialèctica del "no" acostuma a comportar la mort imminent d'aquella idea. L'estructura industrial del medi no permet gaires malabarismes.

Per això, quan en plena febrada del vídeo domèstic t'arriba a les mans la còpia d'un projecte de programa datat el novembre de 1984 sota el significatiu títol de *Filmi-ho!* val la pena llegir-ne la lletra menuda. Efectivament, a primers de 1985 els directius de TV3-Televisió de Catalunya, SA, van tenir a les mans un projecte força definit per posar en marxa un programa de vídeos domèstics com els que ara exhibeixen tots els canals esmentats com si fossin els seus fills predilectes. El signaven l'Eugeni Bofill i Saliguer, l'Oriol Comas i Coma i en Jordi Oliver i Olivella.

Filmi-ho havia de durar una hora. Comprenia cinc seccions –dues de vídeos domèstic, una entrevista, un vídeo temàtic i una votació final– i també adoptava l'estructura de programa concurs. Ja preveia la importància esponsoritzadora del sector cinemàtic i reflexionava, a l'hora de vendre la moto, sobre l'impacte que podia produir la intervenció directa de l'espectador. "És una proposta d'apropament a la televisió i, doncs, de desfer la idea que de la televisió només se'n pot ser receptor, i que la participació està reduïda a molt pocs", deien els seus pares amb sintaxi domèstica.

El text de presentació esmentava el famós *Vostè pregunta* de Puyal o el simpàtic *Què vol veure?* de Pere Tàpies per recolzar-se en algun referent proper a l'hora de dissenyar un projecte més agosarat. Lamentablement, la conjuminació dels astres era favorable a la presència d'un pa de notables dimensions a l'ull dels directius que havien de creure en el projecte.

Estic convençut que les deliberacions dels responsables d'aquesta badada, filmades adientment per una càmera oculta, podrien constituir un sòlid candidat al premi màxim del *Betes i films* 90. ¡País!

Marius Serra i Roig

Oberta a les empreses

RCP

NAIX UNA NOVA CAIXA, amb 232 anys d'experiència i més de 2.000 oficines a tot Espanya.

Naix de la fusió de Caixa de Pensions i Caixa de Barcelona, primera i tercera caixes d'estalvi del país.

Una nova entitat financera oberta als projectes empresarials.

Oberta a tots els sectors econòmics, a la gestió de les petites i grans empreses.

Oberta als negocis, a la il.lusió: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

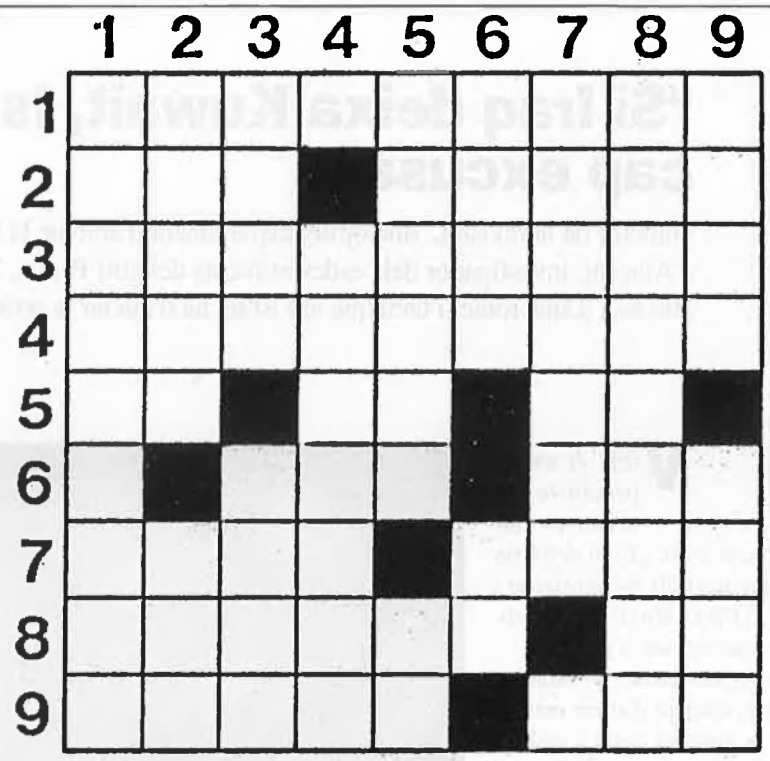
Oberta, sobretot, a les persones.

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA

Mots barrufats

Text explicatiu

Per resoldre la majoria dels mots d'aquest encreuat fraseològic cal endevinar la paraula que s'amaga darrere de qualsevol forma del mot escarràs *barrufar.*

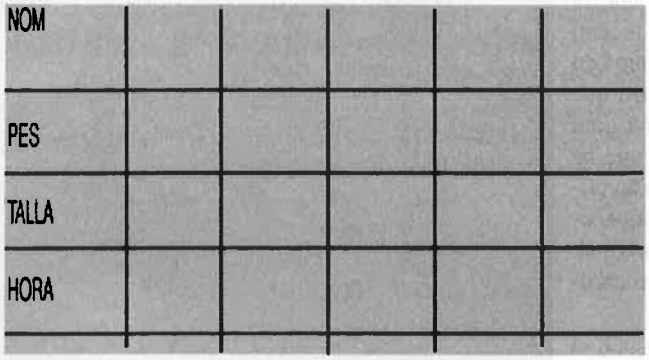

Horitzontals: 1. Barrufar les pròpies culpes. 2. En aquest mateix moment. Barrufeta d'un dels pobles bàrbars que acompanyaven vàndals i alans. 3. Llengendari a l'engròs. 4. Ermita. 5. Los Angeles. El Ter ha perdut l'origen. Matrícula d'una de les províncies interiors de Galícia. 6. Cinquanta barrufets romans. L'Albert s'ho diu i canta històries marginals; en Josep s'ho deia i contava històries quotidianes. Relaxat. 7. Sempre que demanes un préstec te'l demanen. Companya del pic en els treballs forçats. 8. Barrufa històries. El pronom feble més relacionat amb el liti. 9. Agrupació d'artessans o comerciants del mateix ram. Cadascun dels temes que aprofundia Sherlock Holmes.

Verticals: 1. Que té el cos curt. 2. Pixum. Autèntic. 3. Companya del cafè i del whisky en l'irlandès. Versió autòctona del Monopoly. 4. Efa. Aviram. 5. Llargada d'una embarcació. El símbol químic més titànic. 6. Líquid corporal. Allment bàsic. 7. Barrufa el franquelg corresponent a cada sobre. Catalunya. 8. Barrufa aliments en plena cursa ciclista. 9. En nàutica, anella que corre al llarg d'una barra. Bens, anyells.

Problema de lògica

Avui acaben de nàixer cinc nadons a la maternitat d'una de les clíniques més prestigioses dels Països Catalans. Cal que esbrineu el nom de cadascun dels nounats, el pes, la talla i, finalment, l'hora del dia en què s'ha produït el joiós esdeveniment.

1.- Les dues nenes són respectivament les que més i menys pes tenen, i en concret la diferència entre ambdues és d'1 kg.

2.- Els cinc nadons tenen un pes i una talla diferents, tot i que aquesta última variable presenta un màxim de 52 cm i un mínim de 48 cm.

3.- El Joan Josep ha nascut a les 17 h 15', sis hores i mitja abans que el nadó que pesa 3'100 kg.

4.- La Maribel pesa 200 gr. menys que el Joan Josep i 600 gr menys que el Miquel Andreu.

5.- Només dos nadons no arriben als 3 kg.

6.- El Josep Maria fa 49 cm. d'estatura, però no és el que ha nascut a les 20 h 00'.

7.- L'Anna Maria ha nascut dues hores després que el nadó que fa mig metre d'altura, però en canvi cinc hores i tres quarts abans que el nadó que pesa 2'8 kg.

8.- Una de les nenes pesa 3'6 kg, mentre que l'altra és més baixa que el Josep Maria.

9.- El nadó més alt ha nascut de bon matí.

Màrius Serra i Anna Genís, d'OLISSIP

Solucions MOTS BARRUFATS Horitzontals: 1. Confessar. 2. Ara. Sueva. 3. Mitològic. 4. Anacoreta. 5. La. Br. Lu. 6. L. Pla. Lax. 7. Aval. Pala. 8. Relata. Li. 9. Gremi. Cas. Verticals: 1. Camallarg. 2. Orina. Ver. 3. Nata. Palé. 4. R. Ocellam. 5. Bajora. Ti. 6. Suor. Pa. 7. Segella. C. 8. Avituallla. 9. Raca. Xais. PROBLEMA DE LÒGICA El Joan Josep fa 2'8 kg, 51 cm d'alçada i ha nascut a les 17 h 15'. La Maribel pesa 2'6 kg, fa 48 cm d'alçada i ha nascut a les vuit en punt del vespre. El Miquel Andreu pesa 3'2 kg, fa mig metre d'alçada i ha nascut a dos quarts de deu del matí. L'Anna Maria pesa 3'6 Kg, fa 52 cm d'alçada i ha nascut a dos quarts de dotze del migdia. Finalment, el Josep Maria pesa 3'100 kg, fa 49 cm d'alçada i ha nascut a tres quarts de dotze de la nit.

CULTURA

"Si Iraq deixa Kuwait, Israel ja no té cap excusa"

Director de la revistaI, doctor del departament d'àrab de la Universitat d'Alacant, investigador dels esdeveniments del golf Pèrsic, Mikel de Epalza qualifica Sadam Hussein d'anacrònic, i creu que ara Israel ha d'iniciar la retirada de Gaza i Cisjordània.

Vostè és un especialista, un doctor en cultura i civilització àrab. ¿Com definiria Kuwait, aquest territori modernissim i específic de l'Orient Mitjà? Parle, sobretot, de la seua vertadera frontera.

—Kuwait és, evidentment, un estat que forma part d'un conjunt d'altres més petits, dins de la mateixa costa i amb característiques molt paregudes. Tots vénen del desmembrament, a primers de segle, de l'antic imperi otomà per part dels nous imperis anglès i francès. Per tant, les fronteres no són més artificials en el binomi Iraq-Kuwait que al d'Iraq-Síria-Líban, etcètera. Kuwait té una personalitat jurídica internacional específica, entre altres qüestions perquè encara que la seua independència siga recent, havia invertit molt de la seua fortuna en la formació de financers iraquians, que eren pràcticament financers d'una gran part del món àrab. Les vegades que he visitat Kuwait o aquella regió, m'ha cridat poderosament l'atenció el fet que siga una societat àrab molt, molt original. Molt diferent de la síria, egípcia o nord-africana.

Ara, de tot aquest problema actual, el principal és el de les fronteres. És a dir, si hi ha una llei internacional intocable després de la segona guerra mundial, és que no es poden variar les fronteres, ni tocar-les. I el que ha fet Saddam Hussein i Iraq amb Kuwait és fer desaparèixer unes fronteres i, per tant, un estat. ¡Clar!, ¡el món sencer hi està en contra perquè totes les fronteres són artificials!

Una altra cosa, no obstant això, que no es diu massa sovint és que precisament aquest intent d'assolar una frontera és el que ha fet que Israel haja estat obligat a fer-se arrere quatre vegades, després d'altres corresponents pretensions de conquesta. Encara que, Israel té carta blanca internacional per a fer aquestes invasions. L'any 1956 va haver de tornar del Canal de Suez, després va haver de fer-ho del Sinaí, més tard del Líban... i els territoris ocupats han estat reconeguts internacionalment, com també Jerusalem de l'Est. O siga, que la mateixa raó que defensa el Kuwait contra l'entrada iraquiana és la que ha fet que, fins i tot Israel, que ha envaït territoris sense cap límit en aquestes últimes dècades, no haja rebut reconeixement internacional.

—El problema, doncs, no es pot resoldre abordant només els fets més immediats.

—No, i tant que no. ¡Aquesta és una de les poques profecies que es poden do-

nar... Que no es resoldrà res amb la incorporació a l'Iraq és evident. Perquè si anem a una militarització de tot el món, si la llei del més fort li poguera permetre que agafara el territori del costat, si tingueren tot el poder per a prendre, doncs, Espanya amb Gibraltar o el Marroc amb Ceuta i Melilla, s'ho agafarien en 5 minuts. Però no ho fan perquè no pot ser. S'han de respectar les fronteres. Encara que, igualment, al Marroc li costa assimilar l'existència del Sàhara, que al meu parer no té prou entitat per a ser un estat, però com era una colònia... Les fronteres són bàsiques en l'acord internacional. I és un principi que ha ajudat moltíssim.

—¿Com podria ser el futur immediat per a l'estat d'Israel a partir d'ara? ¿Haurà de viure en una situació d'alerta permanent?

—No, ¡Israel té la força perquè no li facen res! Ben al contrari, per fer als altres el que desitge. No, la situació d'Israel no és de perill. Ara, si Amèrica del Nord obliga Iraq a tornar a les seues fronteres, Israel no té cap disculpa per no tornar a les seues. Això és el que Yaser Arafat no ha comprès. Perquè el Pla Baker, que el president dels EUA ha volgut aplicar a Israel, amb les eleccions de representants dels territoris ocupats, siguen de l'OAP o no, per poder seure a taula i dialogar, ha estat rebutjat per Israel. ¡Però ara ja no té excusa! Si Iraq l'estat més fort de la regió amb Egipte, és obligat a no eixir de mare. Israel resta sense cap motiu de defensa. I és el dret internacional el que farà que, si signen un tractat amb els palestins, no hi haja cap perill. Què no n'hi ha, realment, però cal que tampoc n'hi haja jurídicament.

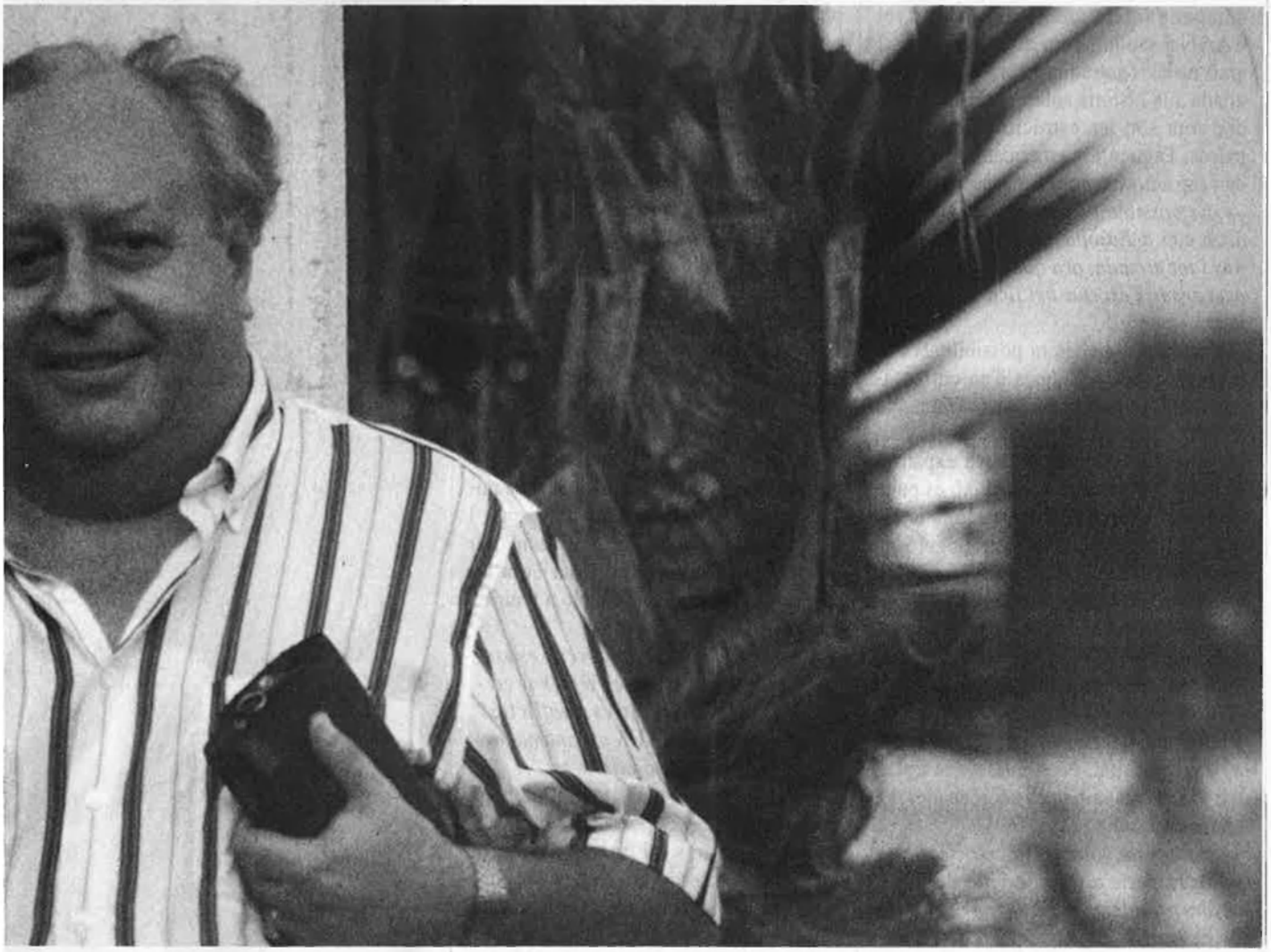
En aquest sentit, el problema palestí és ara per ara greu, perquè en lloc d'haver callat una miqueta –cosa que els hauria vingut prou bé– els d'Arafat, no els dels territoris ocupats, s'han col.locat al costat d'un nacionalisme populatxer. Perquè era el moment de dir ¡mal per Iraq!, ja que ha fet com Israel. I d'ací a dos anys tindrien l'estat reconegut pels EUA. Ara, ja no ho sé.

—¿I com es planteja per a alguns observadors i responsables internacionals? ¿Jordània podria ser el definitiu territori negociat per als palestins?

—No, no, no. ¡Jordània és una altra cosa! Allí no tenen poder. La terra dels palestins és Palestina.

—¿Per què Aràbia Saudita pot admetre tropes americanes al seu territori sobirà?

—¡Per què són mercenaris! Per a ells, es tracta de mercenaris. L'islam sempre ha tingut mercenaris que no eren àrabs. I per això, quan han ocupat– no es pot dir d'una altra forma els americans la part nord d'Aràbia Saudita, aquell estat ha decidit pagar totes les despeses. Hi ha un bon exemple per explicar això en

l'expedició catalana a Còrdova del 1010. Quan va començar el moviment de desintegració d'aquella ciutat, les taifes, un candidat va demanar tropes catalanes a Barcelona, i un altre, soldats del Nord d'Àfrica. Després vingué una guerra. Des del punt de vista èpic dels catalans era com anar a fer la reconquesta, així ho presenten alguns historiadors del Principat. Però, en realitat, i des del punt de vista de Còrdova, eren mercenaris que acudien en auxili d'una fracció en combat. Aquesta és avui la mateixa campanya dels americans, al servei d'Aràbia Saudita com a mercenaris. ¡I això no és contradictori a l'islam! Una ullada a la història sobra per a comprendre com són les estructures d'aquests països. Paguen als americans, i no perden cap autoritat com a musulmans.

—¿És possible pensar en la temptació àrab cap a Europa? ¿En la presència, fins i tot armada, ara que l'URSS ha fet descansar l'escena bèl.lica del continent?

—Els àrabs no tenen ni possibilitats militars ni ganes polítiques d'un enfrontament amb Europa o els Estats Units. No somnien per a res amb un pols militar, per a res. El perill d'una nova expansió és nul. Un altra cosa és que això és puga veure als exercicis tàctics, comuns als que fan tots els militars. Hem tingut personal militar estudiant amb nosaltres, treballant als nostres seminaris, i ho podem confirmar. Per això sé prou bé que Saddam Hussein és un anacronisme. Està pensant encara que podia jugar amb l'URSS contra els EUA. No pensava que l'ordre mundial ha canviat. No dic si per a bé o per a mal. Però Hussein fa treballar al seu cap amb unes coordenades del temps de Jimmy Carter.

—¿Assenyala vostè les diferències i novetats respecte a George Bush i els anteriors presidents?

—¡És clar! A Espanya, pel nostre antiamericanisme sempre, hi ha molta gent que no s'ha adonat de la personalitat diferent de Bush. Aquest no és Reagan, no és Carter... que no sabien res de política internacional si no era pels seus consellers. Bush és un president que, de qüestions internacionals, en sap una barbaritat. Per haver estat representant dels EUA en l'ONU, per haver estat cap de la CIA, coneix molt bé l'esperit de la política mundial, i com cal actuar. La política americana ha canviat totalment amb ell. Hem de reflexionar sobre això, perquè encara pensem en una Amèrica eterna i no que ha variat el seu cap.

—És una observació que mereix més dades.

—Sí, certament. Bé, al meu parer, arriba Bush al poder i Nord-amèrica paga el deute que mantenia amb l'ONU, i que Reagan es negava a abonar perquè a l'organisme no es parlava massa bé dels EUA. Arriba Bush a la Casa Blanca, i un sèrie de conflictes que hi havia al planeta comencen a endreçar-se. Afganistan Nicaragua, Kamputxea, que era un horror, Panamà, un contenciós per a ells molt gros, amb eleccions truncades i un dictador enemic..., i va trobar una solució, més o menys dolenta, però, ¡vaja! una solució,... Angola, Mandela i Sudàfrica, la guerra Irán-Iraq, i no diguem el mur de Berlín i l'apropament Est-Oest. Es el balanç d'un senyor que té una política eficaç per a EUA... I que ha pensat que les petites guerres no solucionen res. I que li convé moltíssim al seu país que no n'hi haja. I el gran problema de Palestina també el vol arreglar. O siga, que aquest cap veu la crisi d'Iraq i la resoldrà... Perquè compta amb tots el mitjans per a aconseguir-ho. No, la seua política no és la dels seus predecessors. I no és que tinga molta admiració per Bush, però s'ha de confirmar com un element nou, un canvi notable a tenir en compte.

—¿No li sembla que el govern espanyol ha sostingut postures tèbies o vergonyoses davant d'altres conflictes? Parle de la invasió EUA a Panamà, del seu paper davant Sud-àfrica, etc...

—¡El govern espanyol sempre ha tingut posicions tèbies! Es pot ser antimilitarista, però aleshores cal estar en contra de tot allò que siga militar, no tans sols d'una acció. Si fem una reflexió històrica, filosòfica, més val que no haguerem estat neutrals en les dues guerres. ¡No ens va servir per a res! Durant el primer gran combat va ser perquè unes quantes famílies i bancs bascos i catalans guanyaren tants i tants de diners. I en el segon conflicte, perquè finalment Franco aconseguira dècades de poder, gràcies al seu neutralisme.

—¿La invasió de Hussein ha estat la més dura i intolerable de l'última època?

—Com a desaparició de frontera, sí, però amb la gran versemblança del cas israelià: la pressa de Gaza i Cisjordània, la unificació de Jerusalem,... invasions de veïns i salts de fronteres, n'hi ha hagut molts, però no recorde unes invasions d'aquesta envergadura. El cas iraquià és la desaparició total d'un estat, i és intolerable. A més, sense *titulus coloreatus,* perquè a Kuwait no hi ha un govern des de l'oposició interna, afí, amic d'Iraq, que exercesca el poder. Ningú ha volgut servir de borinot polític.

L'EUROPA DEL 2000

—¿L'Europa de l'any 2000, podria ser l'Europa blanca? ¿Un continent de raça, xenofòbicament orgullós?

—Europa està fent-se. És una nova pàtria, que també fa ja la gent de l'Est, i que necessita un espill, un enemic. Clar, el més directe el de segles per a l'Europa cristiana, etc., és l'islam. Es una temptació molt gran que es faça una imatge contra el món islàmic. Per tant, no és un perill imaginari, és una realitat. Però també és real que l'univers àrab i l'europeu són complementaris. En moltes coses. Aleshores, no es pot fer un teló de ferró a la Mediterrània perquè es trenque en quinze dies, com el cas de l'Europa dividida. Hem de crear, doncs, l'estructura de complementarietat.

Pensem que al continent hi ha 17 milions de musulmans, entre els balcànics i els emigrants de tot arreu, i que avui ja Europa s'acaba al Sàhara i el món àrab o islàmic conclou al cercle Boreal. Sí, el rebuig, el racisme, és un perill, però també és que el futur no es troba per ací, sinó per la mútua integració. Parlem de la xenofobia de Le Pen a França, però hem d'observar també la integració de milions de musulmans en aquell estat, que no estan tan malament. França ha trobat solucions. A Catalunya també tenen molta cura i sensibilitat en aquest tema. I subratlle: si la nostra societat europea no és capaç d'assimilar les diferències que representen els musulmans, els africans, etc, és que no creu en el pluralisme de la seua pròpia civilització. I si l'estat epanyol ha admès quatre llengües, encara pot admetre'n una o dues més. I també altres religions diverses.

Ismael L. Belda

Des del 20 de setembre, al Centre d'Art Santa Mònica

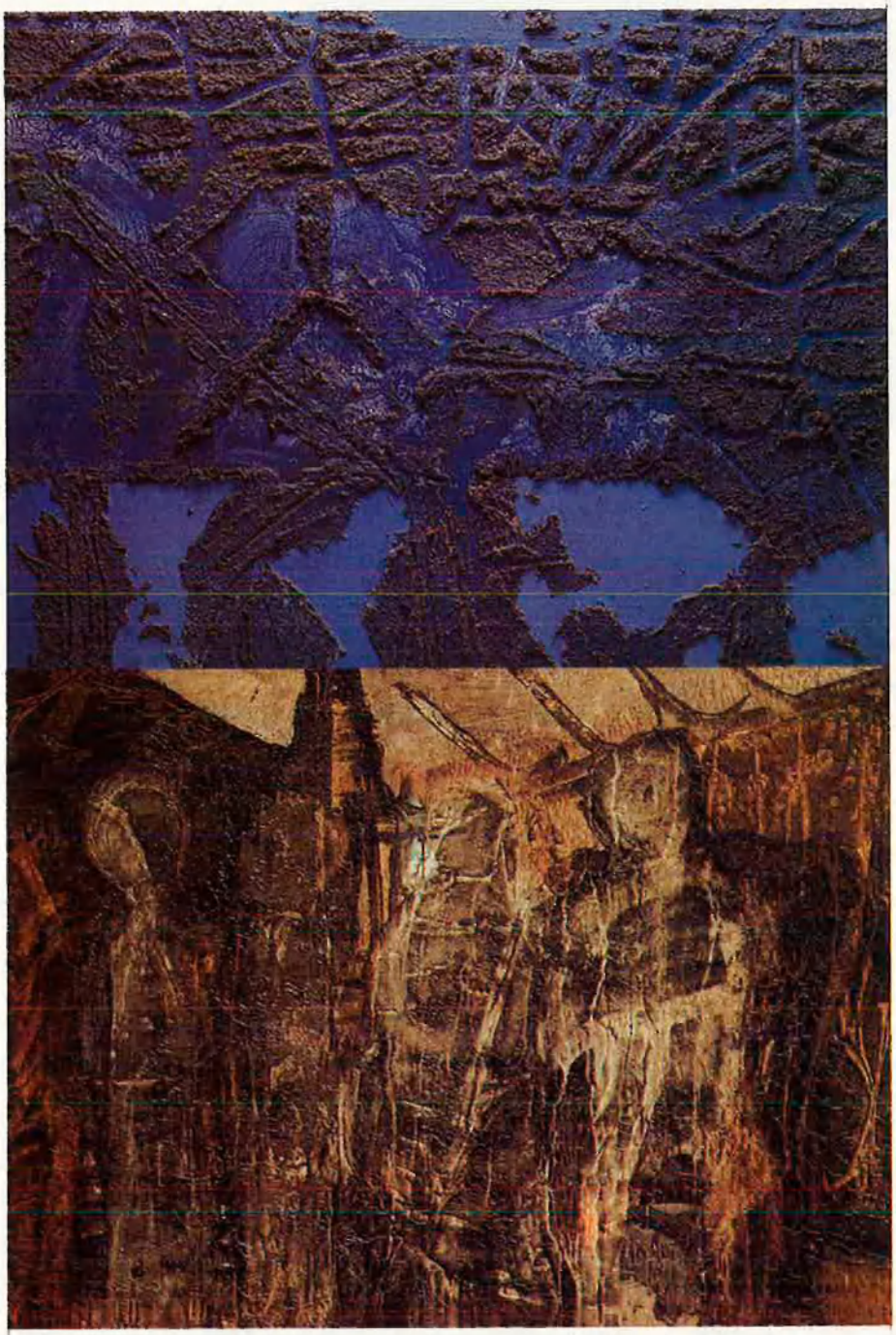
L'informalisme a Catalunya

El Centre d'Art Santa Mònica –Rambla Santa Mònica, 7. Barcelona– presenta entre el 20 de setembre i l'11 de novembre l'exposició "L'informalisme a Catalunya", que recull obres de Modest Cuixart, Antoni Tàpies, Josep Guinovart, J.J. Tharrats i A. Ràfols Casamada, entre altres.

L'informalisme sorgeix a Europa com a tendència artística a la fi de la segona guerra mundial. En aquell context de misèria i destrucció no és estrany que el nou corrent posi l'accent en la matèria com a objecte de reflexió artística. En l'obra informal sovint és present el binomi construcció-destrucció. Una i altra activitat s'imbriquen activament. La construcció de l'obra opera amb accions *destructives* com ara forats, talls, esgarrinxades o incisions. En el rerefons dels corrents informalistes s'han buscat sovint lògiques connivències amb la filosofia existencialista de l'època. Un corrent i l'altre –informalisme i existencialisme– són conreats, en especial a la França dels primers cinquanta. El mateix terme d'informalisme, segons ens asseguren els especialistes, apareix a l'exposició organitzada per Michel Tapiè a París l'any 51 sota el títol "Signifiants de l'informel".

El desembarcament a Catalunya del nou corrent arribarà en els anys immediats. El seu introductor serà Antoni Tàpies, que havia deixat de banda influències anteriors, en Dau al Set. L'exposició titulada "L'informalisme a Catalunya", presentada al centre d'Art Santa Mònica, fa una ràpida revisió dels més destacats exponents del corrent informalista en aquest forat del món. Revisar aquests creadors representa alhora una lògica revaloració del seu treball. Escric això perquè sovint s'ha dit que en una època tothom pintava *a la manera de Tàpies*.

L'exposició tot just inaugurada, revalora evidentment la figura i l'obra de Tàpies –imprescindible i indiscutible, a hores d'ara– però alhora difon gran nombre de pintors contemporanis al mestre, cadascun dels quals ha conreat la seva pròpia *informalitat*, si se'ns permet l'expressió. D'aquesta manera, el visitant inquiet trobarà obres que, tot i centrades en l'informalisme, responen a tècniques de treball molt diferents. Utilitzant la divisió en

Joan Vilacasas, *Planimetria*. Armand Carmona, *Univers concentracionari*.

quatre grans apartats que ens proposen els organitzadors de l'exposició, podem establir pintura informalista, de tipus gestual, matèrica, *tachista* o especialista. La primera respon a un gest ràpid, espontani i automàtic. Part de l'obra del mateix Tàpies, respon a aquesta clau. A més, però, conrearen aquesta pintura Hernàndez Pijuan, Romà Vallès, Norman Narotzky i Eduard Alcoi, l'obra dels quals està present a l'exposició de Santa Mònica. Pel que fa a la modalitat matèrica, hi trobem obres de Tàpies, al costat de treballs de Cuixart, Guinovart, Amèlia Riera, Joan Vilacasas, Daniel Argimon, Lluís Bosch i Joan-Josep Tarrats. En aquesta pintura matèrica, l'obra podem dir que es consolida per l'empastament i la barreja de materials diversos.

Quant a la pintura *tachista,* allò predominant és la taca cromàtica, executada en una acció-gest. L'autor sembla despreocupat pel degoteig del pigment al suport. Són representatius d'aquesta tendència Joan Josep Tharrats i August Puig.

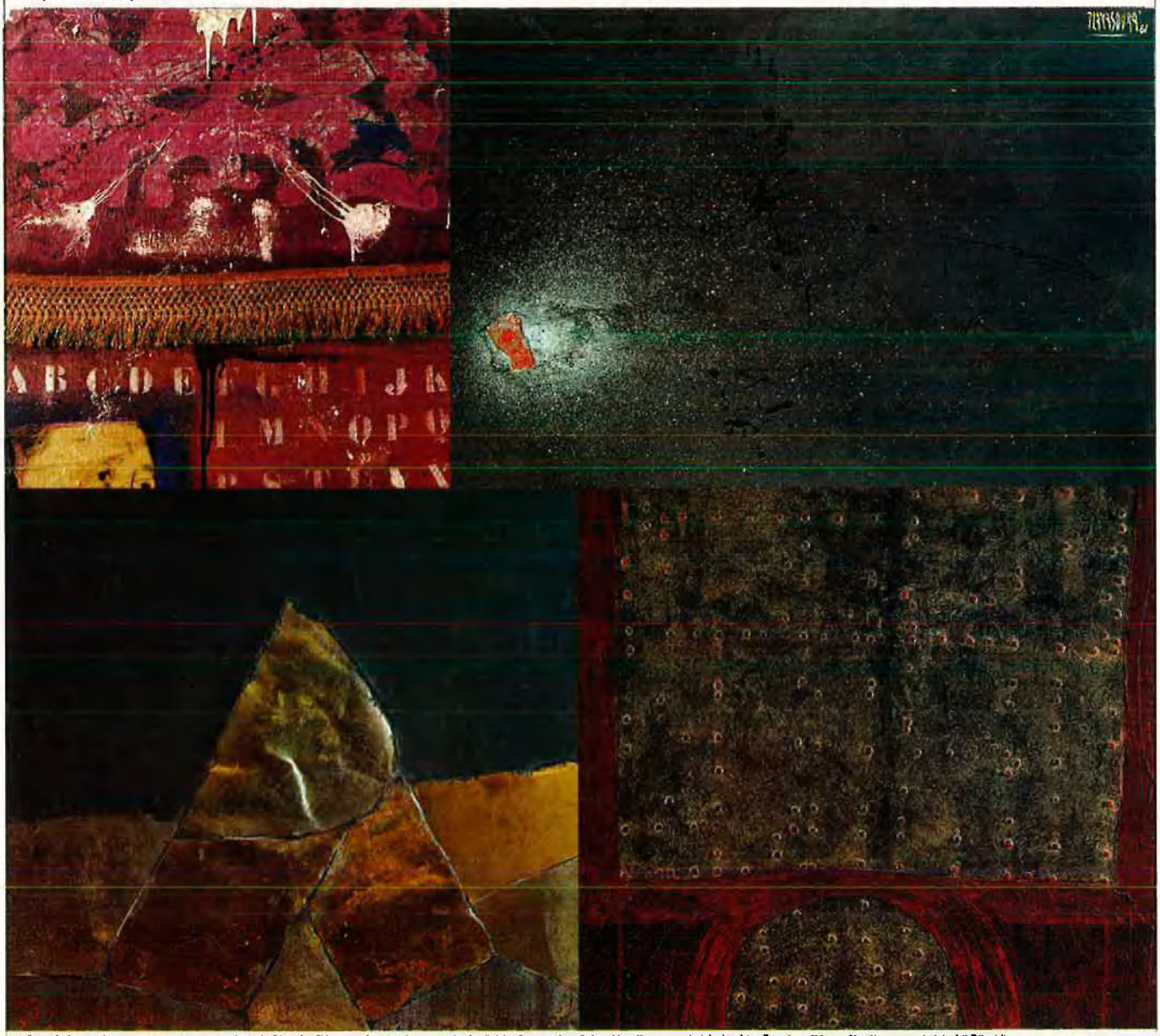
Per acabar, la pintura espacialista està constituïda per la creació d'un nou espai diferent al de la realitat. Albert Ràfols Casmada, Carles Planell, Joaquim Llucià i Joan Hernández Pijoan tenen obra en aquesta línia.

Aquest gran nombre d'artistes que cultiven l'informalisme, amb tècniques molt diferenciades entre si, demostren la gran riquesa i varietat d'aquest corrent a Catalunya, entre els anys 52 i 70, moment a partir del qual s'observa un clar decaïment de l'informalisme.

Jordi Jove Mestres

Erwin Bechtold, *Pintura 44*. Eduard Alcoy, *Pintura*, 1960. Joaquim Llucià, *Composició*, 1964. Amèlia Riera, *Pintura* 1963.

Daniel Argiron, *Mao Zedong*, 1964. Enric Planasdura, *Sense títol* 1961. Joaquim Llucià, *Composició* ,1961. Carles Planell, *Composició*, 1959-60.

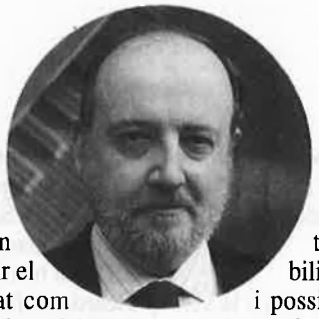
CRONOLOGIA DE L'INFORMALISME A CATALUNYA

1952
Antoni Tàpies s'inicia en l'informalisme. Abandona definitivament la figuració i el seu interès per la matèria el porta a utilitzar sovint el *grattage*.
1953
Primera exposició de Tàpies a la Martha Jackson Gallery.
1954
J.J. Tharrats inicia la realització de les *maculatures*.
1955
Fuster publica el *Descrèdit de la realitat*.
1956
L'informalisme predomina en el Saló d'Octubre. Grup Sílez: Alcoi, Hernández Pijoan, Planell, Terri, Rovira Brull.
1957
Exposició "Otro Arte", Sala Gaspar, Barcelona.
1958
Apareix a Barcelona *Correo de las Artes*.
1959
Cuixart guanya la medalla d'or de la V Biennal de Sao Paulo.
1960
Inauguració del Museu de la Cúpula del Colosseu a Barcelona. Exposició "O figura. Homenatge informal a Velázquez" Sala Gaspar, Barcelona. Exposició itinerant pels EUA "New Spanish Painting and Sculpture". Exposició "Before Picasso after Miró" al museu Guggenheim.
1962
Es funda el Cicle d'Art Avui (Argimon, Bosch, Riera, Llucià, Valbuena). Es deixa de publicar la revista *Correo de las Artes*.
1965
La influència del Pop Art, especialment a través de *Nou Realisme*, i *Estampa Popular*, redueix la dimensió del fenomen informalista.
1970
Finalitza el període informalista a Catalunya

L'OU COM BALLA

Joan de Sagarra

El rei

L'editorial d'EL TEMPS ens invita a parlar del rei, a parlar-ne "de veritat". Doncs parlem-ne. Per començar hauríem de dir que el rei Joan Carles és el personatge més popular d'aquest país, i quan dic aquest país, em refereixo a Espanya, l'estat espanyol, com diuen alguns. Aquesta és una veritat fàcilment comprovable per les enquestes que periòdicament realitzen els mitjans de comunicació. Cal afegir-hi que altres persones de la família reial es compten també entre la gent més popular del país.

Dir que el rei va ser rei per accident, per un accident franquista, per ser més exactes, no crec jo que el perjudiqui si es té en compte els altres accidents, inclosos els reials, que podien haver-se produït a la mort –al llit– del general Franco, i tenint també en compte que la primera cosa que va fer el monarca va ser desmarcar-se de la política franquista fins a extrems insospitats.

Dir del rei que ha estat l'únic que ha pogut frenar "certs instints de les forces armades" és reconèixer la impotència dels polítics que aleshores ens representaven, democràticament elegits per a aquest fi. La sensació de sentir-se protegit pel rei és infinitament preferible a la de no sentir-se protegit per ningú.

Dir del rei, de la institució monàrquica, que és una "garantia de la unitat nacional d'Espanya", no significa necessàriament col.locar al rei al capdavant d'un exèrcit alliberador en el cas, més que hipotètic, que una o diverses nacions –la basca, la catalana, la gallega...– decidissin independitzar-se de l'estat espanyol. I en el cas, també força hipotètic, que Espanya es despertés un dia republicana, no crec jo que el rei fos partidari del vessament de sang per restablir la monarquia (toca ferro, Joanet), garantia...

Quant al cas de la successió al tron, condicionada al fet que el successor es casi amb un membre d'una família reial, és a dir, que no pot casar-se amb qui li passi pel cap, sent un precepte arcaic, impropi dels temps en què vivim, no deixa de tenir el seu ganxo en una societat com l'espanyola on proliferen els *culebrons* televisius i la premsa del cor. Els amors contrariats s'han venut molt bé. Amb tot, sempre queda la possibilitat d'abolir aquest precepte i possibilitar que el successor al tron es casi amb la persona que estima. En tal cas, riguin-se vostès de *Sissi, emperadriu*, la popularitat de la internacional de la monarquia espanyola resultaria insuportable.

Nascut a França i de cultura principalment francesa, les meves simpaties són per a la institució republicana. No, no sóc monàrquic. En diverses ocasions he suportat estoicament el rosari de floretes que els meus amics francesos, republicans, llançaven sobre la persona del rei d'Espanya. Floretes, d'altra banda, perfectament comprensibles si es té en compte que els dos personatges polítics francesos més populars d'aquest segle són dos militars: un mariscal traïdor i un general que va arribar a la presidència de la República d'una manera també un tant accidentada, després de trair, diuen, els "principis revolucionaris" de la Resistència francesa durant la segona guerra mundial.

LLIBRES

LLIBRE DE LA SETMANA

Tom Sharpe a Sud-àfrica

La policia sud-africana, retratada per l'humor salvatge de Tom Sharpe

Tom Sharpe. *Exhibició impúdica*. Editorial Columna. Barcelona, 1990. 256 pàgs.

Amb l'estrena de la versió cinematogràfica de *Wilt* (sense comentaris) les novel.les de Tom Sharpe van tornar a ocupar durant uns quants dies llocs preferents en els aparadors. Segurament més d'un va quedar sorprès per l'abast de l'aposta d'Editorial Columna per l'humor de Tom Sharpe: amb *Exhibició impúdica* ja arriben a la desena les novel.les que li han traduït.

Són molts els que han llegit *Wilt,* també són nombrosos els que a més de *Wilt* han llegit alguna altra novel.la de Tom Sharpe, però segurament és més reduït el nucli d'incondicionals que no se n'han perdut ni una. Aquests últims van tenir el plaer de descobrir ja amb *Assemblea sediciosa* que el Tom Sharpe més incisiu, més bèstia i més estripat no és el que retrata en clau d'humor les neurosis metropolitanes del matrimoni Wilt, sinó el que porta al protagonisme de les seves novel.les un comandant, un tinent i un agent de la policia sud-africana. Aquest és també el Tom Sharpe d'*Exhibició impúdica*. Els deu anys que l'escriptor anglès va viure a Sud-àfrica (1951-1961), fins que va tenir l'honor de ser deportat, segurament tenen força a veure amb l'alt voltatge de l'humor que gasta en aquesta sèrie.

L'humor d'*Exhibició impúdica* no es basa en els diàlegs picants, ni en els personatges enginyosos o pertorbadors. Els personatges de Tom Sharpe són personatges enderiats, coets que es poden disparar en qualsevol direcció i que en la seva acció i reacció mostren la lògica d'uns comportaments despullats en la seva ridiculesa. El títol de la novel.la té molt a veure amb tot això: l'exhibició impúdica és sobretot l'exhibició impúdica d'un cos grotesc i deforme, el cos policial de la SAP (South African Police), un dels pilars més ferms de l'*apartheid*.

D'una banda trobem el comandant Van Heerden, afrikaaner que admira la inimitable gràcia britànica i vol convertir-se en un *gentleman*. De l'altra veiem el tinent Verkramp, policia d'una professionalitat exacerbada al servei d'una Sud-àfrica blanca. Tant l'un com l'altre es converteixen en paròdies de si mateixos, degradats en el xoc violent dels seus miratges de puresa racial i cultural amb les crues realitats fetes de sexe i violència en què Tom Sharpe els embolica.

El comandant entra en contacte amb els membres del Club de Dornford Yates, un grup de britànics nostàlgics de les esplendors de l'imperi que es dediquen a reviure l'estil de vida de les novel.les romàntiques de l'escriptor que dóna nom al club. Un dels membres el convida a passar quinze dies en una mansió al camp, encara que les reticències d'alguns dels membres poc favorables a compartir el sostre amb un afrikaner de sang dubtosa el releguen en un hotel proper i, al final, una equivocació lamentable el confina en un balneari tronat d'aigües pudents, on ocupa la cambra "Irrigacions del còlon n. 6".

El tinent vol aprofitar els quinze dies de vacances que el comandant s'ha agafat per demostrar allò que és capaç de fer. Diversifica la seva activitat en diferents fronts: d'una banda hi ha l'*operació emblanquinada*, destinada a tallar d'arrel la tendència irresistible dels agents a violar dones bantu, costum inadmissible pel que té de perillós per a la puresa de la raça. Per solucionar aquest problema decideix aplicar la teràpia d'aversió, basada en les teories conductives d'una psiquiatra nimfòmana. Els agents, lligats amb corretges, visualitzen diapositives de dones bantu despullades i reben descàrregues elèctriques que eliminen l'erecció i la possiblitat que retorni. Els resultats de la teràpia són espectaculars, però van un pèl més enllà del que estava previst: els agents refusen les dones bantu i les dones no bantu i, a més, quan fan la ronda per parelles, ho fan agafadets de la mà.

El segon front de lluita que obre el tinent és el de l'*operació derrota roja*, destinada a posar fi a la subversió. Dotze agents secrets reben l'ordre de realitzar actes de sabotatge per poder infiltrar-se en els cercles subversius amb tota credibilitat. El problema és que s'infiltren mútuament i les bombes esclaten de dotze en dotze. Al final s'hi aficionen i tot arriba al paroxisme amb l'acudit que té un dels agents secrets de deixar anar uns quants estruç-bomba (Tom Sharpe va poder després constatar que la ficció supera la realitat però sovint acaba confluint amb ella el dia que va llegir en el diari que en una república sud-americana havia esclatat un ase-bomba).

La novel.la es bifurca en dos escenaris. Mentre a la ciutat de Piemburg sovintegen les accions terroristes i proliferen els policies amanerats, en la mansió del club i en el balneari sulfurós, el comandant ha d'acabar acceptant que aquells britànics d'aparença tan règia i distingida són una enganyifa, una colla d'alcohòlics i transvestits.

Com és habitual en els llibres de Tom Sharpe, els punts culminants de la novel.la es troben en escenes properes al paroxisme, embolics monumentals on la perversitat imaginativa de l'autor arriba al límit. D'aquestes situacions on tot s'accelera, on la confusió i el desori se superposen i la insensatesa s'imposa, a *Exhibició impúdica* n'hi ha unes quantes d'una gran eficàcia hilarant.

Ara que alguns se sorprenen a si mateixos pensant que potser els blancs sud-africans feien bé engabiant els negres en

reserves (perquè ja s'ha vist que així, que afluixes una mica, els molt animals comencen a devorar-se entre ells), i ara que sembla que la policia sud-africana agafa un protagonisme creixent i pretesament pacificador, no ve gens malament una novel.la com *Exhibició impúdica* per recordar qui ha tingut fins ara el monopoli de la brutalitat; però per recordar-ho partint-se el pit de riure, amb l'exorcisme de l'humor, que ens dóna la millor manera que mai s'ha inventat per mirar cara a cara certes coses sense que se't regiri l'estómac.

Manel Ollé

Carles Torner, apocalipsi, ja

L'apocalipsi de Sant Joan, el desarrelament com a punt iniciàtic i una omnipresent concepció de la metafísica componen algunes de les constants de *L'àngel del saqueig*, nou llibre de Carles Torner, que acaba d'aparèixer en versió bilingüe a la col.lecció Poètica d'Edicions 62 i Península. Després de *A la ciutat blanca* (Premi Amadeu Oller 1984) i *Als límits de la sal* (Premi Carles Riba 1984), Torner ha tornat a la poesia amb un llibre que demostra la seva maduració i el treball de síntesi envers l'essència poètica. Lluny de les provatures dels primers poemaris i de les evidents influències, el poeta ha trobat en la soledat la imatge nua de la realitat.

—Cinc anys després de la publicació dels teus primers llibres, apareix en versió bilingüe L'àngel del saqueig. *¿Quina experiència i quina evolució ha recollit la teva poesia?*

—De fet, haver escollit una versió bilingüe catalana-castellana va partir d'una necessitat personal. Durant els últims anys he viscut a l'estranger, amb gent provinent de Llatinoamèrica. Darrere d'aquesta experiència, d'aquesta vivència compartida que es troba dins dels poemes, hi ha un nexe, un lligam amb tots aquests amics i companys. La primera voluntat de publicar un volum bilingüe a la col.lecció Poètica ha nascut d'aquesta obligació de compartir el llibre i arribar a estendre'l. Tampoc voldria oblidar el prestigi de la pròpia col.lecció, el disseny i la bona distribució, que amplia l'abast de la meva repercussió pública i que em van interessar des del primer moment.

—Des d'un punt de vista esctrictament formal i en comparació amb els teus llibres anteriors Als límits de la sal *o* A la ciutat blanca, *en*

què utilitzaves el sonet; a L'àngel del saqueig *has optat pel vers lliure. ¿Per què aquest canvi?*

—En aquest cas sempre vull invertir el plantejament. ¿Per què vaig utilitzar el sonet en els llibres anteriors? Potser el fet que *Als límits de la sal* fos un llibre més unitari, pensat com a conjunt, amb els títols dels poemes d'Ausiàs March i Roís de Corella em va dur a la idea de trobar així mateix una unitat formal. En canvi, *L'àngel del saqueig* és un llibre totalment diferent. Escrit durant quatre anys, en llocs diferents, crec que els poemes estan molt més treballats i han sabut condensar millor tota la meva intuïció poètica. Molts estan escrits en avions, estacions, trens, sense mantenir una estructura preconcebuda. Quan vaig preparar la selecció per a l'editorial, em vaig adonar que molts d'ells mantenien una sèrie de punts en comú, de nexes.

—¿Per què L'àngel del saqueig *com a títol del volum?*

—Com a expressió em va impactar i em vaig identificar amb la figura per la seva força i perquè trenca la imatge tradicional de l'àngel, donant un cert sentit bíblic.

—¿Apocalíptic?

—Sí, sens dubte. El primer que vaig fer és escriure el poema titulat així. Dins de la primera part del llibre, resulta com una mena d'explicació de la raó d'escriure poesia: despullament, passió, pèrdua de punts de referència, sensacions molts lligades a la meva experiència dels darrers anys. Em va semblar que aquest poema podia servir com a títol emblemàtic del recull.

—A diferència dels primers llibres, que mantenien la presència viva d'uns referents clars com Foix, L'àngel del saqueig *destaca per una unitat temàtica molt més metafísica. ¿Busques una línia pròpia, defugint els mestratges i influències dels llibres de joventut?*

—Potser sí. No m'ho havia plantejat, però sí que és cert, pel fet de la manera com estan escrits els poemes i fins i tot per la meva manera de viure actualment, no visc immergit en un món de pensament poètic, de lectures. Durant aquests anys ha llegit d'una manera molt inconstant i mai trobes una influència clara. Potser el distanciament del país, el viatge i la feina em fan canviar de manera de viure. Crec que aquesta experiència l'ha recollit la meva poesia, potser s'ha creat un cert estil propi, més personal i desarrelada. També cal dir que els dos primers llibres contenien una voluntat d'aprenentatge, una primera voluntat lingüística, d'aprendre l'ofici d'escriptor. Aquest llibre ha sortit tot sol. La voluntat lingüística ha estat substituïda per una necessitat metafísica, de recerca d'experiències. Em resulta molt difícil opinar sobre aquests aspectes.

—Sobta que, a diferència de la poesia vivencial i que retrata l'experiència personal que actualment practiquen molts dels teus contemporanis, tu hagis buscat una via de reflexió metafísica, amb elements surrealistes.

—En el sentit de la poesia com a reflexió de l'experiència personal crec que hi ha punts coincidents. El que la fa diferent són els ressons metafísics i la distància que pren de les experiències quotidianes. Hi ha un diàleg amb altres escriptors, amb altres cultures que he conegut i amb la violència que he vist durant aquests anys viatjant amb el Moviment Internacional d'Estudiants Catòlics. Crec que hi ha sobretot un contacte entre les dues realitats humanes.

David Castillo

Canviar de via i de tren

Gerard Vilar: *Les cuites de l'home actiu.* Editorial Anthropos. Barcelona. 1990. 179 pàgines.

A mig camí entre l'assaig literari i el filosòfico-sociològic Gerard Vilar ens ofereix a *Les cuites de l'home actiu* un dels treballs més interessants i suggerents que han estat publicats en els darrers temps. El llibre –que ve a continuar el seu excel.lent *Discurs sobre el senderi*– es proposa parlar i reflexionar sobre els mals i el dolor de la nostra civilització. Però, no sols això, perquè en aquest llibre Vilar es capbussa en el que anomena la "fenomenologia moral de la modernitat" (i en aquest sentit el llibre és també un treball d'història de la fiolosofia) i acaba oferint-nos una "alternativa" –una nova figura de consciència– susceptible de guiar l'home pel laberint en què avui es troba més o menys còmodament/incòmodament instal.lat.

Després d'exposar les diverses experiències a través de les quals l'home va a la recerca i captura de la felicitat (l'hedonisme, la consciència revoltada, etc.) Vilar constata l'emergència d'una nova figura –*L'homo ethicus*– que ve a substituir (i a superar) les anteriors. *L'homo ethicus*, a diferència de *l'homo economicus i l'homo moralis*, és perfectament conscient del seu caràcter esquinçat i que l'individu ja no pot creure en la naturalesa extrasensible de l'home. I, en conseqüència, aquest *homo ethicus* té una concepció intramundana del que existeix i està absolutament secularitzat fins al punt, diu Vilar, que ja no creu cegament i ingènuament ni en el progrés, ni en la capacitat de la humanitat de dirigir els seus destins històrics, ni en la capacitat de la raó, la ciència o l'art per acostar-nos a una nova forma de "bella vida ètica". I és que aquest home ha vist tanta barbàrie i tant de dolor que està fent tot el possible per "canviar de via i de tren".

Canviar de via i de tren, aquesta és *l'alternativa*. Es tracta, però, d'una alternativa que no s'escriu en majúscula, perquè l'Alternativa no existeix. En tot cas, aquest nou *homo ethicus* –que es fonamenta en el senderi– té el mèrit d'oferir una consciència tolerant que avui és més necessària que mai: la consciència que no hi ha cap punt de vista absolut, segur, imparcial i desinteressat que permeti que l'home jutgi, valori o prengui decisions de forma *objectiva*.

Algú potser pensarà que se'ns està proposant una ètica tímida i dèbil. Segurament té raó. Però, és que l'home tampoc no està per dur a terme grans empreses. I quan ho ha intentat ja sabem el que ha passat. Conclusió: val més provar de millorar la condició humana. Pur realisme. I sense cometes.

Miquel Porta Perales

Un país impossible

Yoram Kaniuk. *Confessions d'un bon àrab.* Traducció dede Laura Santamaria. Edicions 62. "El Balanci" 199 pàgines. Barcelona 1990.

La política de fets consumats i de terra cremada aporta molts benficis i té unes despeses mínimes: un cert desgast humà, sempre menystenible, l'afebliment de la cosnciència moral i alguns mals tràngols deguts a la protesta exterior. L'estat d'Israel és un dels millors exponents d'aquesta política. El seu abús de la història per justificar la seva actuació i la seva existència és sens dubte exemplar. Per això, quan algú decideix investigar en la identitat del drama que es representa darrere l'escenari, quan algú radiografia els elements cohstructius de la tragèdia, necessàriament ha d'oferir una descripció d'un paisatge desolat, abrusat per un sol inclement transvestit d'estat omnipresent.

Kaniuk, un escriptor jueu nascut a Tel-Aviv, representa i denuncia amb aquesta excel.lent novel.la la complaença que ha acabat prostituint la utopia originària d'una terra promesa. L'assentament, com una moneda, implicava l'expropiació dels habitants de la terra. El que era bo per a uns era un desastre per als altres, i a l'inrevés. Aquest és el dolor que simbolitza Yossef, el fill de Hava, una jueva, i Axouri, un palestí comunista. Rebutjat per uns i per altres, ofegat per un passat bífid que no pot oblidar, Yossef traça una trajectòria vital d'autodestrucció, de traïció, de la impossibilitat d'estimar com a única identitat assumible. Yossef només té una pàtria, el seu cos, perquè com a palestí no té país, i com a jueu impur, com a "jueu dels jueus", està sotmès a una sospita sostinguda i intolerable que no li permet identificar-se com a ciutadà. Per a ell no hi ha esperança: la histèria nacionalista d'uns i dels altres ha de desertar la terra. Aquest és el missatge d'aquest excel.lent llibre. ¿Com és possible que les idees passin per sobre de les persones? ¿Auschwitz només va servir per a donar un estat a les víctimes? La darrera sospita és terrible: no hi hauria guanyador, encara que s'hagi aconseguit un estat jueu, perquè "Israel era una resposta necessària, encara que impossible, a l'holocaust".

Josep M. Lluró

I JORNADES DE LLENGUA CARLES SALVADOR

26 i 27 d'octubre

- El llenguatge administratiu actual (Carles Duarte).
- Traducció i correcció de textos (Josep Lacreu)
- El llenguatge peridístic (Francesc Sellés)
- Activitats lúdiques per a l'aprenentatge de les habilitats lingüístiques (Jordi Esteban).
- Enfocament textual de l'ensenyament de la llengua (Josep M. Castell).
- La dialectologia catalana (Joan Veny).
- L'escriptura a través d'ordinador (Eusebi Coromina, Jaume Montero)

Centre Carles Salvador

INFORMACIÓ I MATRÍCULES:
c/. Moratín, 15-6a.
Telèfon: 351 17 27
46002 València

---

9 d'octubre

LLIBERTAT PATRIOTES CATALANS

Us cridem a assistir al judici que tindrà lloc a Madrid, el 9 d'octubre, a l'*Audiencia Nacional*, contra la **Núria Cadenas** i altres tres independentistes

Manifesteu la vostra solidaritat:
Núria Cadenas i Alabèrnia,
Centro Penitenciario de Mujeres,
calle Juan de Vera, 14
28045-Madrid

Autobusos: Tel. (96) 341 33 16
(93) 301 72 35

darrer diumenge d'octubre

València i Mallorca són Catalunya

Vingueu a l'*Aplec del Puig*, el 28 d'octubre, i a la *Manifestació* del dissabte, 27 d'octubre, a les 7 de la vesprada, des de la plaça de Bous de València a l'estàtua de Jaume I

CATALUNYA LLIURE

CIÈNCIA

La guerra contra el tabac

Fums i costums

Fumar ha esdevingut un acte polèmic. Pernicios per a uns i plaent per als altres, tothom hi diu la seva en un conflicte amb molts interessos al darrere.

Dia 4 d'agost. Primera hora del matí. El saló més gran de l'hotel Sheraton de la capital de Kuwait es va omplint d'ostatges estrangers portats per soldats iraquians, que rastregen l'exterior. Els soldats els maltracten i els segresten els passaports. Un australià acabat d'arribar es queixa visiblement del fum que hi ha a la sala i renega més dels fumadors que no de les maneres dels soldats iraquians. Aquesta història, que explica el periodista de la revista *L'Espresso* Roberto Fabiani, és un exemple de com, i fins a on, les campanyes antitabac es fan sentir a la nostra societat. Sembla, doncs, que la croada antitabac ha començat. La polèmica va més enllà del camp de la salut i s'endinsa en el camp de les relacions socials i la convivència, on s'enfronten la llibertat dels que volen respirar aire pur amb la llibertat individual dels que volen sentir el plaer del genuí sabor del tabac. Tot plegat, sense restar ni un centímetre de passió a la necessària racionalització del problema.

SANITÀRIAMENT DESASTRÓS

L'estrella de la polèmica és el tabac, que s'extrau d'una planta solanàcia d'1'5 a 2 metres d'alçada. Per al consum s'utilitzen les fulles, les quals es recullen verdes, es *curen* i s'elaboren per a diferents formes de tabac (ros, negre, cigars, tabac de pipa, picadura...). El tabac es consumeix mit-

Coeficient de mortalitat per diferents malalties en els fumadors (dades de set estudis prospectius)

CAUSES DE MORT	Mortalitat prevista	Mort. observada	Coeficient mortalitat
Càncer de pulmó	170'3	1.833	10'8
Bronquitis i emfisema	89'5	546	6'1
Càncer de laringe	14 0	75	5'4
Càncer de cavitat bucal	37'0	152	4'1
Càncer d'esòfag	33'7	113	3'4
Úlceres de l'estómac i del duodè	105 1	294	2'8
Altres malalties circulatòries	254'0	649	2'6
Cirrosi hepàtica	169'2	379	2'2
Càncer de bufeta	111'6	216	1'9
Malaltia de les artèries coronàries	6.430'7	11.117	1'7
Altres cardiopaties	526'0	868	1'7
Cardiopatia hipertensiva	409'2	631	1 5
Arteriosclerosi general	210'7	310	1 5
Càncer de ronyó	79'0	120	1'5
Tots els altres càncers	1.061 4	1524	1'4
Càncer d'estómac	285'2	413	1'4
Grip i penumònia	303'2	15	1'4
Totes les altres causes	1.508'7	1.946	1'3
Lesions vasculars cerebrals	1.461 8	1.844	1 3
Càncer de prostata	253'0	318	1'3
Accidents, suïcidis i traumatismes	1.063'2	1.310	1'2
Nefritis	156'4	173	1'1
Cardiopatia reumàtica	290'6	309	1'1
Càncer de recte	207'8	213	1'0
Càncer d'intestí	422'6	395	0'9
Totes les causes	15.653.9	26.233	1 68

FONTS: OMS

Reducció de l'esperança de vida en els homes fumadors (en anys) segons l'edat i el nombre de cigarrets fumats

EDAT	CIGARRETS PER DIA			
	1-9	10-19	20-39	40 i més
25	4'6	5'5	6'2	8 3
50	3'8	4'6	5'1	6'3
65	2'8	2'9	3'1	3'4

FONT: Royal College of Physicians of London.

jançant ignició i amb la combustió es produeix el fum, la causa de tots els mals, tant per les substàncies nocives que conté com per ser l'element més molestos pels no fumadors. Aquestes substàncies nocives són principalment els agents cancerígens, la nicotina, el monòxid de carboni i els irritants.

La nicotina és la responsable de la major part dels efectes del tabac sobre l'organisme i el que dóna lloc a la dependència física de la droga. Entre moltes altres coses, repercuteix negativament sobre l'aparell càrdio-vascular, facilitant l'aparició d'arrítmies. Els agents cancerígens, situats principalment en el quitrà, poden ser *iniciadors* de càncer (com el de pulmó), *promotors* de càncer (estimulant altres cèl.lules) o *cocarcinògens* (actuant simultàniament amb altres iniciadors). Les substàncies irritants són les responsables de la bronquitis crònica i d'altres malalties de l'aparell respiratori. Finalment, el monòxid de carboni agreuja la insuficiència miocàrdica del malalt coronari i alhora provoca una disminució de l'oxigenació de la sang, amb els perills que això comporta. Tots aquests efectes perjudicials del tabac, més altres d'indirectes,fan que els fumadors tinguin una esperança de vida més curta que els no fumadors, atesa la seva predisposició davant el nombrós grup de malalties. Un fumador de 20 cigarrets diaris viu entre 5 i 8 anys menys que un no fumador, i la seva probabilitat de mortalitat prematura és d'un 30-80 per cent més elevada.

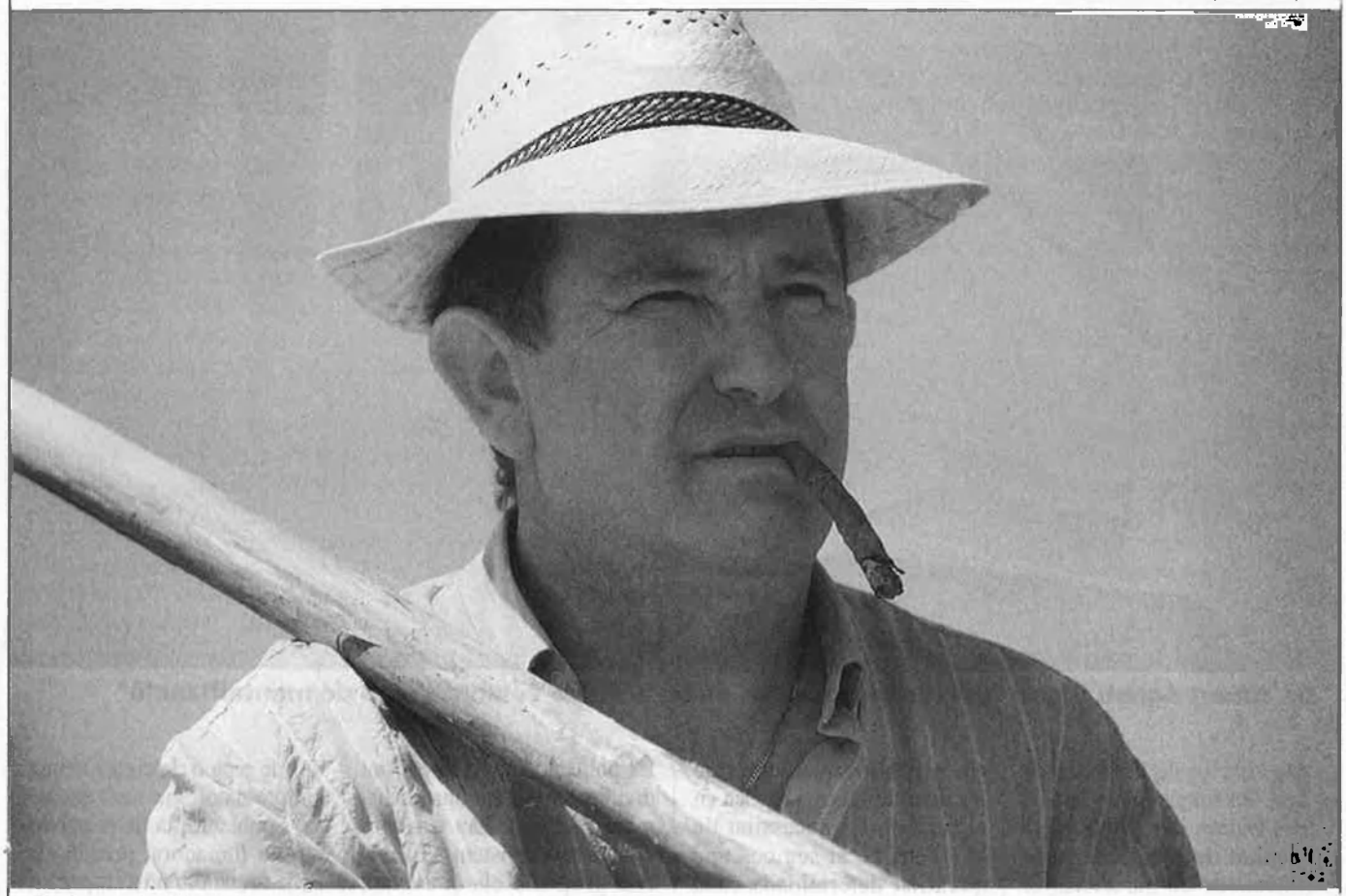
COMENÇA LA CROADA

Fins aquí, s'agafi per on s'agafi, queda clar allò que "el tabac perjudica seriosament la salut". A partir d'aquí, però, en nom de la salut pública i en pro de la qualitat de vida, s'ha iniciat una mobilització de tots els fronts socials en contra de la *plaga*. Campanyes públiques de conscienciació, augment constant dels preus, ús restringit i progressivament prohibit del tabac, ha acabat provocant una

sensació de mala consciència en el fumador, transformat de la nit al dia en culpable de tots els mals, assassí d'aires purs i propagador de càncers diversos. L'enfrontament entre fumadors i no fumadors supera gairebé, i més darrerament, divisions socials tan tradicionals com la de dreta-esquerra.

Però elliminar l'ús del tabac no és tan simple. Modificar hàbits socials lligats al fumar o no cedir davant els interessos econòmics de les multinacionals del ram no és una tasca fàcil. Socialment, el tabac està molt arrelat en la vida quotidiana de les persones i sovint va aparellat a molts actes. Fumar prenent el cafè de després de dinar, fent cua davant qualsevol guixeta de l'administració, esperant un transport públic, o simplement oferir una cigarreta per iniciar una conversa o altres coses en

El tabac conté 6.000 substàncies i cap de bona.

JORDI MORERA

són alguns exemples. Econòmicament, els diners que mou el tabac en tot el món són incalculables. Els mateixos estats, a través dels impostos, són un dels primers beneficiaris d'aquesta *plaga*. Per exemple, l'estat espanyol ingressà l'any passat 230 mil milions de ptes. en concepte d'impostos vinculats a la producció i consum de tabac, que se sumen als beneficis que li reportà el fet de ser propietari del 52% de les accions de Tabacalera. També moltes activitats, com les esportives i culturals, aparentment allunyades del món del tabac, depenen sovint de l'esponsorització o la publicitat de les grans marques de fabricants de cigarrets. Tothom ha vist curses de cotxes o motos on les marques compten més que les màquines o els pilots.

FUMS AL CAP

Un tercer factor que fa difícil l'eradicació del tabaquisme és, com s'ha dit, la seva introducció com a mecanisme de relació social. Segons el psiquiatre Joan Corbella, una persona esdevé fumadora per "no saber dir que no", és a dir, víctima de la influència del seu ambient, i, en segon lloc, per mimetisme de la conducta d'un altre. Aquest segon aspecte és especialment important en el cas dels joves, entre els quals, el tabac simbolitza l'entrada (falsa) en el món dels adults. A partir d'aquí, es genera la dependència biològica d'una banda, i un hàbit mecànic de l'altra. Per traure aquest hàbit la psicologia pot intervenir, però Joan Corbella recorda que "una persona que necessita massa ajuda és que no està prou motivada. Per sortir del tabac, no és necessari un psicòleg, el més important és tenir-ne ganes".

L'OPINIÓ DELS FUMADORS

Amb ganes de deixar-ho o no, en tota aquesta polèmica els fumadors també comencen a dir-hi la seva. Cada vegada més perseguits per l'onada antitabaquista, defensen la seva llibertat individual i el dret a disposar del seu cos, tot i ser conscients de malmetre'l. Des d'aquestes pàgines, un racó per a ells, a tall d'exemple, perquè es defensin. Per a Albert Reixach, periodista que tracta temes de societat, "fumar és un acte social que val la pena conservar. No es pot convertir en un acte pecaminós. El tabac té aspectes positius si se sap administrar". Per a Reixach, el tabac no és més nociu que conduir, "sobretot quan hi ha hagut més de deu mil morts a les carreteres". Ramon Barnils, periodista i fumador militant, reconeix que fuma per vici. "Tots els que fumem ho fem per un motiu amagat. Si ho deixés agafaria un altre vici i per tant, ja estic bé com estic". Barnils practica la militància pro-tabac de forma decidida: "una vegada em van convidar a un debat de TV en el qual em van prohibir fumar. Llavors jo vaig deixar el paquet i l'encenedor damunt la taula, de forma ben vistosa, de tal manera que el càmera va haver de fer mans i mànigues per no filmar-lo". Segons ell, la persecució als fumadors és "una neura col.lectiva, d'instints criminals, on els conversos, els exfumadors, són els més emprenyadors". L'economista Fabià Estapé, un altre conegut fumador, però de cigars, ho té molt clar: "Jo tinc un metge que fuma i amb això ja en tinc prou". Per a ell les campanyes contra els fumadors són "injustificades" i afirma que s'ha sentit "discriminat"més d'una vegada.

En definitiva, sigui per diners, per costum o per plaer, és difícil imaginar ara per ara un món sense fum.

Pere Martí

Dr. Albert Agustí Vidal: "Deixar de fumar no és un acte de voluntat, sinó de mentalització"

Director de la Unitat de Pneumologia de la Clínica Quirón i professor de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, el Doctor Albert Agustí Vidal fa molts anys que treballa per la deshabituació del tabaquisme. Sobre això i sobre les seves conseqüències en l'aparell respiratori parlarà el proper 2 d'octubre a la seu de la Fundació Enciclopèdia Catalana. Com a ex-fumador i com a expert en aparell respiratori coneix molt bé la situació del pacient i com se l'ha de tractar:

–El 90% dels fumadors si volen deixar de fumar poden, perquè no és un problema de voluntat, és un problema de mentalització, de plantejar-s'ho. Emportar-se un farcit d'herbes a la boca, cremar-les i expulsar-les, mirat fredament, és un acte imbècil.

–Malgrat tot, molta gent continua fumant. ¿Per què?

–El tabac crea addicció. En primer lloc una addicció que en podríem dir social-psicològica-ambiental. Fumar és un acte tolerat i molt arrelat en la nostra societat. En segon lloc, hi ha l'addicció creada per la nicotina, que com les altres drogues, provoca en el fumador la necessitat de que entri en el seu cos una quantitat determinada cada dia.

–Tothom sap que el tabac perjudica seriosament la salut, però ¿quins són aquests perjudicis?

–El fum del tabac té sis mil substàncies diferents i cap de bona. Aquestes substàncies es divideixen en irritants i quitrans, i són les principals inductores de la bronquitis crònica, les primeres, i del càncer de pulmó, les segones. Una altra substància perjudicial és el monòxid de carboni, que substitueix l'oxigen dels globuls rojos i provoca deficiències d'oxigenació a la sang.

Indirectament, el tabac pot provocar problemes circulatoris, infarts i altres càncers com el de faringe i esòfag, o agreujar altres malalties com l'asma. Globalment es pot dir que com més es fuma més possibilitats hi ha de contraure alguna d'aquestes malalties.

–Hi ha fumadors que no en contrauen mai cap.

–Certament, n'hi ha que no. La població fumadora es pot dividir mitjançant una anàlisi mèdica en fumadors sensibles i fumadors resistents. El primer grup són els que tenen més possibilitats. El que sí que està clar és que entre les persones que pateixen càncer de pulmó o bronquitis crònica, la majoria és per culpa del tabac. El 95% de malalts de càncer de pulmó són fumadors i el 90% de malalts de bronquitis també, i podem dir que entre un 20 i un 50% dels fumadors la contrauen.

–També hi ha perjudicis per al fumador passiu?

–Sí, i va més enllà de la simple molèstia. Seguint amb les estadístiques, el 2'5 % de malalts de càncer de pulmó són fumadors passius. Fumar de *segona boca* és una situació injusta, que el fumador hauria de tenir present. A més del càncer, pot provocar alteracions respiratòries, i en el cas de les dones embarassades, perjudicis al nadó.

–¿Els cigars i el tabac de pipa són menys perjudicials?

–L'ideal és no fumar, però dins el fumar el que perjudica més són els cigarrets.Quant a l'aparell respiratori, el fumador de pipa o de cigars té una simptomatologia molt escassa, semblant a la de la població no fumadora, perquè els bons fumadors no s'empassen el fum.

–¿Hi ha diferència entre el ros i el negre?

–No. El que compta és la quantitat de quitrà i la quantitat de nicotina. A més quantitat, més risc.

–¿Tenen efecte les campanyes antitabac?

–Sí, sempre. Després d'una campanya hi ha una inflexió, baixa el consum. De tota manera, la mesura més eficaç per provocar una caiguda, encara que temporal, és augmentar-ne el preu. De campanyes públiques, n'hi hauria d'haver més.

–¿Vostè com convenceria un fumador?

–Amb això no s'ha de ser gaire terrorífic, fent por amb càncers o la mort. Jo diria al fumador que reflexioni per què fuma, la quantitat que fuma, que conegui els riscos. I sobretot li diria que estalviaria molts diners i viuria amb més salut. Deixar de fumar és l'assegurança de vida més barata i més eficaç que pot signar.

Gimnàstica correctora

PATOLOGIA

En el moment que la humanitat es decidí per la vertical i començà a tocar únicament amb els peus a terra reservant les mans per a quefers més elitistes, desconeixia potser la gran penyora que hauria de pagar la seva pobra columna vertebral. Tot el pes del cos, que abans es repartia equitativament entre les quatre extremitats, ara se'n responsabilitzaven únicament les extremitats inferiors... i les vèrtebres.

L'escoliosi i difosi tan comunes ara, sobretot a partir de l'edat adulta, aleshores possiblement haurien estat una raresa. Però l'evolució és l'evolució i si l'ésser humà renuncià a les ales i optà per caminar dret, s'ha de resignar que a molts dels seus exemplars l'esquena se'ls torni com un acordió amb els anys, si no hi posen remei. Cada dia proliferen més als departaments de rehabilitació i fisioteràpia de la sanitat pública i privada unes sessions i gimnàstica correctora de la columna vertebral. Consisteixen en una sèrie d'exercicis repetitius d'estirament de les vèrtebres per compensar la posició defectuosa que s'ha tornat crònica amb els anys. Tot això acompanyat d'exercicis de respiració. Es mentalitza l'improvisat gimnasta –la gran majoria, dones de mitjana edat, també amb osteoporosi– que per recollir un objecte de terra no ha de corbar el dors sinó que, principalment, ha de doblegar els genolls i mantenir l'esquena dreta. I que quan s'està assegut s'ha de procurar mantenir l'espatlla el menys corbada possible. Es reforça, també, amb exercicis gimnàstics, la musculatura de les cames i dels braços. La persona es troba al cap d'unes setmanes d'aquests exercicis correctius i educatius sanitaris, que cada vegada que doblega mandrosament les espatlles, enfonsa el tòrax, corba l'esquena i deprimeix els pulmons, se li encén un pilot automàtic –Pavlov dixit– dins la ment que l'avisa: "¡Ep!, corregeix la teva posició. El cos t'ho agrairà". I ho agraeix el cos. Es torna més àgil, més jove, i deixa d'encongir-se; i si el cos no s'encongeix, tampoc ho farà l'ànima. Sant Francesc ja ho deia: "Tracteu bé el cos perquè s'hi trobi bé l'ànima".

Rosa Fabregat i Armengol

Escultura amb vídeo

PRESTATGE

Deia fa pocs anys Sonia Landy Sheridan que les eines dels artistes són eines de comunicació. I que buscar un instrument per crear art era, en realitat, cercar un vehicle per viatjar en l'espai i el temps. La tecnologia aporta nous vehicles d'aquest tipus i és lògic que l'artista els aprofiti.

En tenim una mostra al CIEJ –Centre d'Iniciatives i d'Experimentació per a Joves– que la Fundació Caixa de Pensions té a Barcelona. Fins al 30 d'octubre s'hi exposa una escultura multimèdia de la danesa Eva Koch. La peça té, a més de 27 planxes d'alumini, dos monitors de vídeo i un feix de llum halògena. Un monitor mostra imatges ràpides sobre l'actualitat internacional del 1989. L'altra, una filmació feta a un carrer de Barcelona. La visió quotidiana del carrer de la Petxina contrasta amb el ritme accelerat d'esdeveniments que han remogut Europa. Ja tenim, doncs, el viatge a través el temps i a través de l'espai incorporats a una escultura.

Fa uns mesos, el CIEJ ja havia mostrat una sèrie de videoescultures. La pantalla proporciona noves formes d'expressió als artistes, que avui ja no es conformen d'agafar un pinzell i dibuixar sobre la roba o un cisell i donar forma a la pedra. El làser, la fotocopiadora o l'ordinador entren al seu taller. La nova paleta és un programa informàtic i la modelació en tres dimensions inclou pantalles de televisió i fets enregistrats. La conjunció entre art i tecnologia no és res de nou. Aquest ajut mutu ve de lluny. Simplement, cada vegada és més sofisticat. Leonardo deia que ningú no s'endinsés en els fonaments de les seves obres si no era matemàtic. ¿Quina *Gioconda* ens deixaria avui si pogués utilitzar un bon ordinador?

Xavier Duran

Holanda: lluita contra el mar.

VIATGE CIENTÍFIC

Déu va fer el món i els holandesos, Holanda. És la frase que resumeix la lluita dels habitants d'Holanda i de la resta dels Països Baixos —nom ben expressiu— contra el mar, per tal de no perdre terreny. Un terç del país es troba sota el nivell del mar. Sense dics ni dunes, les mareres podrien fer que bona part de la terra quedés enfonsada.

Ja entre els segles V a.C. i XII d.C., els frisons van construir petits turons artificials. I el segle XIV apareixen petits pòlders, terres guanyades al mar. El nivell de l'aigua en el pòlder està regulat per bombatge. Els vells molins, encarregats d'aquesta funció, van ser substituïts per bombes de vapor, a motor diesel o elèctriques.

Fou en els segles XIX i XX quan es van desenvolupar les obres més espectaculars. Tres grans estacions de bombatge van assecar el llac de Harlem. Però el 1916 hi va haver greus inundacions i es va construir un gran dic, el d'Afsluitdijk, el 1932. Tot i així, la nit del 31 de gener a l'1 de febrer de 1953, els vents van provocar una marea altíssima. Van morir 1.865 persones i es van arrasar 260.000 hectàrees de terres. Això va fer dur endavant la construcció del gran dic, acabat el 1986. Situat vora Ijsselmeer, el seu trànsit permet observar la diferència del nivell entre el mar i les terres.

Els molins, element característic del paisatge holandès, són, doncs, un record de la lluita que els habitants d'aquestes terres han mantingut contra el mar. Al seu costat, obres d'enginyeria tan impressionants com el gran dic assenyalen que aquesta lluita ha de continuar.

X. D.

Les tronades

UN DE LLETRES

Ara a l'estiu sens dubte un dels fenòmens més espectaculars que ens ofereix la natura i que sovinteja a tota la nostra àrea són les tempestes. Lògicament, són més freqüents a les zones de muntanya, on precisament i en algunes àrees suposen una aportació d'aigua molt important. Així, al Pirineu oriental, l'estiu és l'estació més plujosa de tot l'any. Cal destacar també les tempestes de l'interior de Castelló, on en algunes zones són extremadament virulentes, com als voltants dels Ports de Morella. Una altra història són les tempestes de finals d'estiu a la costa catalana que també poden ser força potents. ¿Què fa falta perquè es formi una tempesta? Doncs bé, hi ha diversos factors imprescindibles, encara que no necessàriament s'han de combinar tots junts. El més important és que es produeixi una convecció, és a dir, una ascendència de l'aire perquè aquest posteriorment es refredi, es condensi i formi un potent núvol, el cúmulo-nimbus, núvol de tempesta per excel.lència. ¿Què necessitem perquè es produeixi aquesta convecció? El primer, un fort escalfament, ja que l'aire càlid és més lleuger que el fred i puja. Si damunt hi ha força aire fred, el núvol adquireix una dimensió vertical d'entre sis i dotze quilòmetres i descarrega violentament un xàfec i es produeix aparell elèctric. Hem parlat d'una necessària ascendència de l'aire i perquè aquesta es porti a terme necessitem o la forta calor en si o unes muntanyes que el facin pujar o l'arribada d'un front d'inestabilitat amb l'aire fred que porta i la facilitat que aquest fet aporta a l'ascendència de l'aire. Un altre factor imprescindible perquè la tempesta sigui potent és que la humitat sigui alta i així aquesta alimentarà molt el núvol. Amb totes aquestes condicions es pot entendre per què a l'estiu hi ha més tempestes que a l'hivern, o el fet que sempre a la muntanya hi hagi més tronades que al pla. Abans d'acabar voldria fer una recomanació i és no menysprear mai l'extraordinari poder d'una tempesta quan descarrega, ja que pot fer acumular molta aigua en rambles o rieres, les quals són molt habituals a les nostres comarques. Un altre aspecte a destacar són les descàrregues elèctriques, els llamps, que durant l'any maten unes quantes persones per manca d'una sèrie de senzilles precaucions que en un pròxim article comentarem.

Francesc Mauri

ECONOMIA

Entrevista al conseller delegat de Luis Suñer-Avidesa

Alberto Campos Suñer, a velocitat de creuer

Vint-i-vuit anys, un celibat que caduca el pròxim 17 de novembre i un cognom que pesa com una llosa formen part de la targeta de presentació d'Alberto Campos Suñer, net del recentment desaparegut Luis Suñer, i conseller delegat d'Avidesa.

"Participar en borsa era necessari per als plans expansionistes d'Avidesa". MIGUEL LORENZO

El perfil té de fons una facturació de 18.000 milions de pessetes, uns beneficis de 1.500 milions i unes inversions enguany de 2.100 milions. Una joventut que pot semblar arrogant però que convida al somrís quan el protagonista confessa que no li agraden els gelats. Alberto Campos, conseller delegat d'Avidesa, reconeix que als seus 28 anys enveja la llibertat absoluta que gaudia el seu avi, Luis Suñer, abans que l'empresa abordara un pla de modernització que l'ha dut a controlar el 15% del mercat del gelat.

—¿Què ha canviat en Avidesa des que va morir el seu avi, Luis Suner?

—No hi ha hagut un canvi substancial en el control de l'empresa, al marge de ser una pèrdua molt importat per a mi des del punt de vista personal. Des d'un punt de vista de gestió diària de la societat, no hi ha hagut canvis. A més, en una de les seues últimes operacions, el meu avi va transmetre les accions d'Avidesa a ma mare i per tant, des d'un punt de vista jurídic, el control d'Avidesa estava en mans de ma mare abans de la mort del meu avi, i hi continua estant ara. Recentment hi ha hagut una venda per la qual la família, ma mare concretament, controla el 53% de la societat i la resta de les accions estan en un 23% en mans de Mercapital i la resta a Borsa

—L'empresa ha efectuat una emissió d'obligacions convertibles, ¿quins canvis pot provocar en el control de la societat?

—Efectivament, s'han emès 200.000 obligacions de 10.000 pessetes cadascuna i la família no té intenció d'acudir-hi. En el cas d'haver-hi un 100% de conversió,

cosa poc probable tal i com està ara el mercat de valors amb la crisi del Golf, la família mantindria un 45% sense acudir. Per contra, sí que comprarà part de les obligacions convertibles Mercapital i probablement ampliarà la seua participació fins a un 25%, que és el límit que marca la llei. Passar d'aquest percentatge significaria el llançament d'una OPA, la qual cosa no està en l'ànim de cap de les dues parts. A partir d'aquest moment hi haurà una majoria compartida entre Mercapital i la família Suñer, però, independenment d'això, la meua família ja ha mogut tots els contactes jurídics perquè el control polític de la societat continue estant en les seues mans.

—L'entrada en Borsa de Luis Suñer-Avidesa ha representat un gran canvi intern en l'empresa, ¿com valora l'experiència?

—Quan vam prendre aquesta decisió vam valorar tant els aspectes positius com negatius. Estar en Borsa ens permet dur endavant un projecte de futur que en l'actualitat està desenvolupat únicament en un 20% i que no tindria sentit si la societat estiguera en mans d'una sola família. La potència financera per a dur endavant aquest tipus de projecte demana un altre tipus de participacions. D'altra banda, estar en Borsa també té els seus aspectes negatius i els seus problemes, com estar donant explicacions tots els dies, la qual cosa el meu avi no ha fet mai perquè ell sempre ha treballat al seu aire.

—¿Quina va ser la reacció de Luis Suñer quan vostè li va anunciar la decisió d'eixir a Borsa?

—Doncs, no va ser bona perquè ell era un home que havia tingut males experiències sempre que s'associava amb algú. Era un home amb molta personalitat a qui agradava dirigir la companyia a la seua manera, sense haver de contrastar les decisions. Ell pretenia que la companyia quedara únicament en mans familiars, sense haver de cedir cap participació.

Analitzant ara fredament la lluita familiar que hi va haver per tirar endavant aquella decisió i tots els impediments que el meu avi hi va posar, al final conclous que era ell qui tenia la paella pel mànec. La companyia, en aquells moments, estava al 50% en mans d'ell i de ma mare, però ell va buscar arguments jurídics pels quals hi havia un xicotet paquet d'accions que, malgrat ser de ma mamare, ell figurava com a propietari en usdefruit i, clar, els estatuts deien que, en cas de problema, qui decidia era el que tenia l'usdefruit. Analitzant-ho ara, jo pense que he lluitat tot el que he pogut per eixir a borsa però si ell no haguera volgut, no s'hauria fet. En el fons pense que ell pretenia que jo lluitara per alguna cosa en què jo creia i assegurar-se que jo m'havia assessorat prou bé. Jo crec que va ser això el que li va fer discutir-me tremendament l'assumpte, però crec que en el fons ell volia fer-ho.

"Espere que el problema d'ETA tinga algun tipus de solució política i, encara que la meua família ha estat maltractada, si al final s'acaba negociant i amb determinades concessions no hi ha cap mort més, benvinguda siga la solució política"

—¿Alguna vegada ha enyorat la situació de poder absolut de què gaudia el seu avi, Luis Suñer?

—Sempre, sempre... el que passa és que el control absolut té també els seus perills. Les empreses familiars, amb un caràcter tan personalista com Avidesa, tenen el perill de les errades personals. Això desapareix en el moment que hi ha un consell d'administració on hi ha una direcció col.legiada i les decisions s'analitzen molt més.

—La situació de crisi en què han entrat algunes grans empreses familiars del País Valencià ratifica que la decisió de participar en borsa va ser encertada

—També haurien sigut bones altres solucions, com vendre l'empresa a una multinacional i dedicar-se a jugar al golf mentre es trau rendiment dels diners obtinguts en la venda. Entre les dues, jo m'estime més eixir a borsa perquè em permet participar en un projecte que té un futur impressionant.

—Vostè va entrar en l'empresa i va procedir a renovar tot l'equip directiu, ¿nous temps, noves maneres?

—El meu avi sempre ha tinugut una mentalitat molt lligada a la producció, ell havia de fabricar com més millor, i el mercat havia de ser capaç d'acollir tot el que ell fabricara. L'equip que el rodejava entrava en aquesta mentalitat de fer les coses, amb un empresari acostumat que li

entraren al despatx amb problemes perquè ell els donara solucions. Jo sóc el contrari, a mi m'agrada que em vinguen amb el problema i les solucions possibles. Això em va ocasionar la desagradable tasca de convèncer el meu avi i algunes persones que el seu temps havia passat.

—Vostè, en arribar al càrrec de conseller delegat, va marcar un pla estratègic a tres anys vista, ¿Objectius i realitat coincideixen?

—Mai s'arriba a tot allò que es vol, però en termes generals s'han cobert bona part de les expectatives. Quan jo vaig entrar, l'empresa passava per un moment de crisi a causa del llançament d'una línia d'aliments cuinats sense congelació destinats a l'exportació, una idea del meu avi que, com moltes altres, s'avançava al seu temps com a mínim en 20 anys. Allò va ser un fracàs terrible i va significar un pal molt important per a la societat, a banda dels problemes financers que va provocar. Amb aquests antecedents, ens vam marcar l'objectiu de consolidar la societat, tant des del punt de vista financer com de mercat. De moment, hem recuperat la quota de mercat que ens correspon, si bé encara ens falta augmentar vendes en congelats d'alimenatció. Des d'un punt de vista financer, amb l'emissió d'obligacions convertibles hem revitalitzat els fons propis i hem consolidat la societat. I, finalment, des del punt de vista dels beneficis, encara no hem arribat a la velocitat de creuer que aquesta societat és capaç de donar.

—¿El mercat europeu és abordable?

—Portugal és un dels reptes que encara no hem consolidat, malgrat estar situats en el segon lloc del mercat portuguès. El nostre mercat natural, on dedicarem tots els esforços, és el mercat ibèric, Espanya i Portugal, on encara queda una important quota lliure. D'altra banda, estem treballant en el projecte de crear una mena de federació o associació amb un altre tipus de companyies, de diferents estats europeus, per establir un nexe d'unió. En aquesta línia és possible que molt prompte anunciem algun acord amb una altra companyia europea, la qual cosa ens permetrà poder fabricar productes per a l'exportació.

—El sector alimentari es presenta en aquests moments atractiu per a aquells grups empresarials que pretenen diversificar les seues inversions, ¿quina explicació en dóna?

—Hi ha qui diu que les empreses alimentàries són un bon refugi en temps de crisi. Jo no ho tinc tan clar, la veritat és que ara és moda la diversificació de les inversions. El que passa és que no és tan fàcil entrar en aquest mercat i als fets em remet, perquè hi ha companyies com Tabacalera que han hagut de fer marxa enrere en tot el projecte de diversificació de la companyia, on es pretenia entrar també en el sector de l'alimentació. Entrar en un nou mercat costa anys, suor i alguna llàgrima. Per una altra banda, en el sector alimentari estan entrant moltes empreses europees, que han perdut ja la por a la inestabilitiat política d'altres temps i estan adquirint empreses espanyoles.

—¿Li interessa la política?

—No, de moment gens. Excepte en aquells temes relacionats amb el món empresarial i en aquest sentit tinc el meu criteri de les coses que haurien de fer-se, sense que això tinga cap tipus de matisos d'esquerra o de dreta. Tinc una posició més o menys liberal i, des de la meua situació d'empresari, m'interessa que hi haja foment de l'estalvi, foment de la inversió i una política fiscal no penalitzadora, perquè crec firmement que el motor dels països és l'economia lliure de mercat.

—¿Quina percepció té del món polític?

—Ha, ha, ha... un dels consells que em va donar el meu avi és que l'empresa i la política com més separades millor. Si bé jo discrepe en moltes coses de la política econòmica actual, crec que s'ha aconseguit una estabilitat important i que, i això no és cap ensabonada als que estan avui al poder, el govern socialista dels últims vuit anys ha fet moltes coses bones, coses que eren els únics capacitats per a fer-les, com la reconversió industrial.

—Supose que la qüestió basca deu ser un tema sobre el qual moltes vegades ha

"Un dels consells que em va donar el meu avi és que l'empresa i la política com més separades millor". MIGUEL LORENZO

reflexionat, sobretot després del segrest del seu avi per part d'ETA el 1981.

—Sí, però mai he arribat a entendre-ho. Jo crec que ETA no tindria sentit si no hi haguera un cert suport per part del poble basc i arriba un moment en el qual, per molt que ho penses, no saps què volen. ¿Independència? Aquesta idea ja no està més que en una xicoteta part del poble basc i tanmateix continua existint-hi un suport a ETA. Diuen que ETA, des del poble basc, es veu d'una manera molt diferent, fins i tot aquells que estan en desacord amb ETA, però que no deixen de valorar determinades coses positives que han fet els senyors d'ETA, com la lluita contra la droga. Una sèrie de coses que aquí no han transcendit però que sembla que el poble basc agraeix. Jo, de totes maneres, no ho entenc, crec que tot això està absolutament caduc i que el poble basc desitja que s'acabe. Espere que hi haja algun tipus de solució política, i, encara que la meua família ha estat maltractada, si al final s'acaba negociant i amb determinades concessions no hi ha cap mort més, benvinguda siga la solució política.

—¿La idea de ser segrestrat l'atemoreix?

—No, jo crec que el meu avi va pagar les conseqüències d'una determinada popularitat i ell no té res a veure amb els que ens hem quedat darrere. Jo crec que a la nostra família ja li ha tocat el torn amb ETA i amb una vegada n'hi ha prou.

—¿Quina relació manté amb els sindicats?

—No he tingut cap tipus de problema. Jo crec en les empresses professionalitzades i dins d'Avidesa hi ha estaments per tractar amb els sindicats. D'altra banda, el comitè d'empresa està acostumat a una forma de treballar molt paternal i m'agradaria conservar en aquesta companyia els aspectes positius d'aquest tipus de relació, intentant aplicar-la a la problemàtica dels 90.

— El seu avi passarà a la història d'Alzira com un autèntic mecenes, ¿manté aquesta relació amb el poble?

—Avidesa, com a empresa que acull bon nombre de treballadors d'Alzira, té la missió social ineludible d'aportar al poble, dins de les seues possibilitats, com més millor. Jo estic disposat a mantenir aquesta línia d'actuació, però és terriblement difícil que jo adquiresca el mecenatge que va tenir el meu avi i que és propi de les seues circumstàncies, de com va créixer l'empresa amb el poble.

—¿Aspira que se'l conega a Alzira com Don Alberto, igual que al seu avi se'l coneixia com Don Luis?

—No, no... és impossible, ni jo ho pretenc. El meu avi era una persona especial, única.

—¿El cognom Suner pesa més que el treball diari?

—Sí, a més a mi m'ha tocat el paper més desagradable. És molt més bonic tenir el 100% de la companyia i fer coses pel teu poble. A mi em consta que hi ha gent que diu: "mira, Don Luis, està venent la companyia", i són coses que et fan mal perquè no són la realitat.

—Amb 28 anys, ¿quines renúncies comporta el càrrec?

—Mentre l'empresa està immergida en un procés d'expansió, és necessari dedicar-li un 99% del teu temps i això és una situació insuportable, que té un cost personal excessiu. Ara, les companyies tenen cicles, moments en els quals ho has de donar tot i moments en els quals la velocitat és de creuer i tenen les seues compensacions.

Albert Vicent

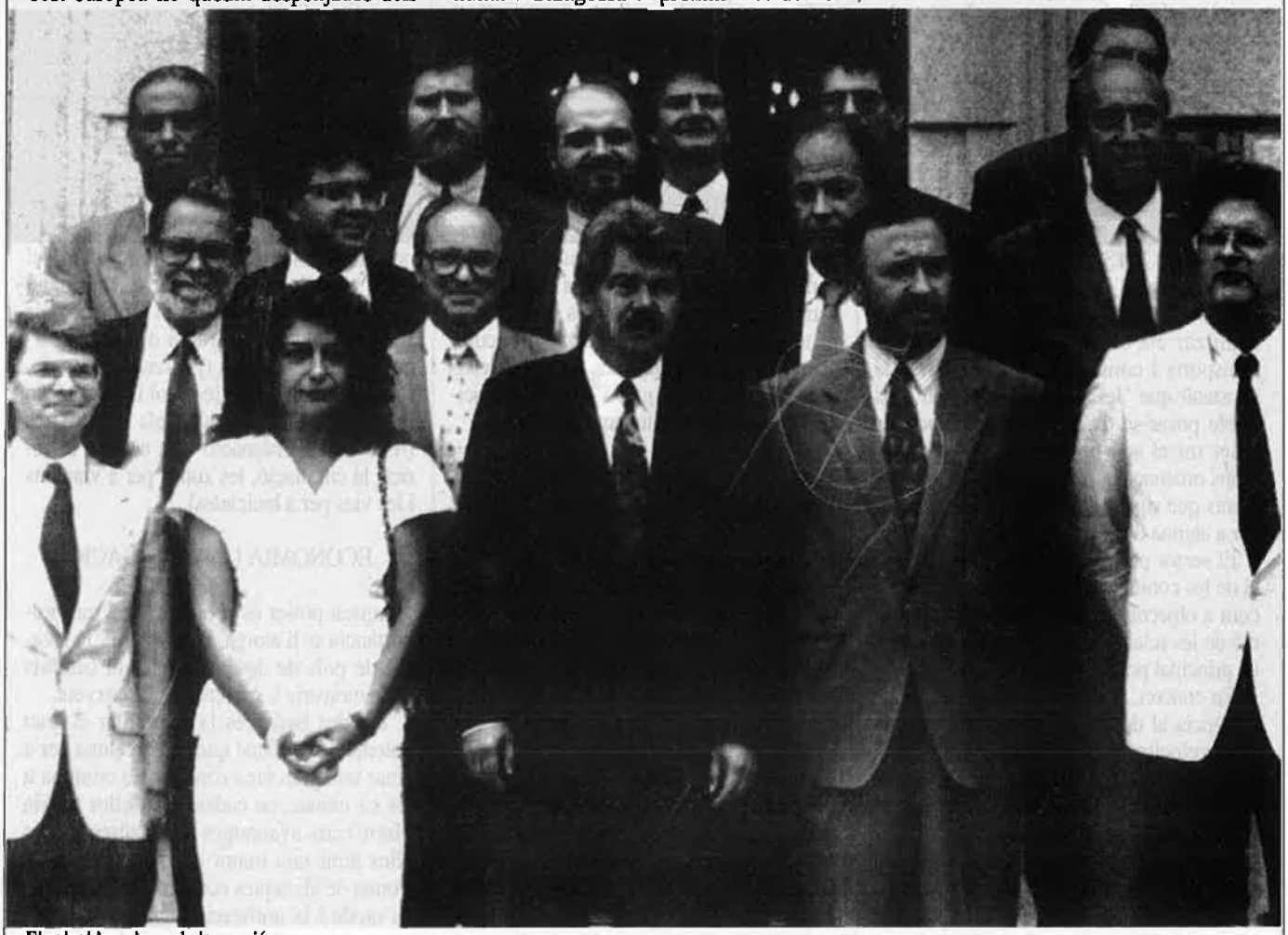
Les ciutats, cap a Europa

¿El sud del nord o el nord del sud?

Les ciutats de Barcelona, València, Palma, Montpeller, Tolosa i Saragossa han arribat a un acord de col.laboració en temes diversos per tal d'afrontar en millors condicions les conseqüències de l'Europa unida del 1993.

La idea de crear aquest acord de col.laboració entre les sis ciutats va nàixer, fa poc més o menys un any, de la iniciativa de l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall. De forma gairebé immediata els reponsables de les altres cinc ciutats s'uniren al projecte, amb l'objectiu de crear una zona intermunicipal de col.laboració mútua que fos profitosa per a tothom i, sobretot, per a intentar que quan es produeixi l'Europa de l'Acta Unica i de la unificació alemanya aquestes ciutats del sud-oest europeu no quedin despenjades dels gran centres econòmics europeus.

Després d'un any de reunions entre els diversos serveis tècnics de cada un dels Ajuntaments, els responsables polítcs (els alcaldes Pasqual Maragall, per Barcelona; Clementina Ródenas, per València; Ramon Aguiló, per Palma, Dominique Vaudis, per Tolosa; Georges Freche, per Montpeller; i Antonio Gonzalez, per Saragossa) acordaren la primera reunió política que se celebrà a Barcelona el passat dia 12 de setembre. D'aquesta reunió, que tindrà continuïtat a Saragossa el pròxim mes de novembre, sorgí el Manifest signat pels alcaldes on s'expressa el desig de col.laboració entre les ciutats, com també un document on s'exposen els eixos principals en què es basarà la futura cooperació. Una cooperació que té com a objectiu final la definció d'aquesta zona geogràfica com a poder prou fort per afrontar els reptes futurs. Una zona que, en paraules de Francesc Raventós, segon tinent d'alcalde de Barcelona, "a vegades no sabem si som el sud del nord o el nord del sud".

Els alcaldes, abans de la reunió.

Clementina Ródenas, Pasqual Maragall i Ramon Aguiló.

TRANSPORTS I COMUNICACIONS

El primer bloc del document es dedica a analitzar els objectius a aconseguir en transports i comunicacions. Després de constatar que "les sis ciutats podrien sens dubte posar-se d'acord fàcilment per fer valer tot el seu pes amb el fi d'obtenir grans ordenacions, instal.lacions o equipaments que siguin d'interès per al conjunt o per a alguna d'elles".

El sector prioritari de col.laboració serà el de les comunicacions i transport, "tenint com a objectiu la multiplicació i acceleració de les relacions en el conjunt de la zona principal per a franquejar els Pirineus".

En concret, el document dóna gran importància al desenvolupament del tren de gran velocitat (TGV) entre el màxim de ciutats de la zona i l'adequament de la xarxa ferroviària espanyola a l'europea. El transport terrestre s'hauria de millorar establint els necessaris eixos d'autopistes que facilitessin el transport de passatgers i mercaderies entre les ciutats. Pel que fa al transport aeri i marítim, es parla de la necessitat de reforçar els ports marítims de la zona i de crear enllaços aeris regulars de càrrega i de persones entre les sis ciutats al mateix temps que es fa necessari articular unes bones comunicacions amb les destinacions transatlàntiques i amb els principals pols de desenvolupament europeu.

PROBLEMES COMUNS

Segons el document, hi ha nombroses qüestions comuns, "des de l'assistència tècnica fins a la valoració conjunta" dels problemes, que permeten l'existència d'una estreta col.laboració que possibilitarà una més alta eficàcia en la resolució dels problemes plantejats, però sempre "dins l'àmbit de les competències pròpies de les ciutats" respectives.

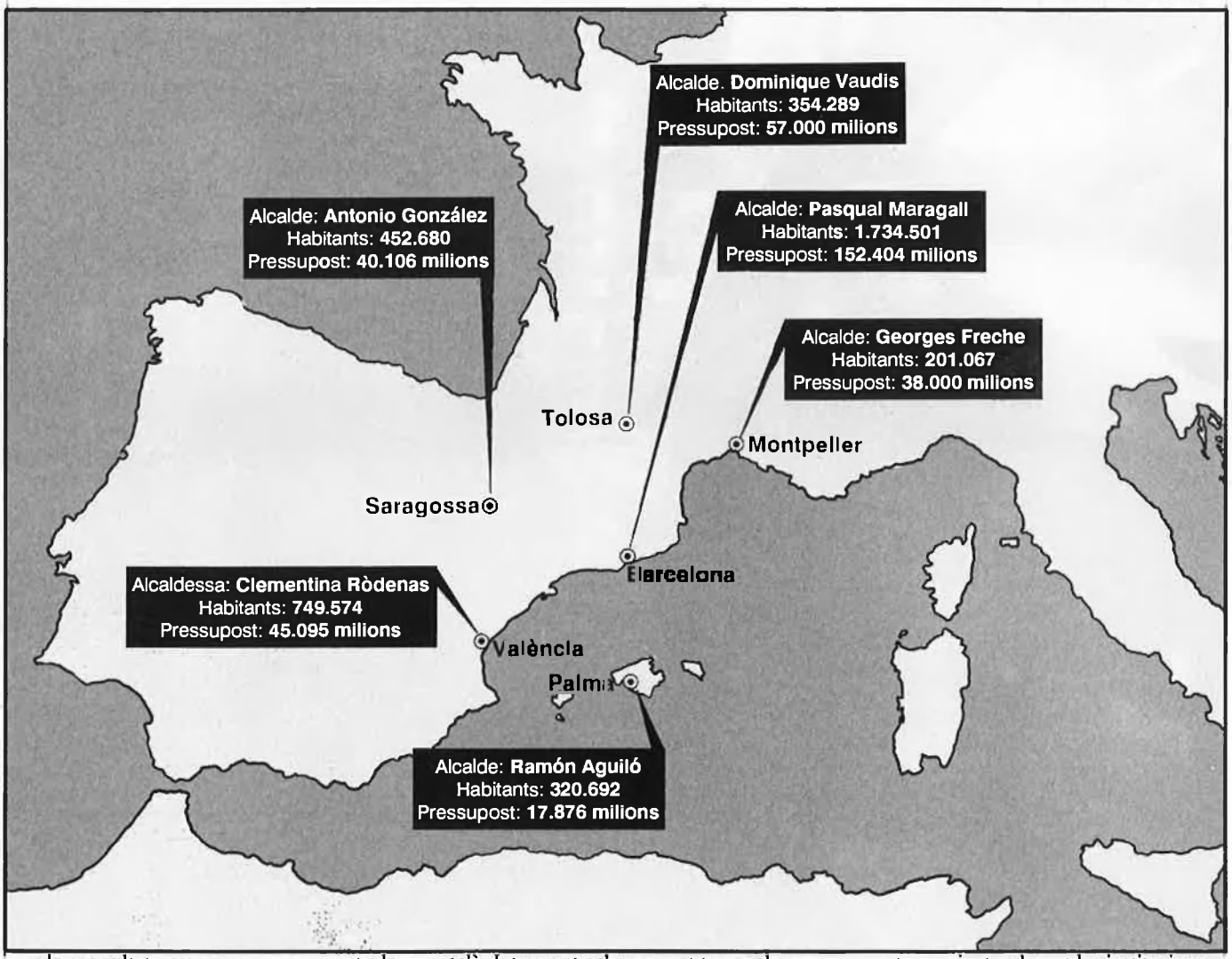
Per aconseguir aquesta màxima eficàcia es fa necessària la institucionalització d'un procés de cooperació permanent, generalitzat i estructurat, que pugui dur al desenvolupament en comú d'algunes experiències i intercanvis de personal tècnic".

Els temes que seran objecte d'atenció prioritària són els ecològics (protecció del medi ambient en el medi urbà, prevenció de la contaminació, control i limitació dels sorolls urbans i valoració de residus urbans), el de seguretat (prevenció de la delinqüència), els tècnics (col.laboració en informàtica municipal) i els urbanístics (renovació i ordenació dels centres històrics, la circulació, les zones per a vianants i les vies per a bicicletes).

ECONOMIA I INVESTIGACIÓ

Aquest potser és el bloc al qual més importància se li atorga. L'objectiu és la creació de pols de desenvolupament centrats en la industria i, sobretot, en els serveis.

La idea bàsica és la d'aprofitar el gran potencial econòmic que té Barcelona per a crear una gran àrea d'influència comuna a les sis ciutats, on cadascuna d'elles podria oferir certs avantatges a les altres i totes elles tenir una major capacitat per a enfrontar-se als reptes econòmics que l'Europa unida i la unificació alemanya crearan en pocs anys. Tots els reponsables munici-

pals consultats asseguren que aquest pla de col.laboració permetrà, sobretot en el terreny econòmic, que aquesta zona del sud-oest europeu no quedi marginada dels centres econòmics de l'Europa del 93.

Pel que fa a la investigació, la cooperació científica i tecnològica s'haurà de centrar a "incitar les universitats i els centres d'investigació a treballar més en comú i amb les empreses". I a més, s'intentarà promoure uns europols universitaris amb l'objectiu d'una oferta universitària col.lectiva a l'any 1993, com també es creu necessari "desenvolupar en comú la formació permanent en el camp de les noves tecnologies".

És un objectiu la creació de circuits turístics entre les sis ciutats, amb itineraris culturals a l'interior de cada una, i dur una acció comuna en l'àmbit de l'art líric. Dins de l'esport es preveu l'organització de competicions esportives entre els diferents equips de cada ciutat.

En l'aspecte cultural és curiós constatar la inexistència de referències a la potenciació i normalització cultural i lingüística del català. Interrogat sobre aquest tema, el segon tinent d'alcalde de Barcelona, Francesc Raventós, contestà que "és prematur parlar d'aquest tema".

EL MANIFEST

Els sis alcaldes reunits a Barcelona firmaren un manifest conjunt com a document base a partir del qual es treballarà en el futur. Aquest manifest consta dels següents punts:

Primer- Que les ciutats que representen (els alcaldes) constitueixen una xarxa específica de ciutats dins del sistema europeu de ciutats.

Segon- Que a l'Europa que avança cap a la integració econòmica i política, les ciutats poden fer un paper important en el procés d'integració.

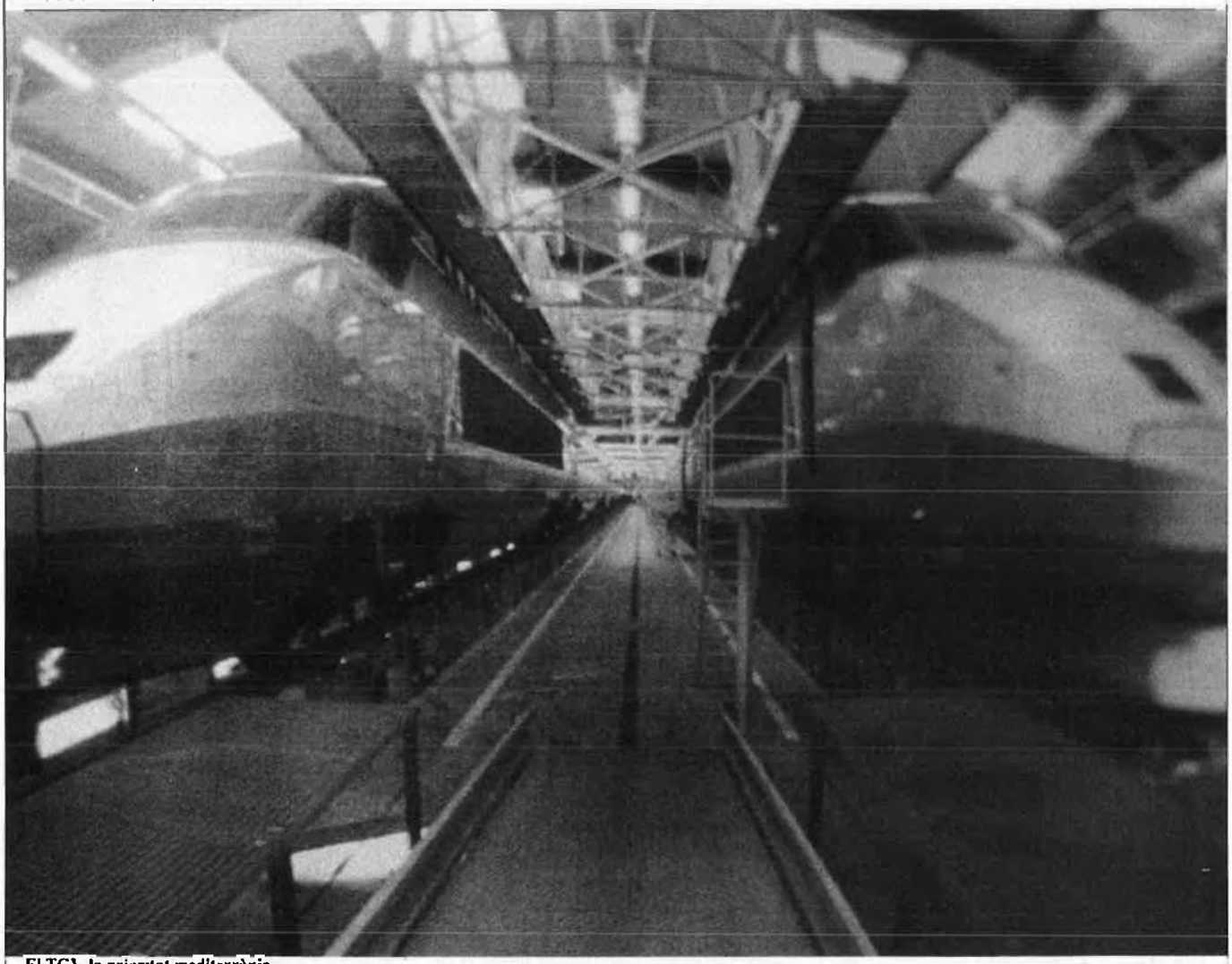
Tercer- Que existint entre les sis ciutats clares coplementarietats i interessos comuns, es troben disposats a aprofundir la cooperació en distints sectors, a fi d'aconseguir nivells superiors de desenvolupament i de progrés, com també a presentar propostes conjuntes davant les institucions regionals, estatals i comunitàries.

CIUTATS D'EUROPA VERSUS L'EUROPA DE LES REGIONS

El pacte de col.laboració a què han arribart aquestes sis ciutats planteja necessàriament la qüestió de si és un intent d'obviar, inclús substituir, l'Europa de les regions i nacionalitats que propugna el president Jordi Pujol.

Segons les fonts consultades a la Generalitat de Catalunya, "aquests són dos nivells diferents: el projecte del president Pujol és molt més antic, és del 87, i molt més ampli. El dinamisme econòmic el dóna el territori, les regions. És el conjunt i no una ciutat el que té una dinàmica econòmica. El pla dels ajuntaments, que per altra banda nosaltres només el coneixem pel que ha aparegut a la premsa, no és comparable, si de cas el que fa és reforçar el pla més general".

Per l'altre costat, l'alcalde de Palma, Ramon Aguiló, tampoc hi veu punts de fric-

El TGV, la prioritat mediterrània.

ció entre ambdues inciatives: "no pens que això sigui una iniciativa substitutòria. Jo pens que és molt difícil fer una Eruopa de les regions. L'Europa dels Estats ja hi és i la unió europea es realitza més a través de les ciutats que a través de les regions. Les ciutats són els elements dinamitzadors de les regions, els contactes entre regions són més *vaporosos* des del punt de vista de la realitat dels intercanvis. Les regions i les nacionalitats només han dut guerres a Europa; en canvi, les ciutats han estat més progressistes en la configuració de l'Europa moderna, i pensem que ho continuaran sent".

Com es pot observar, les dues parts neguen la possibilitat que sorgeixin problemes entre els dos projectes, però les declaracions transmeten dues concepcions radicalment contràries que poden provocar més d'un problema en el futur.

Miquel Payeras

Un pacte cap a Europa

El protagonistes de l'acord consultats coincideixen a afirmar que és una resposta d'unes ciutats del sud-oest europeu per no quedar al marge dels centres de poder econòmic.

—Frances Ravantós, segon tinent d'alcalde de Barcelona.

Es un acord de cara a la nova configuració europea, la qual es basarà entrets fets: l'Acta Única, la unificació alemanya i l'obertura dels països de l'Est.

L'actual i la futura Europa té dos eixos de desenvolupament molt clars: l'eix Rin i el desplaçament cap a l'est. Davant això, el sud-oest europeu s'organitza per a fer una mena de contrapès.

No serà un *lobby*, però sí que actuarà com a grup de pressió davant la Comunitat.

—Ramon Aguiló, alcalde de Palma:

Es tracta de la voluntat de posar en comú determinats esforços i, al mateix temps, aprofitar la situació d'enteniment enre les ciutats per no duplicar esforços, sinó complementar-los.

Pensem que les sis ciutats poden actuar com a instrument de pes davant la Comunitat Europea. En determinats ajuts econòmics serà més fàcil aconseguir-los entre tots i per a totes les sis ciutats.

—Clementina Ródenas, alcaldessa de València:

Les grans ciutats no capitals d'estat, amb problemes, han de buscar el seu propi destí al si de les comunitats europees. Per això, València s'esforça a desenrotllar un paper actiu en les organitzacions (Consell de Ciutats i Regions Europees o Eurociutats, entre altres) que relacionen un gran nombre d'aquestes ciutats amb la intenció de vertebrar i unir aquestes voluntats comunes. Els primers passos estan fets.

EMPRESES

Dona i mercat laboral

L'Àrea de Desenvolupament Econòmic i Social de l'Ajuntament de Barcelona (ADES) ha presentat els resultats d'una enquesta sobre la dona en el mercat laboral barceloní. Segons l'enquesta realitzada a 644 dones d'edat mitjana de 40 anys, l'edat i la manca de formació són les principals causes de l'atur femení a la ciutat. Per això l'ADES ha iniciat el Programa d'Inserció Laboral de Dones, amb un pressupost, per al curs 90-91, de 114 milions de pessetes, cofinançat en un 55% per l'Ajuntament de Barcelona i un 45% pel Fons Social Europeu.

Pierre Cardin

El proper mes d'octubre s'obrirà en el Victoria & Albert Museum de Londres l'exposició antològica que recull l'obra de Pierre Cardin al llarg dels seus 40 anys de professió. Les diverses línies que han obert nous camins en el món de la moda, com les espatlles-llibre, vestits pagoda o faldilles-arc es podran contemplar en aquesta esperada exposició.

Targeta de crèdit ABC

Sabadell i Vilafranca del Penedès seran les dues primeres poblacions catalanes on els ciutadans podran comprar a crèdit als establiments comercials amb la nova Tarja Oberta que ha implantat l'Agrupament de Botiguers de Catalunya (ABC). Aquesta experiència pilot s'estendrà posteriorment a la resta del Principat i després a tot l'estat. L'avantatge més gran que ofereix aquesta targeta és la baixa comissió que pagaran els comerços adherits a l'entitat emissora, la **Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.**

Dalt, Pierre Cardin. Baix, Anna Birulés.

Noves mires al Banc de Sabadell

Anna Birulés, fins ara directora general de Promoció Comercial, vice-presidenta del comitè executiu del Consorci de Promoció Comercial de Catalunya (COPCA), vicepresidenta del Centre d'Informació i Desenvolupament Empresarial (CIDEM) i presidenta de la Societat Catalana de Capital Risc, deixarà tots els càrrecs públics vinculats a la Generalitat. A partir d'octubre, Anna Birulés serà nomenada directora de desenvolupament corporatiu i expansió internacional del **Banc de Sabadell.** .

Catalunya i Illinois

El president de la Generalitat de Catalunya, **Jordi Pujol**, i el governador de l'estat d'Illinois, **James R. Thompson**, han signat un tractat d'amistat i cooperació per tal de promoure i desenvolupar activitats conjuntes, programes, intercanvis comercials, científics i tècnics, inversions canalitzades a través de les oficines d'intercanvi que s'obriran properament a Barcelona i Chicago. L'estat d'Illinois ocupa el tercer lloc en el *ranking* dels EUA.

Crèdits hipotecaris

La **Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona** ha constituït, juntament amb 20 mutualitats espanyoles, una societat de crèdit hipotecari. La nova societat, dotada amb un capital social de 500 milions de pessetes –ampliable en els pròxims mesos a 1.000 milions– i presidida per **Joan Caldés**, facilitarà crèdits hipotecaris de fins 10 milions de pessetes a un interès del 15'5% i un període d'amortització que oscil.larà entre els 10 i els 12 anys.

PREGUNTA DE LA SETMANA

Gonzalo J. Boronat
Director del Banc de Crèdit Local a València

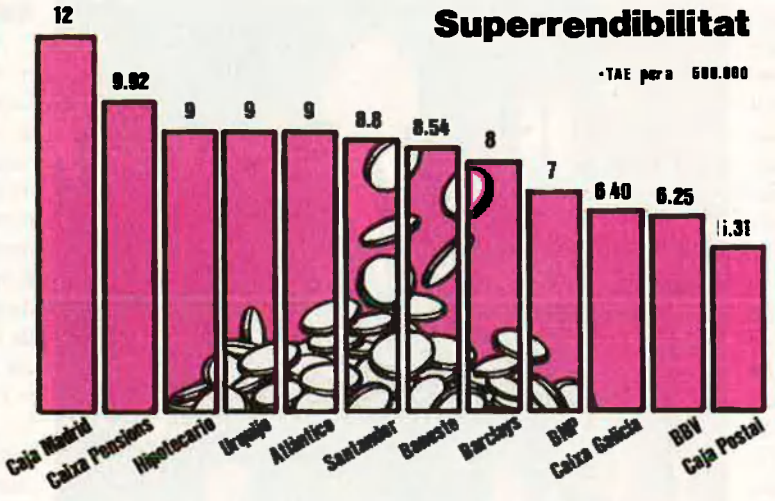
¿L'actual conjuntura econòmica pot influir en la demanda de més crèdits per part de les corporacions locals?

"No crec que tinga cap repercussió. Els pressupostos van ser aprovats abans de l'estiu i no és previsible que les corporacions realitzen modificacions de pressupost en el que resta d'any. Pel que fa a l'any pròxim, com és any d'eleccions, les corporacions funcionen amb pròrroga de pressupostos i no es realitzen grans inversions fins que no es constitueixen els ajuntaments elegits"

LA XIFRA

500

milions de pessetes invertiran els sindicats a l'estat espanyol en les respectives campanyes durant les eleccions sindicals. UGT, amb 350 milions de pessetes, serà el sindicat amb un pressupost més elevat, seguit de CCOO, amb 140.

Un any després que el Banco de Santander *trencara* el mercat financer amb el primer supercompte que es posava en circulació a l'estat, la remuneració dels tipus d'interès ha continuat en augment. Tots els grans bancs, excepte el Popular i el Central, s'han sumat a la cursa de la rendibilitat iniciada per l'entitat que presideix Emilio Botín. Fins i tot les caixes han augmentat la seua oferta. Així les coses, per a un saldo mínim de 500.000 pessetes, l'entitat més generosa és, a hores d'ara, Caja Madrid, amb una oferta del 12%. El Santander, pioner de la inciativa, ha estabilitzat l'oferta en el 8'80%.

La decisió d'Espinosa

La Confederació Interprovincial d'Empresaris de la Regió Valenciana (CIERVAL) ha decidit posar en marxa tot un procés de reforma organitzativa pel qual la patronal valenciana s'independitzarà totalment de les tres confederacions empresarials provincials que la integren.

Aquesta reorganització haurà d'estar finalitzada abans de l'1 de gener del 1991 i en la mateixa s'hi preveu dotar d'una seu pròpia a la CEV, com també nomenar un secretari general amb dedicació pròpia, càrrec que serà incompatible amb qualsevol dels secretaris de les tres confederacions membres. Aquest darrer punt impedirà a Luis Espinosa, actual secretari general de CIERVAL i de la Confederació Empresarial Valenciana (CEV), compatibilitzar el seu càrrec. L'elecció d'Espinosa és esperada en el món empresarial per saber amb quin suport real comptarà CIERVAL en el futur.

EN BREU

Nou curs. La formació de postgraduats en economia i el reciclatge professional són els objectius del nou curs que iniciarà a partir del pròxim mes d'octubre l'Escola d'Economia del Col.legi d'Economistes de València. La programació per al curs 1990-91 incidirà en el nou pla general comptable, la nova normativa fiscal, els sistemes de control en l'empresa i la formació de consultors.

Informació Tributària: Els dies 1 i 2 d'octubre se celebrarà a Barcelona el Seminari Implicacions fiscals del nou pla de comptabilitat. Com que les empreses han de mostrar una major transparència financero-comptable, aquest seminari anirà enfocat a analitzar els nous criteris comptables que ha introduït la reforma mercantil.

Fundació Emi. L'Institut d'Estudis Empresarials inicia els diversos cursos de Programes de Gestió i Direcció. Els dies 3 i 4 d'octubre s'inicia el curs de Direcció Administrativa i el de Direcció de la Producció, i el dia 5 del mateix mes comença el curs de Direcció comercial.

Expohogar i Barnajoia. Del 29 de setembre al 3 d'octubre, la Fira de Barcelona obre les portes al Saló Internacional del Regal i Articles per a la Llar com també el Saló Internacional de la Joieria, Rellotgeria i Bijuteria.

Moda deficitària

Les passarel.les de la 13a edició del saló Gaudí Dona han servit, no sols per a presentar les col.leccions primavera-estiu '91 de noms tan reconeguts com Roser Marcé, Jutta Covian, Joaquim Verdú, Antoni Miró, Josep Font, Luz Diaz, Peter Ae-

Roser Marcé, disseny contra les importacions.

do, Tucho i Mila Balado i Estrella G., sinó també per a diagnosticar la salut del sector tèxtil i de la confecció femenina.

Aquest apartat continua travessant una etapa de dèficit comercial que profunditza el darrer exercici. Així, el 1989 el comerç exterior de confecció femenina va donar un saldo de 20.332 milions de pessetes de dèficit, producte d'unes importacions per valor de 31.635 milions de pessetes i unes exportacions valorades en 11.303 milions. Xifres que, respecte al 1988, van representar un augment del 48'8% en les compres i una disminució del 43'8% en les vendes.

Pel que fa als cinc primers mesos de1990, la tendència ha canviat ben poc. El sector ha adquirit de l'exterior peces per import de 19.762 milions de pessetes. Això representa un increment de les importacions del 56'6% respecte al mateix període de l'anterior exercici. Les exportacions s'han situat en 5.632 milions, amb un increment del 9% respecte als cinc primers mesos del 1989. La balança comercial, amb aquestes xifres, continua sent deficitària, concretament per valor de 14.130 milions de pessetes.

La partida que més contribueix al dèficit comercial és la corresponent als vestits jaqueta sastre, conjunts, faldilles, pantalons, jaquetes i vestits. Per països, Itàlia, França i Portugal són els principals proveïdors.

Albert Vicent

Vulnerables

Des de fa uns mesos domina la intuïció que l'economia espanyola com més va pitjor. Senzillament, els factors que determinaven la continuïtat del procés de creixement, iniciat el 1986, tenien prou per a compensar els de caràcter negatiu. La inflació va continuar creixent, any rere any, però tot dins de la categoria *singular* de la inflació per sota dels dos dígits; es tractava d'una inflació cortesa i educada que motivava conflictes convinguts amb el Fons Monetari Internacional i que es comparava desfavorablement amb la mitjana dels països de la Comunitat Econòmica Europea. De sobte, junt amb la inflació va alçar-se un altre factor negatiu: el dèficit comercial gegantí que, anys enrere, era compensat pels ingressos del turisme. El turisme va deixar de ser un factor de compensació per transformar-se en un problema, la darrera manifestació del qual el 1990 ha estat dramàtica. El dèficit de la balança comercial, que mantenim principalment amb els països del Mercat Comú, va arribar a ser el 1989 de tres bilions dos-cents mil milions de pessetes. Va ser necessari incidir en la balança per compte corrent, que l'any passat va ser deficitària. En resum, la inflació i el dèficit per compte corrent exigien actuacions urgents. Tingué lloc un debat, no gaire animat, entre els economistes que afirmaven que el reequilibri de l'economia espanyola exigia unes certes condicions per a aconseguir un *soft-landing*, un aterratge suau, enfront d'altres catastrofistes que requerien un *crash-landing*, amb el que això suposa per als passatgers i l'aeronau.

De sobte ha sorgit un fenomen imprevisible, o almenys imprevist, que era la invasió de Kuwait per Saddam Hussein el passat 2 d'agost. Les primeres conseqüències han estat un encariment de la factura del cru, que ha passat en poques setmanes de costar aproximadament quinze dòlars el barril a més de trenta-dos avui. El govern ha rebut una ajuda inestimable. Ara cal l'ajust, i aquest ajust serà dur per culpa del petroli. De seguida ens hem assabentat que l'OCDE assenyala l'estat espanyol, darrere d'Itàlia, com el país europeu occidental, o capitalista, amb major grau de vulnerabilitat a la crisi del petroli. En termes senzills, del golf Pèrsic les tres embarcacions, la fragata i les dues corbetes, ens duran un pla d'ajust que, per més que es diga, afectarà els convenis sindicals i ho farà en un sentit que els quadres macroeconòmics no poden fer variar. L'hora d'estrènyer-se de cinturons ha tocat.

SPECOM

2n SALÓ de la COMUNICACIÓ de PERPINYÀ

Tres dies d'animació i conferències entorn d'un tema central, *la comunicació*: TELECOMUNICACIÓ, TELEMÀTICA, BURÒTICA, INFORMÀTICA, PUBLICITAT, EDITORIALS, DIARIS, REVISTES.

Palau de les Exposicions
del 27 al 29 de setembre 1990

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____

Domicili _____ Població _____

Any de naixement _____ Professió _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subcriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de: 13.886 pessetes (Firma)

Amb pagament:

- ☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
- ☐ Semestral (2 rebuts de 6.943 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc)
- ☐ 19.500 (Europa) ☐ 25.500 (Amèrica)

Forma de Pagament

- ☐ Dom. bancària
- ☐ Xec bancari adjunt
- ☐ Gir postal núm. _____

La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos

---

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____

Adreça _____ Població _____

_____ de _____ de 199__

Nom i adreça del titular del compte _____

(Firma)

Els pregue que fins a nova ordre els rebutrs que presentarà Edicions del País Valencià, S.A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals

siguen pagats amb càrrec a

☐ c/c. ☐ Llibreta Núm. _____

Butlleta de suscripció

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALÈNCIA
Tel.: (96) 352 48 69 • C.F.A. A46/186821

DOCUMENT

L'arxiu, biblioteca i hemeroteca de Max Aub, a Sogorb

Història d'una recuperació cultural

Cinc anys després de l'inici d'una sèrie de negociacions entre la família de l'escriptor Max Aub Mohrenwitz (París, 1903-Mèxic, 1972) i diverses institucions públiques valencianes (1985-90), l'arxiu, biblioteca i hemeroteca de Max Aub arriba a València.

Cap a l'estiu de 1985 i amb motiu d'una visita particular de la investigadora valenciana Elena Aub Barjau, filla i marmessora de l'escriptor Max Aub (1903-1972), a València, va tenir una primera entrevista amb Antoni Asunción Hernández, llavors president de la Diputació Provincial de València, qui es va interessar en la proposta de la possible recuperació del llegat cultural de l'escriptor valencià a l'exili.

Antoni Asunción que, com a president de la corporació provincial, havia demostrat en més d'una ocasió la seua sensibili-

Max Aub a Mèxic, 1962 (?). (Foto: Ricardo Salazar)

Cronologia valenciana de Max Aub

1903. Naix a París Max Aub Mohrenwitz.
1905. Naix la seua germana Magda.
1903/14. Primers estudis al Collège Rollin de París.

Estiueja a Alemanya (Berlín, Munich, Nuremberg, etc.).
1914. La família Aub-Mohrenwitz, d'origen jueu, emigra a València en esclatar la primera guerra mundial.

Estudis secundaris a l'Institut Lluís Vives de València.

Coneix José Medina i José Gaos.
1920. Comença a treballar amb el seu pare i viatja per tot l'estat espanyol.
1921. Coneix Jules Romains a Girona.
1923. Viatja a Madrid i hi coneix l'escriptor Díez Canedo.
1925. Edita el primer llibre de versos *Poemas cotidianos*.
1926. Es casa amb Perpètua Barjau Martíun.

Col.labora en la revista *Alfar*.
1928. Ingressa en el PSOE.

Publica la peça teatral *Narciso*.

Amistat amb els pintors Lahuerta i Sánchez.
1929. Publica el llibre de narracions *Geografía*.
1931. Publica *Teatro incompleto*.
1933. Edita el libre de poemes *A*, amb dibuixos de Genaro Lahuerta i Pedro Valencia.
1934. Publica el llibre de narracions *Luis Alvarez Petraña*.
1935. Comença a treballar amb el grup teatral El Buho.
1936. Dirigeix amb Josep Renau el diari *Verdad* (PSOE-PCE).
1937. Agregat cultural de l'ambaixada espanyola a París.

Col.labora en el Pavelló Espanyol, París, 1937.
1938. Secretari del consell nacional de teatre.

Inicia el rodatge, amb André Malraux, de *L'espoir*.
1939. Exili a França.

Internament en camps de concentració.

Presoner a Djelfa (Algèria).
1942/1972. Exili a Mèxic.
1969. Primer viatge a València.
1972. Segon i últim viatge a Espanya.

Mor a Mèxic, DF.

tat per la cultura i particularment per alguns escriptors, erudits i artistes de la *generació valenciana dels trenta*, amb la promoció de Juan Gil Albert, la reedició dels llibres de Vicente Gaos, el suport al pintor Genaro Lahuerta, etc., va atendre amb molt d'interès la possibilitat de recuperar els llibres, periòdics i papers personals de Max Aub que, nascut a París i mort a Mèxic, havia realitzat una bona part de la seua obra cultural a la ciutat de València.

Aquest contacte inicial es va continuar mantenint durant 1986 amb motiu d'un segon viatge d'Elena Aub a València i es va aprofundir quan, amb motiu de l'edició d'un número extra de la revista *Batlia* (1986) sobre les relacions culturals entre València i Mèxic (segles XVIII-XX), dedicaren a l'escriptor valencià unes pàgines especials de la publicació amb reproduccions de fotos, poemes i documents del seu arxiu, com també diversos textos. Així, es valorava la trajectòria valenciana, l'estètica i l'aportació literària d'aquest autor reconegut internacionalment.

Després d'entregar l'inventari de la biblioteca, el tema passà a les mans del responsable de Cultura de la Diputació de València, el diputat socialista Joan Josep Ros Piles (actual alcalde de Torrent) que va mantenir una correspondència amb la família expressant sempre l'interès de la corporació a adquirir l'important arxiu, biblioteca i hemeroteca de l'escriptor.

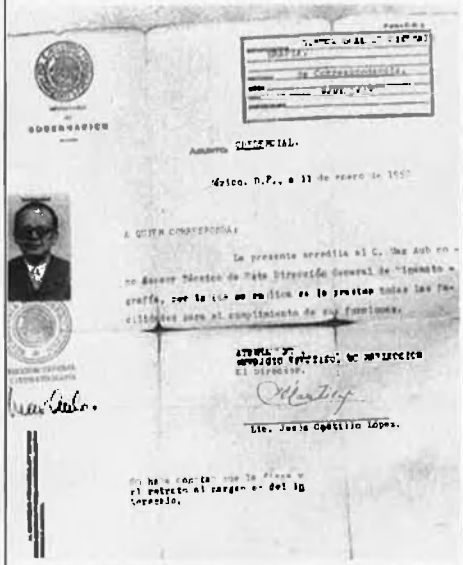
En principi, la família de Max Aub, ubicada principalment a Ciutat de Mèxic, oferia en venda, per uns 75.000 dòlars nord-americans d'aquell temps, una biblioteca d'uns 10.000 exemplars i una hemeroteca composta per vora 2.000 periòdics. La possibilitat de donació de l'arxiu particular es va plantejar, per primera vegada, l'estiu de 1987, quan amb motiu de la celebració del Congrés Internacional d'Escriptors i Artistes de València, Elena Aub s'entrevistà de nou amb Antoni Asunción, el diputat de cultura i un crític d'art com a intermediari de la família. En aquella entrevista es va suggerir la voluntat de la família de fer donació de més de 5.000 documents (correspondència, documentació editorial, retalls de premsa, etc.) que omplien els arxivadors de l'escriptor al seu estudi mexicà.

A partir d'aquell moment, l'arribada posterior del nou diputat de cultura i vice-president de la Diputació, Vicent Vercher i el nomenament d'Antoni Asunción com a director general de Presons del Ministeri de Justícia, el tema de la recuperació cultural del llegat Max Aub va quedar en el

Coberta del llibre de narracions de Max Aub *Geografía*. (Foto: AMG)

Max Aub, secretari del consell nacional de teatre, 1938. (Foto: AMG)

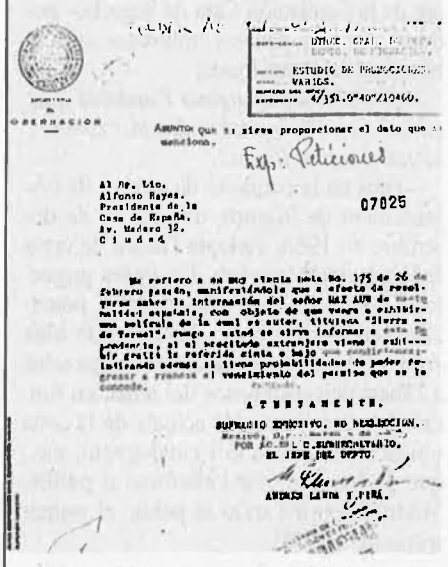

Credencial de Max Aub com a assessor tècnic del cine mexicà. (Foto: AMG)

Max Aub amb l'escriptor francès André Gide, 1937 (?). (Foto: AMG)

Max Aub i el seu nét a l'Havana, Cuba, 1968. (Foto: Federico Álvarez/AMG)

Petició de Max Aub al govern de Mèxic per difondre el film *Sierra de Teruel*, 1940. (Foto: AMG)

més lamentable oblit.

La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, informada del tema des del primer moment –Emili Soler Pascual, responsable de cultura del PSOE i llavors director general de Cultura, s'havia entrevistat amb Elena Aub, vint-i-quatre hores després de la primera visita a Antoni Asunción, el 1985– no va donar cap pas a favor d'una solució efectiva de l'assumpte. Almenys en temps del conseller Cebrià Ciscar. Així mateix, també n'estava assabentat des d'un principi Ricardo Munoz Suay, llavors director de la Filmoteca, i que era al seu torn amic de l'escriptor i d'alguns membres de la família.

Malgrat la lentitud de les negociacions, la família de Max Aub va tenir un gest d'atenció cap a la Generalitat valenciana, i féu donació, a la tardor de 1987 –tres anys després d'infructuoses negociacions amb les institucions públiques valencianes, 1985-87– del guió, les fotografies i la documentació original del film d'André Malraux i la versió al castellà de Max Aub, *Sierra de Teruel* (1939).

En aquest cas, Cebrià Ciscar, reaccionà molt favorablement. I Munoz Suay va acceptar la proposta d'un col.laborador de la conselleria de preparar, per a més endavant, una edició crítica de *Sierra de Teruel* que, finalment, sota la coordinació eficaç de Vicente Ponce, va editar la revista *Archivos de la Filmoteca* (1989).

El camí de la recuperació de Max Aub, que a començaments de la dècada va iniciar la *Cartelera Turia,* junt amb el Teatre Estable del País Valencià i València Cinema, amb el patrocini de l'Ajuntament de València (1980), i que van continuar la revista *Batlia* (1986) amb el plec dedicat a l'escriptor i la revista *Archivos* amb el número sobre *Sierra de Teruel* (1989), no acabava de completar-se ja que l'arxiu, biblioteca i hemeroteca, de fet, continuaven sense ser adquirits per ningú.

Fins i tot ofertes d'edicions d'alguns llibres de Max Aub fetes a la Insititució Valenciana d'Estudis i Investigació (1987) no trobaren mai resposta afirmativa.

Alguns amics, estudiosos i especialistes de Max Aub es demanaven si els responsables culturals del PSOE coneixien realment la importància cultural, literària i política de l'autor.

¿Sabia, per exemple, Emili Soler, que Max Aub tenia el carnet número 65 de l'Agrupació o Societat Socialista de València, del Partit Socialista Obrer Espanyol, segons una afiliació datada el 23 de novembre de 1929?

¿Sabia Vicent Vercher, que Max Aub tenia el carnet número 3 de l'Aliança d'Intel.lectuals per a la Defensa de Cultura, segons una afiliació de 1936?

¿Coneixia, per exemple, Enric Cuñat, que Max Aub va ser l'agregat cultural de l'Ambaixada de la República Espanyola a París (1937) i que va tenir una participació significativa en la coordinació del Pavelló Espanyol de l'Exposició Internacional de París, 1937, i en la tramitació del pagament de les despeses del *Gernika* de Picasso? Tots aquests mèrits cívics, polítics i culturals –a més, cal recodar-ho, de la seua personalitat intel.lectual, cultural i literària– ¿no eren suficients perquè la Generalitat valenciana, mitjançant l'Ajuntament, la Diputació o la Conselleria de Cultura, haguera recuperat per al *cap i casal* el llegat de Max Aub?

Convindria que parlaren alguns dels polítics ací esmentats per conèixer les raons de fons per les quals, a la ciutat de València, durant tres anys, ningú va moure un dit per adquirir aquest important llegat.

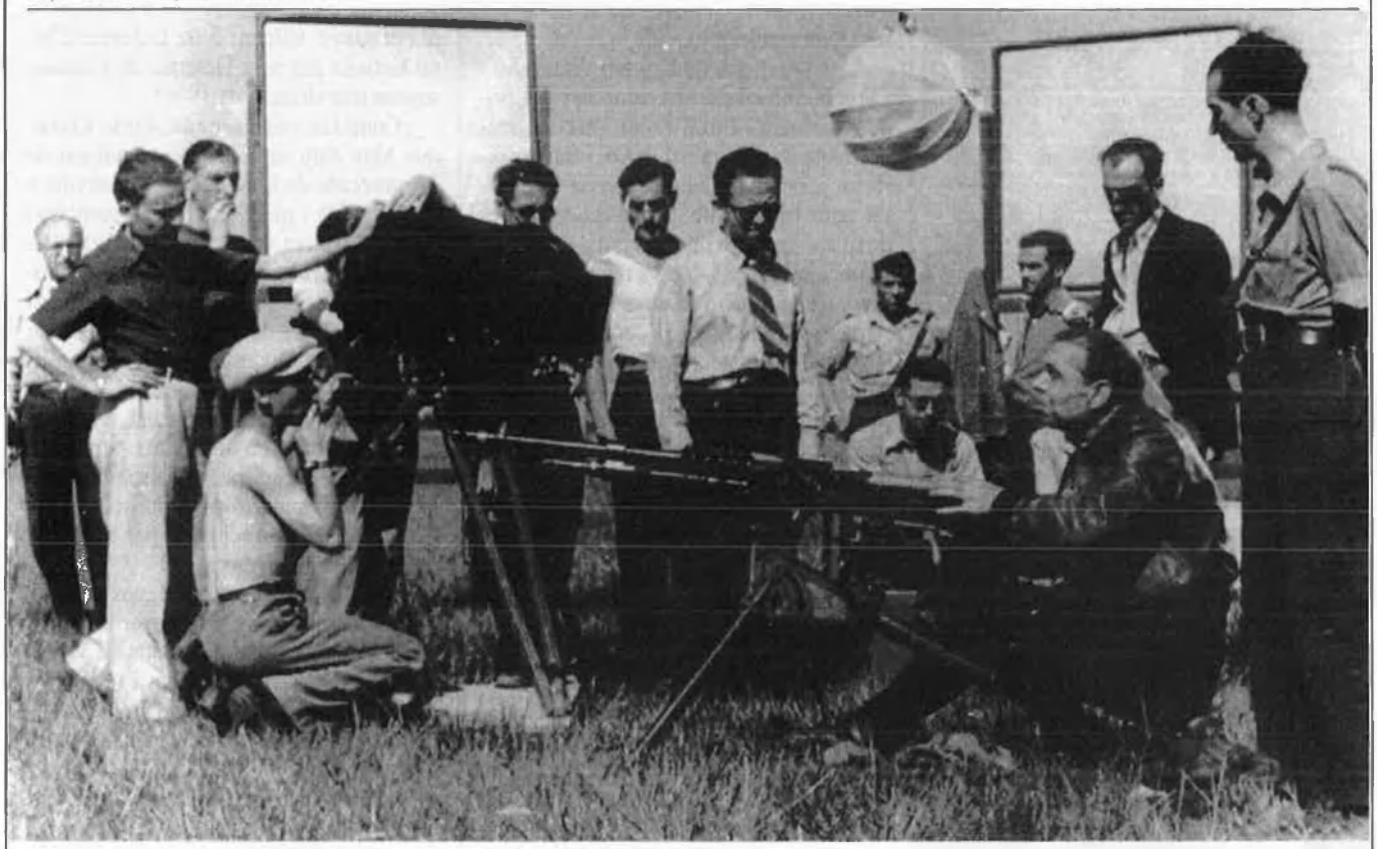
No volem pensar, per cap raó, que el nom de Max Aub fóra inoportú per haver militat en la maçoneria, haver estat simpatitzant dels comunistes o haver estat sempre pròxim a Negrín...

El cas és que, després d'una sèrie d'articles en la premsa valenciana sobre la possible pèrdua de l'arxiu, biblioteca i hemeroteca per part de la Comunitat Valenciana, l'alcalde socialista de Sogorb, Miguel Ángel González –càrrec del qual va dimitir a la primavera de 1989– va prendre la iniciativa d'adquisició del llegat de Max Aub, i en un ple extraordinari (11-XI-1988) va aconseguir el suport majoritari de tots els partits per a comprar la biblioteca i la possibilitat de crear la Fundació Max Aub que garantirà d'ara endavant el bon funcionament de la gestió.

En la premsa de la tardor de 1988 es parlava d'un possible acord entre l'Ajuntament de Sogorb, la Diputació de Castelló i la Conselleria de Cultura, per finançar l'adquisició de la biblioteca.

Afortunadament, la desil.lusió de la família Aub davant el tema –en una carta d'Elena Aub a un crític d'art valencià deia literalment: "No vull que l'oferesques més. S'ha acabat. No és obligació dels valencians adquirir el que no els interessa"– es va superar gràcies a l'entusiasme de l'alcalde socialista de Sogorb, el ple municipal i el viatge fet per una delegació castellonenca, el 14 de desembre de 1988, dia que es va signar el contracte de compra-venda de la biblioteca de Max Aub.

La premsa de Castelló, el dia 3 de gener de 1989, deia en titulars: "La biblioteca de

Max Aub en el rodatge de *Sierra de Teruel*, 1938.(Foto: Denis Marion /AFGV)

Max Aub llegará a Segorbe en este trimestre" (*Mediterráneo*).

La notícia de l'adquisició va tenir molt de ressò a Ciutat de Mèxic on se celebrà un acte de confraternització a l'Ateneo Español de México, al qual assistiren, entre altres José Puche Álvarez, Vicente Rojo, Federico Álvarez, Carmen Ruiz Funes i Pedro Bermejo, ambaixador d'Espanya a Mèxic. La recuperació estava en marxa.

A partir d'aquell moment totes les il.lusions de l'alcalde socialista Miguel Ángel González, de capitalitzar el tema Max Aub, amb la creació d'una Fundació Max Aub, rellançament del Concurs de Contes Max Aub i immediata i efectiva ubicació de la Biblioteca, s'ensorraren a causa d'una moció de censura, plantejada a la primavera de 1989, per l'oposició i que va posar fi a l'exercici del seu càrrec.

Malgrat tot, el nou alcalde de Sogorb, Luis Pedro Martín, militant republicà del grup ARDE, mantingué el desig de la corporació de l 11 de novembre de 1988 i va confirmar l'adquisició que avui és ja una realitat. D'aquesta manera, el País Valencià recupera un important llegat dels anys de la postguerra i una biblioteca de primer ordre sobre l'exili espanyol i la cultura llatinoamericana del segle XX.

Manuel Garcia

Luis Pedro Marín, alcalde de Sogorb

¿Quan va aprovar el municipi de Sogorb l'adquisició de la Biblioteca Max Aub?

—En sessió extraordinària de l'ajuntament de l'11 de novembre de 1988 s'aprovà, amb els vots favorables de tots els partits polítics que componien la corporació municipal, és a dir, Acció Republicana Democràtica Espanyola, Partit Popular, Centre Democràtic i Social.

—¿Quines vinculacions tenia Max Aub amb Sogorb?

—Les vinculacions de Max Aub no eren exactament amb Sogorb, sinó amb la comarca de l'Alt Palància, que va incloure en els seus llibres, sobretot *Viver de les aigües,* on comença una història relacionada amb la guerra civil.

—¿Com finançarà el municipi el pagament de l'esmentat llegat cultural?

—En un principi, el cost total de l'adquisició del llegat de l'escriptor anava a càrrec de l'ajuntament. Però davant la problemàtica econòmica existent en aquesta corporació, demanàrem ajuda a la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat valenciana i a la Diputació Provincial de Castelló, els quals han fet el pagament d'aquest llegat cultural, i n'han deixat la custòdia i el funcionament a l'Ajuntament de Sogorb.

—¿On s'instal.larà de moment l'arxiu, biblioteca i hemeroteca de Max Aub?

—Ben entès que nosaltres tenim dependències i infrastructura suficient per a ubicar l'esmentat llegat, considerem que altres institucions de Sogorb –com és el cas de la Fundación Caja de Segorbe– podrien albergar aquesta biblioteca amb la idoneïtat dels seus locals.

—¿Pensen crear alguna Fundació que garantesca l'ús social, cultural i promocional d'aquest llegat?

—Dins de la comissió de govern de l'Ajuntament de Sogorb, del dia 10 de desembre de 1988, s'adoptà l'acord de crear la Fundación Max Aub. Tot aquest projecte té com a finalitat salvaguardar, potenciar i difondre el nom i les obres de Max Aub. La nostra voluntat és que estiga aviat a l'abast dels estudiosos del tema, en funció dels condicionants actuals de la seua ubicació, instal.lació i catalogació, etc., que poden demorar l'obertura al públic. Voldríem obrir l'arxiu al públic el primer trimestre de 1991.

M.G.

Max Aub, francès d'origen, mexicà de naturalesa, mediterrani de vocació

Max Aub i València

A l'escriptor Max Aub li agradava dir allò que "u és d'on ha fet el batxillerat". Era una manera d'aclarir que, sent fill d'un alemany i d'una francesa, se sentia, per haver cursat els seus estudis a l'institut Lluís Vives, molt valencià.

La relació de Max Aub amb la cultura mediterrània te l'origen a començaments de la primera guerra mundial (1914) quan la seua família, que residia a la capital francesa, decideix traslladar-se a València.

Amb apenes 11 anys el jove Max Aub Morehwitz, fill d'un comerciant germànic i d'una senyora francesa, descobriria el *cap i casal* d'un país, eminentment agrícola, que espiritualment s'identificava amb la música del mestre Serrano, les pintures de Joaquim Sorolla i la novel.la costumista de Vicent Blasco Ibánez.

Però ací, a la capital valenciana, descobriria moltes coses més: les idees de l'esperit de l'Institut Lliure d'Ensenyament a través d'algun professor de l'Institut Lluís Vives, l'amistat de dos grans amics durant el període republicà i de l'exili, és a dir, el filòsof José Gaos i el sociòleg José Medina Echevarria, amb els quals mantindria, durant la seua residència a la capital mexicana, una tertúlia amistosa on, diuen, parlaven amb una certa nostàlgia del seu país d'origen en valencià.

Ací, finalment, en el pla personal, conegué Max Aub la dona que el va acompanyar la resta de la seua vida: Perpètua *(Peua)* Barjau.

A més, Max Aub, va iniciar la seua trajectòria literària a València. Ací va escriure els seus primers versos, peces teatrals i crítiques d'art.

Max Aub, com a escriptor sensible a l'art renovador dels anys trenta, té un paper molt important al costat d'artistes, moviments i fets culturals molt significatius. Amic de Genaro Lahuerta i Pere Sánchez, l'escriptor va fer alguns textos de presentació dels esmentats artistes, en l'època que feien exposicions amb el grup d'avantguarda de la Sociedad de Artistas Ibéricos que animava a la capital espanyola el crític Manuel Avril. Ací va conèixer, també, Josep Renau, artista

Max Aub, amb quinze anys (València, 1918). (Foto: Novella)

amb el qual, entre altres inciatives, va coincidir a la revista *Nueva Cultura* (1935-37), l'Aliança d'Intel.lectuals per la Defensa de la Cultura i en la direcció, conjuntural, del diari *Verdad* (1936), publicació d'unificació del PCE-PSOE. I a París, anys més tard, va col.laborar amb José Gaos (comissari general) Josep Renau (director general de Belles Arts) en la coordinació del Pavelló de la República Espanyola i l'Exposició Universal de les Arts i les Tècniques en el Món Modern, celebrada a París, el 1937.

Dir, cinquanta anys després, que Max Aub es va encarregar de pagar a Pablo Ruiz Picasso els 100.000 francs francesos de l'Ambaixada de la República Espanyola de París, per les despeses materials del *Gernika* és un fet, entre altres, del paper de Max Aub en la història de la cultura republicana espanyola dels anys trenta.

Autor de la peça teatral *Crimen* (1932), el llibre de versos *Los poemas cotidianos* (1925) –per cert, amb una preciosa il.lustració de l'artista català Josep Obiols– i del llibre de narracions *Geografía* (1929), la trajectòria literària de Max Aub durant l'etapa valenciana marca els primers passos com a autor de poesia, dramatúrgia i contes.

Amb la col.laboració dels pintors dibuixants i il.lustradors Lahuerta i Sánchez prepara una bella edició de la *Fábula Verde* (1933) basada en les il.lustracions d'origen del botànic Cabanilles; realitza a la Impremta Altés, de Barcelona, l'edició de la peça teatral *Narciso* (1928) –amb una preciosa il.lustració a color de Josep Obiols– i coordina per a l'Editorial Miracle, de Barcelona, el llibre de narracions *Luís Álvarez Petrena* (1934), en què inclou un dibuix pintat per ell mateix.

Totes aquestes iniciatives literàries i artístiques són, al nostre entendre, ex-

Perpètua Barjau, nòvia de Max Aub (València, 1920). (Foto: Novella). L'escriptor E. Díez Canedo, amb un grup d'intel.lectuals valencians (G. Lahuerta, M. Aub, J. Chabás i P. Sánchez).

pressives de la sensibilitat d'un autor, interessat, al mateix temps, pel teatre, les belles arts, la narració, la poesia i la impremta.

Quan comença la guerra civil espanyola, Max Aub era ja un escriptor reconegut, capaç de dirigir un grup teatral universitari –El Buho, 1936– coordinar tasques culturals internacionals –el Pavelló de la República Espanyola, París, 1937– i treballar al Consell Nacional del Teatre que dirigia, en aquell temps (1938-39) Rafael Alberti.

Els anys de residència a l'estat espanyol –sobretot a València i a Barcelona (1938-39)– són els anys de tertúlies literàries prop de les platges de la Mediterrània (a les Arenes, es reunien entre altres, el crític literari Juan Chabás, el periodista Dicenta de Vera, l'escriptor Juan Gil Albert, etc); de l'activitat periodística (*Revista de Occidente, Alfar, La Gaceta Literaria*) com a col.laborador, durant la guerra, de *La Vanguardia* (1938-39); i del seu aprenentatge en el món del cinema al costat d'André Malraux, Denis Marion, Louis Page, etc., en el rodatge a Barcelona, comarques catalanes i París, del film històric *L'espoir (Sierra de Teruel,* 1938-39).

Tota aquesta experiència, fonamental en la seua vida, com els anys de camps de concentració, a terres del sud de França i el nord d'Àfrica, i els trenta anys d'exili en terres mexicanes, apareixen en un llibre testimonial, autobiogràfic i amarg titulat *La gallina ciega* (1971), que va ser el darrer llibre escrit per Max Aub. Allí, l'escriptor, rememora la seua infància, el primers viatges pel país, els seus amics de joventut, confrontat amb la dura experiència del primer retorn, els primers dies de febrer, de l'estat d'excepció decretat pel general Franco el 1969.

Llegir, avui, *La gallina ciega* ajuda prou a conèixer tota una sensibilitat de l'exili, una generació que, nascuda o formada en aquest país, va madurar la seua obra en terres llunyanes.

Manuel Garcia

Retrat de Max Aub per Gerano Lahuerta, 1932. (Foto: F. Montenegro)

El fons bibliogràfic ha costat 10 milions de pessetes

La biblioteca Max Aub, en xifres

El municipi de Sogorb compta, des d'ara, amb 10.000 volums, 2.000 revistes i més de 5.000 documents de l'escriptor.

Max Aub amb Peua Barjau en la seua biblioteca, Mèxic, DF. 1955. (Foto: Elena Aub/AMG)

L'arxiu, biblioteca i hemeroteca de l'escriptor Max Aub Mohrenwitz (1903-1972), que arribà el passat 17 de setembre de 1990 al port de València en el paquebot *Performance,* que va eixir el 21 d'agost de 1990 del port de Houston, procedent de l'històric port de Veracruz, de Mèxic, li ha costat a l'Ajuntament de Sogorb la quantitat de 10 milions de pessetes.

A aquest pressupost que, segons sembla, abonaran entre la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència (Generalitat valenciana), la Diputació de Castelló i l'Ajuntament de Sogorb, cal afegir-hi els costos de l'embalatge, assegurances i transport des de Mèxic fins a València, que ha abonat el municipi de l'Alt Palància.

A partir d'ara el llegat cultural Max Aub comportarà una serie de despeses d'ubicació en un edifici, infrastructura mobiliària, sous de bibliotecaris, més el pla de difusió cultural, que haurien de posar en marxa, per a divulgar aquest importantíssim arxiu, biblioteca i hemeroteca. També caldrà revisar les idees anteriors com la de crear una fundació, promoure millor el concurs de contes, organitzar algun simposi, etc.

Fins que l'Ajuntament de Sogorb arribe a un acord amb la Fundació Caja de Segorbe, el municipi de Sogorb compta amb uns fons bibliogràfics de vora 10.000 volums, 2.000 revistes culturals i més de 5.000 documents de l'escriptor valencià exiliat.

La biblioteca disposa de seccions de literatura de l'exili espanyol, llibres editats a l'estat espanyol (1931-39), diversos diccionaris, literatura hispanoamericana i les més importants col.leccions i llibres d'e-

Coberta de la revista cultural de l'exili: *Ultramar*, Mèxic, DF, 1947. (Foto: AMG) Max Aub i la seua família a la capital mexicana, 1966. (Foto: Eugenio Álvarez) Muntatge de l'exposició de Max Aub a València, 1980. (Foto: J.V. Rodríguez) Coberta de la revista dels exiliats valencians: *Mediterrani*, Mèxic, 1944-46. (Foto: AMG)

ditorials mexicanes (Fondo de Cultura Económica, Joaquín Mortiz, Siglo XXI, etc).

L'hemeroteca inclou revistes de l'exili (*Espana Peregrina, Romance, Litoral, Clavileño, Mediterrani,* etc), mexicanes (*El Hijo Prodigo, Revista de la UNAM, Cuadernos Americanos,* etc.) i llatinoamericanes (*Casa de las Américas,* de Cuba; *Torre,* de Puerto Rico, etc.).

Vinculat per relacions d'amistat, col.laboracions literàries i diversos viatges, amb Europa, Max Aub, estava subscrit, entre d'altres, a les revistes *Les Temps Modernes, L'Avant Scène, Europe* de París, etc. L'arxiu, sense catalogar, és possiblement la part més atractiva del llegat, perquè Max Aub va mantenir des de l'exili mexicà una gran activitat corresponsal amb els intel.lectuals valencians, espanyols i exiliats de tot el món.

En la correspondència mantinguda amb intel.lectuals valencians, es conservaven cartes del cineasta Ricard Blasco Laguna; del sociòleg Medina Echevarria; del crític teatral José Monleón; de l'actual director del Centre Dramàtic, Ricardo Muñoz Suay; de l'escultor valencià exiliat, Alfredo Just; del periodista i escriptor Ricardo Orozco Munoz; del pintor Josep Renau, etc.

Cal recordar, així mateix, que Max Aub mantingué una dilatada correspondència amb grans escriptors del segle XX, com el novel.lista francès André Malraux, el poeta Juan Ramón Jiménez i l'historiador de l'art Jean Cassou.

Un aspecte particularment interessant de l'arxiu, sobretot per a la Filmoteca de la Generalitat valenciana, seria la recuperació dels guions originals redactats per Max Aub per a la cinematografia nacional mexicana (*Distinto amanecer,* 1943; *El globo de Cantolla,* 1943; *La monja alférez,* 1944, etc.).

Així mateix, cal comentar l'existència de les cintes magnetofòniques de les entrevistes de Max Aub amb el director de cinema Luis Bunuel, que, amb un préstec de confiança, va traslladar de Ciutat de Mèxic a Sogorb l'alcalde Miguel Ángel Gonzàlez (amb altres materials) amb motiu de la firma del contracte de compravenda, el Nadal de 1988.

FITXA TÈCNICA Coordinació: Manuel García /Fotografies: Arxius Família Max Aub, Mèxic; Filmoteca de la Generalitat valenciana, València i Manuel García, València/ Fotos: Novella, Vidal, Denis Marion, Ferran Montenegro, J.V. Rodríguez, Elena Aub, Federico Álvarez, Ricardo Salzar, Eugenio Álvarez.

Atlanta

Ninots

Àngels Barceló

Només va canviar la data, l'idioma i l'escenari. La composició era la mateixa: una vuitantena d'homes i dones, que es passegen pel món en nom de l'olimpisme i l'esport, donant suport amb la seva presència a un de més petit, però que de la seva boca cada quatre anys surt la glòria per a alguna ciutat o per a algun país.

Joan Antoni Samaranch ha tornat a donar a una ciutat el grau d'universal. Aquest any ho ha fet en anglès i en un escenari exòtic, Tòquio. La resta ens va recordar aquell disset d'octubre quan dels seus llavis va sortir la paraula Barcelona i dels llavis de milers de catalans un crit d'eufòria, perquè aleshores tots ens crèiem això de Barcelona-92.

Quatre anys després, la glòria ha anat cap a Atlanta. Ciutat que va veure l'apassionat idili entre Escarlata O'Hara i Red Buttler, ciutat bressol del refresc més begut, ciutat seu d'una de les televisions més completes, informativament parlant, del món, capital d'un estat amb nom de dona que tan dolçament canta Ray Charles.

Els membres del COI deuen pensar que a la seva edat ja no estan per a ensurts i patiments i han renunciat a donar una altra vegada els Jocs a una ciutat de la conca mediterrània, com Atenes. Atlanta és una ciutat nova, construïda després que "el vent s'endugué" la vella ara fa 125 anys. Té instal.lacions esportives, encara que se n'hauran de fer de noves, té molts hotels –concretament 240 a l'àrea metropolitana– i té, sobretot, l'aeroport més gran dels Estats Units. Tot això deu haver pesat a l'hora de prendre la decisió.

Però, segons diuen les estadístiques, Atlanta, bressol també del líder dels drets civils Martin Luther King, és una de les ciutats més perilloses del món. Entre els que van cridar entusiasmats per l'elecció de la ciutat potser hi havia algunes de les 15.000 persones que no tenen casa, pensant que pot ser una bona oportunitat per aconseguir-ne una.

Atlanta és també, segons les estadístiques del FBI, la ciutat nord-americana amb l'índex més alt de delinqüència, 2'2 assalts per cada deu mil persones. A més és, juntament amb Washington i Filadèlfia, una de les ciutats on la sífilis fa més estralls.

És possible que Atlanta estigui a cobert de possibles atacs de moros fanàtics o que sigui més previsora que els tranquils mediterranis. Però Déu n'hi do.

Josep Ma. Fonalleras

Parlar d'un personatge com el Jordi Culé que s'acaben d'inventar els de TV3 deu ser una de les activitats més improductives –i segurament imbècils– de la temporada que tot just comencem. Parlar d'aquest individu en una revista que arriba a tots els Països Catalans i que hem de suposar que és llegida per aficionats al futbol, socis o simpatitzants d'equips que no són precisament el Barça, pot ser entès com un insult (i no és aquesta la meva intenció) per tots aquells que no hi estan d'acord.

A pesar d'aquests antecedents –ben poc galdosos– em disposo a signar i a rubricar la següent afirmació: aquesta idea de la televisió autonòmica em sembla força encertada. Per diverses raons que ara mateix passo a explicar. Primera: la retransmissió dels partits (una vegada arraconada l'actitud més aviat pusil.lànime d'Eduard Boet, i amb un ritme més –per dir-ho d'alguna manera– engrescador) s'anima considerablement amb l'aparició del dibuix animat d'Òscar. ¿Què farà, ara? ¿Saltarà, sortirà amb una bandera, es rebolcarà per terra? I si el Barça rep un gol o si el contrari és a punt de capgirar el marcador, ¿plorarà l'emblema dels culés? L'altre dia, sense anar més lluny, davant dels dos gols seguits del Betis, no va aparèixer, però en canvi –en un detall que honora el dibuixant– al final del partit va desfilar de cap a cap de pantalla, es va aturar, va mirar el cel i, amb els dits fent de Totó, es va lamentar del seu destí: guanyar, potser, però sempre patir.

Segona: aquell que es cremi la cua ("ferir la sensibilitat dels altres", diu Jordi Pujol) amb foteses com aquesta que s'ho faci mirar. La gràcia del ninot no és solament donar un contrapunt a l'espectacle (no estaria malament que en segons quins partits sortís fent un badall o preparant-se un entrepà de xoriço) sinó precisament fer burla del contrari. ¿No havíem quedat que l'esport és un diàleg, sempre cruel, entre guanyadors i perdedors i que només hi ha passió quan hi ha fílies i fòbies?

Tercera i última: si, en lloc de començar amb tres triomfs, el Barça hagués embocat gols com un sarrà, si en Jordi Culé –com és d'esperar– s'hagués rifat, com fan els seus germans d'escuderia, del cul i de qui el vetlla, ¿no és cert que els que ara l'alaben haurien vist en aquest tòpic panxut i encorbatat, carn de frases fetes i reflex de les seves pròpies faccions, un atac imperdonable a les essències del que, d'alguna manera, podríem anomenar país?

CONTRAPUNT

Joan F Mira

Sexe, mentides i calories per minut

Com que supose que l'últim informe del Kinsey Institute encara no circula per les llibreries del país, i que per tant els nostres lectors no tenen accés a tan imprescindible volum, miraré de posar-los al corrent de les últimes novetats. El primer informe Kinsey, ja fa molts anys, va servir sobretot per a revelar la devastadora ingnorància del públic sobre el sexe, teoria i pràctica. Se suposava que havia de servir també per a ajudar a superar tan universal i nefast desconeixement de la matèria. L' *Informe Kinsey* esdevingué un clàssic i un *best-seller* (només superat com a *best-seller* per l'*Informe Hite*, més directe i divertit), però sembla que no prou.

Ara, un nou informe Kinsey revela que aquell informe Kinsey, finalment, va servir de ben poc. Els han passat un test sobre la matèria a 2.000 adults, i el resultat és el següent: ni un sol ha contestat bé les divuit preguntes; només cinc n'han contestades setze; i en total només poden considerar-se aprovats en l'assignatura una mica més del 50% (algunes dones més que homes, per cert). Tot això, després dels anys seixanta i setanta de suposada revolució sexual, després de tants programes d'educació (?) sexual a les escoles, després de la difusió massiva de programes televisius, de publicacions, revistes, articles, vídeos, *sex-shops*, cines porno, cabines, condons, pamflets, campanyes il.lustrades contra la sida, literatura eròtica, premis de narrativa vertical, i la magnitud de la tragèdia. No ha servit de res.

La major part de la gent, doncs, continua mantenint sobre el sexe els mateixos pre-judicis (judicis previs a cap comprovació) que tenia abans del vell informe Kinsey. La majoria continua pensant, posem per cas, que la pràctica manual solitària, coneguda per l'antiestètic nom de masturbació, és perjudicial per a la salut. Com si fóra nicotina i quitrà. Més de tres quartes parts ho fan –ells una mica més que elles, però no hi ha tanta diferència, que això és un altre error general–, però sembla que molts ho fan pensant que cauran malalts, i així no sé quin gust li poden trobar. També pensa la majoria consultada que l'activitat sexual s'acaba a partir dels seixanta anys: no han valgut de res ni tan sols els casaments de famosos i actius octogenaris, ni l'alt exemple procreatiu i clàssic de sir Charles Chaplin, ni les fúries de Picasso, ni Gala de Dalí funcionant a ple rendiment fins a prop dels noranta. La gent no té cultura.

No té cultura literària, científica, ni general bàsica. Un altre cas: bona part del personal creu que la relació anal entre persones sanes, no portadores de virus, no infectades, pot provocar la sida.Gran èxit de les campanyes informatives. I continuen pensant –que Santa Llúcia els conserve la vista– que les dones normals tenen orgasmes només per via de clavada de penis en conducte regular. Freud també ho pensava. I l'autor d'un clàssic de la narrativa eròtica com *Fanny Hill,* també, poc més o menys. També pensa la majoria que la majoria (dels homes) té afers extraconjugals. És comprensible: els homes ho pensen per ganes o per enveja. Les dones ho pensen per la precaució de malpensar. Per desgràcia per a molts, no és cert. Almenys als EUA: ja m'ho *temava* jo, que diu la gent de per ací dalt. I em *temo,* també, que això és igualment aplicable a aquesta banda de l'Atlàntic.

¿Algun exemple més, dels errors compartits? Vegem una pregunta: ¿com és de llarg, de mitjana, un penis en erecció? O siga, ¿quines són les mesures normals i corrents, per sota de les quals és poc i per damunt és un fenomen? Els americans no ho sabien, però supose que vostès sí. Per si de cas, la resposta correcta és: entre 13 i 18 centímetres, i perdonen. ¿Té això una importància substancial per a la major part de les possibles beneficiàries? La resposta correcta és: no. Però la majoria dels enquestats pensaven que sí. I així successivament.

La senyora June Reinisch, directora del Kinsey Institute i coautora de l'informe, pensa que el llibre (540 pàgines) "és ideal per a tenir-lo al quarto de bany, i allà anar-lo llegint trosset a trosset". Perfecte. Molt millor que llegir Dostoievski en el mateix lloc i posició. I molt més il.lustratiu des de tots els punts de vista. Com ara aquest: tothom sabia que *fer-ho,* siga sobre el llit, sofà o catifa, consumeix energia. És una pura obvietat, i en això no anava errat el personal, per ignorant que fóra. Ara l'Institut Kinsey ens informa que aquesta activitat –si és activitat i no només pessigolles, és clar– consumeix exactament 6'4 calories per minut. Pot substituir, per tant –i amb avantatge de gust, comoditat i economia– altres mètodes de perdre pes com són gimnàsies, massatges, saunes o dietes. Tiren mà de calculadora: tantes calories vull (o volen tots dos) perdre, doncs tants minuts de pràctica intensiva. Deu minuts, 64 calories. Cent minuts, 640 calories. Si resulta efectiu, poden escriure una carta de reconeixement a la Universitat d'Indiana.

Alimentarà, en el 92, els grans campions

Alimenta ja, cada dia, els futurs campions.

Cola Cao
Forma part del servei d'alimentació dels jocs de la XXV Olimpiada.

Cola Cao®
Aliment Olímpic

NUTREXPA

Los nuevos Troner. Escoja a su favor.

Pegaso gira a su favor.

El Pegaso Troner se despliega ahora en una amplia gama TX, TR, TS y TL, con nuevas configuraciones y 4 niveles de equipamiento. Decídase por el que más se ajuste a sus necesidades – incluso en el precio –.

Todos los modelos de la gama le ofrecen una ingeniería de última generación, resultado de miles de horas de investigación, con 360 cv de potencia, Intercooling, equipados con turbo compresor de baja inercia y con motor 12 litros de 24 válvulas – únicos en su categoría – que proporcionan al motor la potencia y aceleración necesarias para rodar cómodo y sin problemas.

Una eficaz y rentable herramienta de trabajo.

Nueva gama Troner. Escoja a su favor.

PEGASO

SCIANA